

भालचंद्र गांवकार हांच्या कथांचो चिकित्सक अभ्यास

(BHALCHANDRA GAONKAR HANCHYA KATHIANCHO CHIKITSAKABHYAS)

KONKANI DEPARTMENT

A Dissertation for

Course code and Course title : KON 650 and Dissertation

Credit : 16

Submitted in Partial fulfillment of Master's Degree

MASTER'S OF ARTS IN KONKANI

By

NEHA RATHOD

Roll No : 22P0180018

A.B.C Id : 227412854127

PR No : 201906593

Under the supervision of

MS. SANIKA GAONKAR

SHENNOI GOEMBAAB SCHOOL OF LANGUAGE AND LITERATURE,
KONKANI DISCIPLINE

GOA UNIVERSITY

APRIL, 2024

भालचंद्र गांवकार हांच्या कथांचो चिकित्सक अभ्यास

(BHALCHANDRA GAONKAR HANCHYA KATHANCHO CHIKITSAK ABHYAS)

KONKANI DEPARTMENT

A Dissertation for

Course code and Course title : KON 650 and Dissertation

Credit : 16

Submitted in Partial fulfillment of Master's Degree

MASTER'S OF ARTS IN KONKANI

By

NEHA RATHOD

Roll No : 22P0180018

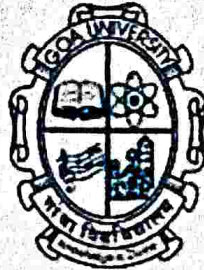
A.B.C Id : 227412854127

PR No : 201906593

Under the supervision of

MS. SANIKA GAONKAR

**SHENNOI GOEMBAAB SCHOOL OF LANGUAGE AND LITERATURE,
KONKANI DISCIPLINE**

GOA UNIVERSITY

APRIL 2024

Examined by:-

Seal of the School

DECLARATION BY STUDENT

I hereby declare that the data presented in this Dissertation report entitled, "Bhalchandra Gaonkar Hanchya Kathancho Chikitsak Abhyas" (भालचंद्र गांवकार हांच्या कथांचो चिकित्सक अभ्यास) is based on the results of investigations carried out by me in the Konkani Discipline at the Shennoi Goembaab School of Language And Literature, Konkani Discipline , Goa University Under The Supervision Of MS. Sanika Ashok Gaonkar and the same has not been submitted elsewhere for the award of a degree or diploma by me. Further, I understand that Goa University will be not be responsible for the correctness of observations experimental or other findings given the dissertation.

I hereby authorize the University/college authorities to upload this dissertation on the dissertation repository or anywhere else as the UGC regulations demand and make it available to any one as needed.

NEHA RATHOD

Seat No: 22P0180018

Date:

Place: Goa University

COMPLETION CERTIFICATE

This is to certify that the dissertation report "Bhalchandra Gaonkar Hanchya Kathancho Chikitsak Abhyas" (भालचंद्र गांवकार हांच्या कथांचो चिकित्सक अभ्यास) is a bonafide work Carried out by MS. NEHA NAGESH RATHOD under my supervision in partial Fulfilment of the requirements for the award of the degree of Master's in the konkani discipline at the Shennoi Goembaab School of Language and Literature, .

University: Goa University.

Sanika Gaonkar
16/04/24

MS. SANIKA GAONKAR

School/Dept. Stamp:

[Signature]

Signature of Dean of the School/HoD of Dept

Date:

Place: Goa University

प्रस्तावना

कोंकणी कथेचो विस्तार आयज साबार आयामांनी जायत आसा. दर एक काळांतले कथा लेखक आनी कथाकार नवे विशय, प्रयोग आनी तंत्रा हाडून कोंकणी कथेचे स्वरूप दिसान दीस विस्तारीत आसात. तांची प्रतिभा कोंकणी कथेची नवी परिभाशा तारातरा. कोकणकथेचे स्वरूप समजतना मौखीक साहित्यांतल्यो. कथा रामायण आनी महाभारतांतल्यो कथा. तशेंच नेमाळ्यांतल्यो कोंकणी कथा. संपादीत संग्रहांतल्यो कोंकणी कथा. स्वतंत्र कोंकणी कथा संग्रह, गोंया भायली. कोंकणी कथा, अणकारीत, बालसाहित्यांतल्यो कथा ह्या विस्तारातल्या आंगाचो अभ्यास खरें म्हत्वाचें थारता.

शणै गोंयबाबान जो प्रवास सुरू केल्लो ताका मुखार खुबशे दरजेदार लेखक वांगडा आयले. चंद्रकांत केणी, दामोदर मावजो, पुंडलीक नायक, शीला कोळंबकार, मीना काकोडकार, महाबळेश्वर सैल, हेमा नायक, जयंती नायक, आनी हेर लेखक. आपल्या लेखनातल्यान आमचो समाज दर्शोवपी अशें काय लेखक आमकां मेळे. ह्या लेखकातले एक महत्वाचे लेखक म्हळ्यार भालचंद्र गांवकार. तें रावपी बेतोड्या, फोंडे हांगा रावपी.

जेन्ना आमी तांच्यो कथा वाचतात तेन्ना ते सैमाकडेन, आपल्या गांवाकडेन, थंयच्या लोकांकडेन, थंयच्यो रिती परंपरा ह्या सगळ्यांकडेन कशे एक रुप जाल्ले आसा ते आमकां जाणून येता. आपल्या अणभवांच्या पुंजितल्या आधारान तांणी आपल्यो कथा बरयल्यात. भालचंद्र गांवकार हांणी कविता, कथा, नवलीक, लेख, समिक्षा अशें साबार साहित्य रचल्यात. तांणी भाशेचें शास्त्रीय पद्दतीन अभ्यास करुन दोन कोंकणी भाशे खातीर आपलो मोलादीक योगदान दिलें. पूण जो साहित्य प्रकार तांणी एका वेगळ्या दर्ज्याचेर व्हेलो तो म्हळ्यार कथा. तांचे तीन कथा संग्रह आसात.

‘अंदल्ले उस्वास’, ‘दोंगराचे आवडे’, आनी ‘गांव नाशिल्ली वाट’. हे तीन कथा संग्रह बारीकसाणेन अभ्यास केले उपरांत लेखकाची जीण, तांचे अणभव आमकां स्पश्ट जाता. तांच्या कथा संग्रहांनी वेग वेगळ्या समाजांतले लोक, ग्रामीण जीवन, तांचे राहणीमान, तांची कुटुंब वेवस्था, तांचे मदलें वर्ग संघर्श आनी लोकांचे जाल्लें हाल, तांणी भोगिल्लो संघर्श हें सगळें तांच्या कथांनी मेळटा.

लेखकान जो वाठार चित्रायला त्या वाठारांतल्या लोकांची परंपरा, त्या लोकां कडेन आशिल्ले पारंपरीक गिन्यान, तांच्यो श्रद्धा, अंधश्रद्धा, तांच्या गांवांतले उत्सव, त्या वाठारांतल्यो चाली रिती, त्या लोकांची समाजीक मुल्यां लेखकान मांडला. त्याच तरेन कांय कथा वाचतकच लेखक आनी सैमाचे नातें कितले लागींचें आसा तें दिसून येता. सैमाची सुंदर वर्णनां आनी पर्यावरणीय विचार तांणी मांडला.

एका सोबीत गांवांत जेन्ना मायनींग सुरू जाता तेन्ना तो वाठार कसो जाता हे सगळें तांणी बारीकसाणेन मांडला. त्या वाठारांतलो शेती वेवसाय, आनी हेर सामजीक वेवसाय, जाती वेवस्था, आधुनिकताय, तांच्या कथेंतली स्त्री पात्रा अशें साबार विशय मुखेलपणान तांच्या कथांनी दिश्टी पडटा.

आपल्या खाशेले भास शैलीन, तातूंतले वाक्यप्रचार, म्हणी, वेग वेगळी व्यक्तीरेखा चित्रावन आपल्या कथांक तांणी एक वेगळोच दर्जो दिला. ह्या सगळ्या गजालींचो अभ्यास वेग वेगळ्या नदरेंतल्यान ह्या प्रभंदात अभ्यास जाला.

उपकाराचीं उतरां

‘भालचंद्र गांवकार हांच्या कथांचो चिकित्सक अभ्यास’ ही प्रंबदिका करूंक आदार केल्ल्यांक हांव सगळ्यांक मना काळांतल्यान दिनवासतां., म्हजी मार्गदर्शक प्रा. सानिका गांवकार हांचें म्हजेर व्हड उपकार, म्हज्या प्रंबदिका खातीर योग्य तें मार्गदर्शन केल्ल्या पासत हांव तांचे सदांच उपकारी आसतलें. तशेंच गोंय विद्यापिठांतल्या शणै गोंयबाब भाशा आनी साहित्य महाशालेची कोंकणी अध्ययन शाखेचे संचालक डॉ. हनुमंत चोपडेकार हांचेय हांव उपकार मानतां.

भालचंद्र गांवकार हाणे म्हाका आपल्या साहित्याचो अभ्यास करपाक हयकार दिवन कथा संग्रहांची पुस्तकां धाडून दिली आनी मदी मदी म्हाका पडिल्ल्या असंख्य प्रस्नांक जापो दिवन हो प्रंबदिका पुराय करपाक मदत केले म्हूण तांचे चडांत चड उपकार. आकाश गांवकार हाचोय म्हाका योग्य वेळर फावो तो आदार मेळिल्ल्यान ताचोंय हांव उपकार मानता. प्रंबदिका पुरायपणान सोप मेरेन म्हाका सातत्यान मदत करपी, सदांच प्रोत्साहीत करपी म्हजी आदली शिक्षिका, एम, एस, महाविद्यालयाच्या कोंकणी विभागाची शिक्षक प्रा. सत्यवान नायक सर तांचेय हांव उपकार मानतां,

पुराय प्रकल्पाच्या वावरांत वेगळ्या वेगळ्या पुस्तकांचे वाचन करपाक आनी म्हायती एकठांय करपाक पणजेचें कृष्णदास श्यामा ग्रंथालय, गोंय विद्यापिठाचें ग्रंथालय ह्या ग्रंथालयांच्या ग्रंथपालांक लेगीत हांव देव बरें करूं म्हणटां. म्हज्या प्रंबदिका मुद्रीत शोधन करपी गोंय विद्यापिठांतल्या म्हजे आदले वांगडी बाय निधी नायक आनी ताचो पंगड हांचेय उपकार मानता. तशेंच म्हज्या घरच्यांक आनी इश्टीणेक, तांच्या सांगाता खातीर हांव तांकां देव बरें करूं म्हणटां. तशेंच ज्या लोकांचो म्हाका प्रत्यक्ष आनी अप्रत्यक्ष रूपान आदार घेवचो पडलो त्या सगळ्यांचें हांव मना सावन उपकार आठयतां.

सारांश

ह्या प्रबंधिकेन भालचंद्र गांवकार हांच्या कथेतलें चिकित्सक अभ्यास ह्या विशयाचेर अभ्यास जातलो. कोंकणी साहित्याच्या मळार 'भालचंद्र गांवकार' हें नांव खूब म्हत्वाचें आसा आनी तांच्यानी कविता, कथा, कादंबरी, हे साहित्य प्रकार हाताळ्यात. 'अंदल्ले उस्वास', 'दोंगराचे आवंडे' आनी 'गांव नाशिल्ली वाट' हे तांचे कथा संग्रह. तांच्या साहित्याचेर आयज मेरेन कसलेच पद्दतींनी संशोधन जावंक ना असो आस्पाव मेळटा.

“भालचंद्र गांवकार हांच्या कथेतलो चिकित्सक अभ्यास” ह्या प्रबंधिकेन लेखकान कथेतलें चिकित्सक नदरेन अभ्यास केला. विशय मतींत दवरूनूच ह्या कथां पुरतेंच मर्यादीत रावन ही प्रबंधिका पुर्णतायेक व्हेल्या. ह्या विशयाक वेंचून काडपा फाटलें कारण म्हणल्यार गोंय विद्यापिठांत आयज मेरेन ह्या विशयाचो अभ्यास जांवक ना. तशेंच प्रबंधिका तडीक व्हरतना पुराय मेळून सात प्रकरणां आंयल्यात. लेखक आपल्या कथा साहित्यांत कसले तरेचे विशय हाताळटा तें खोलायेन जाणून घेवपाचें आशिल्लें. लेखकाच्या कथा वाचतकच कळून येता की कांय कथांचें कथानक खूब सुंदर आसा आनी खूब बरेतरेन मांडला.

स्वता लेखकाची मतां जाणून घेतल्यांत. तांचे मुलाखतींतल्यान उपेगाक पडपा सारकीं मतां तशेंच म्हायती ह्या प्रबंधिकेंत घेतल्यांत. प्रस्तूत प्रबंधिके खातीर म्हाका लिखीत संदर्भ ग्रंथ पुस्तक, नेमाळी, लेख, मुलाखती, समिक्षकांचीं, आस्वादकांचीं मतांचो, आदार लाबला. तशेंच कांय प्रकरणांत म्हाका मराठी भासांतले संदर्भ साहित्य वापरचें पडलां. तर कांय कडेन इंग्लीश भाशेंतलें संदर्भ वापरतना कोंकणीतल्यान अणकारीत करून आसपाव करचो पडला.

सारगर्भ उतरां: कथा, भालचंद्र गांवकार, समाज, स्त्री, आधुनिकता, ग्रामीण जीण, रूढी परंपरां, समाजीक वेवसाय, पर्यावरणीय विचार, जाती वेवस्था आदी.

मांडावळ

प्रकरण	विशय	पान क्रमांक
प्रस्तावना		I - II
उपकाराचीं उत्तरां		III
सारांश		IV
सारगर्भ उत्तरां		IV
मांडावळ		V - VII
1. विशय प्रवेश		1 - 10
1.1 विशय वळख		
1.2 फाटभूंय		
1.3 उद्दीष्ट		
1.4 परिकल्पना		
1.5 व्याप्ती आनी मर्यादा		
1.6 अभ्यास पद्दत		
2. भालचंद्र गांवकार हांचे व्यक्तीमत्व आनी कार्य		11 - 18
2.1 भालचंद्र गांवकार हांचे जीण आनी वळख		

2.2 साहित्याचो व्यासंग आनी लेखनाक सुरवात

2.3 भालचंद्र गांवकार हांका लाबिल्ले पुरस्कार

2.4 भालचंद्र गांवकार हांची साहित्यीक मोलायणी

3. कथा: संकलपना, व्याख्या आनी प्रकार

19 - 32

3.1 कथेची स्वरूप आनी संकलपना

3.2 कथेची व्याख्या

3.3 कथेचें प्रकार

3.4 कथेचें घटक

4. भालचंद्र गांवकार हांच्यो कथा - घटकांतल्या नदरेंतल्यान

अभ्यास

33 - 55

4.1 कथेंतलो कथानक

4.2 कथेंतली पात्रां

4.3 कथेंतलो संघर्श

4.4 कथेंतलो वातावरण

4.5 कथेंतली भास

5. भालचंद्र गांवकार हांच्या कथेंतले समाज दर्शन

56 - 64

5.1 कथेंतलो समाज

5.2 कथेंत अभिव्यक्त जाल्ली ग्रामीण जीण

5.3 कथेंतले रुढी परंपरा

5.4	कर्थेतले समाजीक वेवसाय	
5.5	कर्थेतली जाती वेवस्था	
6.	भालचंद्र गांवकार हांच्या कर्थेतले विशेषताय	65 - 74
6.1	कर्थेतलो आधुनीकताय	
6.2	कर्थेतली स्त्री प्रतिमा	
6.3	कर्थेतलो पर्यावरणीय विचार	
6.4	कर्थेतली वाक्यप्रचार आनी म्हणी	
7.	समारोप आनी निश्कर्श	75 - 78
7.1	समारोप आनी निश्कर्श	
	आदारावळ	79 - 81
	परिशिष्ट 1 :- प्रकाशीत कथा संग्रह	1 - 2
	परिशिष्ट 2 :- मुलाखत	3 - 7
	परिशिष्ट 3 :- फोटो दालन	8

प्रकरण पयलें

विशय प्रवेश

- 1.1 विशय वळख
- 1.2 फाटभूंय
- 1.3 उद्दीश्ट
- 1.4 परिकल्पना
- 1.5 व्याप्ती आनी मर्यादा
- 1.6 अभ्यास पद्दत

1.1 विशय वळख

कोंकणी साहित्याच्या मळार आजमेरेन जायत्या लेखकांनी आपले योगदान दिला, 'कोंकणी भाशेन खूब संघर्शातल्यान कोंकणीचें नांव जोडला आनी ताका खूबश्या लोकांचो हातभार लागला. तांच्या साहित्यीक वावर आनी चळवळीक लागून आयज कोंकणीक हो दर्जो मेळळा. मोटवो आकार हें आयचे कथेचें खाशेलेंपण ह्या ताकतिकेच्या संवसारांत लोकांक फुरसतीचो वेळ साप्प उणो आसा. तातूंत टेन्शनांची भर. हें टेन्शन उणें करपाक कथावाचन हो भेस वरो उपाय. तशांतूय जीव दिवपाक लेगीत फुरसत ना अशें म्हणपी वाचप्यांक थोड्या वेळाभितर वा बशिल्ले बसकेक वाचून सोंपोवपाक कथा ह्या प्रकारापरस सोपो दुसरो प्रकार ना.

कथेची व्याख्याच अशी आसा विशिश्ट एकमुळो परिणाम सादपाखातीर ल्हानशें कथानक, मर्यादीत पात्रां आनी वेंचीक घडणुको हांचे एकजीव निर्मणेचो गद्य साहित्य प्रकार म्हळ्यार कथा. आधुनीक कथेच्या मोटव्या आकाराक लागून तिका लघुकथा अशेंय म्हणटात. पूण हालींकाळार कथा अनेक बंदनातसून मुक्त जायत जायत आकाराचें बंदनूय उडकी मारिल्लेवरी जाता. देखुनूच आमकां कांय लेखकांल्यो कथा विशय वेगळे आसात हें जाणवता.

शणै गोंयबाबान साहित्यीक वावराची सुरवात केली आनी हेरांनी हो वावर फुडे व्हलो. कविता, कथा, कादंबरी, निबंध ह्या साहित्य प्रकाराक लेखकांनी केळयलें. सगळ्यांत चड ज्या प्रकारान प्रसिद्ध आनी नामना मेळयली ती म्हळ्यार कथा. सुरवातेच्या काळासावन पुंडलीक नायक, दामोदर मावजो, शीला कोळंबकार, महाबळेश्वर सैल आनी खूबश्या लेखकांनी कोंकणी कथेचो दर्जो वाडयलो आनी तांच्या फाटल्यानूय खुबशे ते दायज मुखार व्हरतात तातूंतलेंच एक नांव म्हळ्यार भालचंद्र गांवकार, कोंकणी साहित्यांतले हे एक महत्वाचे नांव जावन आसा. ताणी कोंकणी भास आनी साहित्याखातीर बरोच वावर

केल्लो आसा. दर एक लेखकान आपल्या तरेन कथा बरोवन फुडल्या पिळगी मेरेन पावयल्यात. भालचंद्र गावंकार हांची कथा आयज विद्यालयांत अभ्यासाक आसा. देख:- शेणिल्लो गांव , 2007)

भालचंद्र गावंकार हाणी कविता, कथा आनी हेर भाशीक पुस्तकां बरयल्यात. हाचे लागून ते एक बरे लेखक म्हूण आमच्यां मुखार आयज आसात. तशेच तांच्यानी कथाकार म्हूण नांव जोडिल्ले आसा. तांचे आयजमेरेन तीन कथासंग्रह आसात. तांची नांवा म्हळ्यार अंदल्ले उस्वास, दोंगराचे आंवडें आनी गांव नाशिल्ली वाट. कथा साहित्य प्रकारांत आयज तरेकवार विशय आयिल्ले आसा हें आमकां तांच्या कथांनी पळोवंक मेळटा. खासकरून साहित्याचे घटकांचेर तांच्यानी वावर केला. एकंदरीत कथा हो प्रकार पुरायपणान अभ्यास करून ताचे बारीकसाणेन नोंद करून आनी ते साहित्यांच्या रूपांत वाचकां मुखार बरोवन हाडप हे तांच्यानी केला. मनीस साहित्यांतल्यान जेन्ना व्यक्त जाता तेन्ना तो आपल्यो भावना, अणभव, कांय घडणुको साहित्यांच्या तरेकवार प्रकारांनी मांडटा हें आमकां तांच्यो कथा वाचले उपरांत जाणवता. कथांचे बारीक, नियाळ करून, ताचो भोव बरेतरेन अभ्यास केल्लो आमकां हांगां दिसता. काळांतरान कथा बदलत गेला, वेगवेगळे लेखक वेगवेगळे विशय हाताळटात. तेच प्रमाण वेगवेगळे प्रयोग कथेच्या मळार ते करता आनी ते आमकां सातत्यान तांच्या कथांनी दिसता.

कोंकणी भाशेचे अभ्यासक तशेंच नामनेचो लेखक भालचंद्र गावंकार हांच्या कथांचेर ही प्रबंधिका जातली. ह्या प्रबंधिकेत तांच्या तिनूय प्रकाशीत कथा संग्रहांचेर अभ्यास जातलो. तातूंतल्या घटकांक धरून तातूंत आयिल्ले आशय आनी विशय, पात्रां, भास तशेंच हेर गजालीक धरून ह्या प्रबंधिकेन अभ्यास जातलो.

1.2 फाटभूय

आयज आमी उलयतात वा बरयतात ती भास फाटल्या कितल्याश्याच पिळग्यांपासून चलत येवन आयज आमकां मेळळा, भास ही थीर नासून काळा प्रमाण, जायत्या प्रभावांक लागून ती बदलता आनी विकसीत जावन फुडल्या पिळगे मेरेन पावता. देखून दर एका भाशेक आपलो वेगळो इतिहास आसता. भास ही मनशांक म्हत्वाची कारण मनीस भाशेंतल्यान व्यक्त जाता. तो आपले उमाळे मांडपाक वेगवेगळे माध्यम वापरता, तातूंतले एक म्हणल्यार साहित्य, भाशेक जसो इतिहास आसा तसोच त्या भाशेंतल्या दर साहित्य प्रकाराक लेगीत खाशेली फांटभूय, एक इतिहास आसा. गोंयच्या तशेंच गोंया भायर रावपी कोंकणी मनशांनी कोंकणी साहित्यांत आपलें मोलादीक योगदान दिल्लें दिसता, कोंकणी लेखकांनी साहित्याचे वेगवेगळे प्रकार हाताळ्ळ्यात हातूंतलो एक म्हळ्यार कथा हो साहित्य प्रकार.

9व्या ते 10व्या शेंकड्या मेरेन ही भास थीर रूप धरून आसली आनी उपरांतच्या काळार कोंकणी साहित्य निर्माण जालें. पूण पुर्तुगेज आयले आनी जें साहित्य आसलें तें ना केलें. कोंकणी साहित्याक पुनरजिवन दिवपाक पाद्रींनी लोकांच्या जिबेर घोळपी साहित्य तिगोवन दवरपाखतीर वावर केलो. दुसरें म्हणल्यार कोंकणी कथेचें मूळ रूप आमकां आमच्या लोकवेदाच्या लोक काणयांनी मेळटा.

कथा, कविता, नाटक, निबंद ह्या सारकिल्ल्या साहित्य प्रकारांपरस जिणेचें वास्तव आनी व्हड चित्रण फिशालकायेन करूं येता असो एक प्रभावी साहित्य प्रकार म्हळ्यार कादंबरी. कथनात्म परंपरा आशिल्ल्या ह्या साहित्य प्रकाराचीं पाळांमुळां खूप आदीं सावन पळोवंक मेळटात. सांगप आनी आयकप ह्या तत्वाक धरून हो प्रकार आमचे कडेन लोकवेदाच्या माध्यमांतल्यान आयला. ताका लिखित रूप मेळत सावन आनी ताचो शास्त्रीय अभ्यास

करपाची रीत सुरू जायत सावन ह्या साहित्य प्रकाराकडे पळोवपाची नदरूय बदलत वा विस्तारीत जायत गेली.

पुंडलीक नायक है आपल्या 'समकालीन कोंकणी लघुकथा' ह्या कथा संग्रहांच्या प्रस्तावनेंत सांगतात, 1930 च्या अदमासाक यूरोपियन शॉर्ट स्टोरी आनी भारतीय काणी हांचो संगम जावन लघुकथेचो जल्म जालो. यूरोपियन शॉर्ट स्टोरीची प्रेरणा हेर भारतीय भासांक इंग्लीशोंतल्यान लाभली, जाल्यार कोंकणी भाशेक ती इंग्लीशी बरोबर पुर्तुगेज आनी फ्रेंच भाशेंतल्यान लाभली. अशें तरेन ते आमची लेकवेदांतली काणी आनी पाश्चात्य लघुकथेचो मेळ घालतात. 1877 वर्सा वामन रघुनाथ शणै हांचो नल्म जालो, तांका जेन्ना कोंकणी भाशेचो दिश्टावो जालो, तेन्ना तांणी कोंकणी विशी अभ्यास करून ती गिरेस्त करपाचें थारायलें. शणै गोंयबाबान कोंकणींत साहित्य रचना केली. आनी कोंकणी देवनागरी लिपयेंतल्यान आधुनीक कथेचे मुळावण घालून दिलें. 'म्हजी बा खंय गेली' ही तांची कथा नवें गोंय ह्या मासिकांतल्यान उजवाडाक आयली. उपरांत तांच्यो आनीक कथा छापून आयल्यो जश्यो 'वासशेणैली पोपाय', 'पितूबाबालो तांब्यापटो', 'बाबूमामालो पणस' आनी 'खर्णवीर'. ह्या तांच्या कथेंतल्यान ते जिणेचें तत्वगिज्ञान सांगतात आनी झाडां-पेडांचे मानवीकरण करून तांच्यो व्यथा मांडटात. शणै गोंयबाबाचो कोंकणी कथे खातीरचो हो मुळावो वावर थारलो.

उपरांत शणै गोंयबाबाच्या वावराक प्रतिसाद दिवन, 1935 वर्सा, 'ओंबळा' हो जयवंत कुलकर्णी हांणी गोंय, कारवार आनी मंगळूर अश्या १४ कथाकारांच्यो कथा संपादीत करून संपादीत कथा संग्रह मुंबयत उजवाडाक हाडलो. ताच्या फाटल्यान 1956 वर्सा चंद्रकांत केणी हांणी 'भूयचारफी' हो प्रतिनिधीक कथा झेलो उजवाडायलो. '1956 ते 1961 मेरेन म्हळ्यार गोंयची सुटका जाय मेरेन 'नवे गोंय', 'साद' 'प्रजेचो आवाज', मीर्ग, 'साळीक', 'विद्या', ह्या नेमाळ्यांनी कोंकणी कथेक उत्तेजन दिले. सुमार शंबरां वयर कथा ह्या काळांत

उजवाडाक आयल्यो." आयज लेगीत लेखक आपल्या साहित्याखातीर नेमाळ्यांक श्रेय दितात.

1961 वर्सा गोंय मुक्त जालें. आनी कोंकणी कथेची खरी वाटचाल सुरू जाली. कोंकणी कथा आशय - विशय आनी तंत्राच्या नदरेंत फुल्ली. चंद्रकांत केणी हांणी लघुकथेपरस ल्हान कथिका हो प्रकार हाताळ्ळो तांचो 'घर्तरी अजून जियेताली' (1964), उपरांत 'आशाढ पावळी', 'अळमी', 'व्हंकल पावणी', 'कथिका', 'मेघ मल्हार', 'जंय वता थंय', 'बहुरत्ना वसुंधरा', 'कथाभारती', 'रुपां आनी रुपडीं', 'सरभरस' हे तांचे स्वतंत्र कथा झेले उजवाडाक आयले. तशेंच 'कोंकणी कथा' (1985) हो 25 कथाकारांच्या कथांचो संग्रह तांणी संपादीत केला. 'व्हंकलपावणी' ह्या तांच्या कथा संग्रहाक साहित्य अकादेमीचो पुरस्कार लाभला.

गोंय मुक्ती उपरांत त्या काळावयल्या तरणाट्या पिळगेन कोंकणी कथेक आपल्या विचारांतल्यान आनी लिखणेंतल्यान गती दिल्ली दिसता. हातूंतले कांय कथा लेखक म्हणळ्यार दामोदर मावजो, पुंडलीक नायक, शीला नायक कोळंबकार, मिना काकोडकार, दत्ता नायक, अच्युत तोटेकार आदी.

कोंकणी कथेचे दायज आनीक गिरेस्त करपाक कोंकणीं मोग्यांनी हेर भासांतल्यो कथा कोंकणींत अणकारून हाडल्यो. साहित्य अकादेमी पुरस्कार प्राप्त हे कथा झेले आयज आमकां कोंकणींत वाचपाक मेळटात. हातूंत कर्तार सिंह दुग्गल ह्या मूळ पंजाबी लेखकाच्या कथांचो अणकार माया खरंगटेन 'चान्या रातीचो दुखांत' नांवान 2015 वर्सा केलो. रमेश लाड हाणीं 24 कथांचो संग्रह 'मोटव्यो कथा' ह्या नांवान 2003 वर्सा उजवाडायलो. प्रेमचंदाच्यो 14 हिंदी कथांचो अणकार करून एन. शिवदासा हांणी 'मंत्र आनी हेर कथा' नांवान 2014 वर्सा उजवाडायलो. तशेंच वृषाली मांद्रेकार हांणी मूळ ओडिया भाशेंतले बरोवपी प्रतिभा राय हांच्या 21 कथांचो अणकार करून 'उल्लंघन' ह्या

नांवान कथा झेलो उजवाडाक हाडलो. मूळ बरोवपी रॉबीन रॉय चौधरी हांच्या कथांचो 'निकोबारच्यो लोककाणयो' नांवान माया खरंगटे हिणें 2006 वर्सा अणकार केला. फुडें सुनेत्रा जोग हिणें सुधा मुर्ती हांचो मूळ इंग्लीश कथा झेलो 'आजयेक वाचूंक शिकयतलें, आनी हेर काणयो' (2012) ह्या नावांन अणकारीत करून उजवाडायलो तशेंच सुधा मुर्ती हांच्यो बऱ्यांतल्यो बऱ्यो काणयो वेंचून त्यो हांगा, थंय आनी वचत थंय' (2020) ह्या माथाळ्या खाला अणकारल्यात.

अशेच आधुनीक जीण चित्रावपी कथालेखक म्हणल्यार, युवा पुरस्कार फावो जाल्ले हेमंत अय्या. 2017 वर्सा तांचो 'कथाकार' हो कथा झेलो उजवाडाक तशेंच नरेश नायक हांचो 'गांवमन' (2010) कथा झेलो आयलो. तांका 2014 वर्साचो साहित्य अकादेमीचो युवा साहित्य पुरस्कार तशेंच 2023 वर्साचो युवा साहित्यीक पुरस्कार फावो जाला. संजय बोरकार 'मंगळसुत्र' (2011), प्रितेश परसाई 'प्रारब्ध' (2012), सतीश दळवी 'सुजाता' (2014), उल्हास प्रभू नास्नोळकार 'भावतरंग' (2016), गोरख शिरसाट हांच्या कथेंत सावड्ड्या गांवांतले जिवीत दिसता 'ब्लॉक' (2022) ह्या कथा झेल्यांत दिसता. तशेंत तन्वी कामत बांबोळकार ही 'शॉर्ट्स' (2023) ह्या कथा झेल्यांत कथुली हो प्रकार हाताळटा. हे कांय आयच्या पिळगेंतले नवोदीत कथाकार.

कोंकणी कथेची वाट सुगूर करताना, आयज कोंकणी साहित्यीका मदीं हुस्को दिसता तो म्हणल्यार, कोंकणी कवितेच्या मळार जशें पायलेक 25 कथाकार मेळटा तशेंच कथेंत मेळप खूब कठीण आनी देखून कथेचे मळ पडींग पडचें न्हय, नवे आशय-विशय घेवन कथाकार जल्माक येवचे म्हण हालींच साहित्य मंथन सत्तरी आनी कोंकणी भाशा मंडळ हांच्या जोडपालवान 2022 वर्सा 'कथा लेखन कार्यशाळा' घडोवन हाडली जातूंत नवोदीत कथा बरोवप्यानी वांटो घेतिल्लो. तांका स्वता दामोदर मावजो, वसंत सावंत आना प्रकाश पर्वेकार ह्या कथाकारानी मार्गदर्शन केलें. उपरांत ह्याच हुसक्यान 2023 गोंय विद्यापीठाच्या

कोंकणी अध्ययन शाखेन 'पयलें युवा कथा साहित्य संमेलन' घडोवन हाडलें. जातूंत सुमार वीस कथा लेखकानी बांटो घेतिल्लो.

अशें तरेन वयर आयज मेरेनच्या कोंकणी कथेंत कोंकणी लेखकांनी केल्लो म्हत्वाचो वावराचो दिश्टावो जाता. आमच्या लेखकानी आमच्या भोंवतणेचे विशय हाताळून एकंदर कोंकणी समाजाक कथेंत पडंबिंबीत केलो. काळ बदल्लो तसो नव्या जाणिवेच्यो, आशय आनी विशयाच्यो कथा कोंकणींत आयिल्ल्यो दिसतात. आयज मेरेचो कोंकणीचो प्रवास पळयल्यार ह्यान फुडें कोंकणी कथा अशींच फुडें सरत रावतली हातूंत दुबाव ना.

1.3 उद्दीष्ट

संशोधन हो विशय म्हत्वाचो आसा. संशोधन संदर्भान कांय म्हत्वाची उद्दिश्टां अभ्यासक म्हण बाळगिल्ली आसा. त्यो म्हळ्यार भालचंद्र गांवकार हांच्या साहित्याची सविस्तर वळख जाता. तशेंच कथाकार भालचंद्र गांवकार हाणी कथा मळार दिल्ल्या योगदानाची वळख जातली. तांच्या कथांनी कसले विशय आयल्यात तांची वळख जाला. तांच्या कथांचेर घटकांच्या नदरेंतल्यान अभ्यास जाला. भालचंद्र गांवकार हांच्या कथेंतले विशेशतायेचेर अभ्यास जाला. त्याग परी तांच्या कथेंतले मुखेल पात्रांचो अभ्यास जाला. भालचंद्र गांवकार हांच्या कथेंतले भास कशे आसा हाचेर अभ्यास जाला. तशेंच तांच्या हांच्या कथेंतलो समाज कसो आसा हाचेर अभ्यास जाला.

1.4 परिकल्पना

भालचंद्र गांवकार हांच्या साहित्याची वळख जातली. कथाकार भालचंद्र गांवकार हांणी कथा मळार दिल्ल्या योगदानाची वळख जाता. खंयची कथेंत लेखक कसले विशय हाताळटा, कथेंतली भास कशी आसा, कथेंत लेखक कशेतरेन समाज दर्शन करता हें सोदून तांचेर अभ्यास जाला. कथा ही संकल्पना, ताचें स्वरूप म्हळ्यार कितें हाची जाणीव जाता.

1.5 व्याप्ती आनी मर्यादा

भालचंद्र गांवकार हांच्या कथांचेर चड अभ्यास जावूंक ना. तांच्यो कथा घटकाचे नदरेंतल्यान अभ्यास करप असो हो पयलोच वावर जावन आसा. साहित्यांत 'कथा' हो प्रकार नवो न्हय पूण तांच्या कथांनी आशिल्ली खाशेलपणा, तशेंच समाज, तांची मानसीकता, जीण अशें वेगवेगळ्या विशयांक धरून हो अभ्यास जाला. आयज साहित्यांचो वावर खूब फुडें पाविल्लो आसा. तांणी वेगवेगळे साहित्य प्रकार हाताळ्यात पूण तांचें कथांचेर हो अभ्यास जातलो. तांच्या कथांतलीं निती मुल्यां जाणून घेवप आनी वेळाभितर दर्जेदार प्रबंधिका जावची म्हूण कथा हो साहित्य प्रकार हाताळपांक निश्चीत केला. प्रबंधिकेची मर्यादा पळोवन तांचें कथा हो साहित्य प्रकार अभ्यासपाक घेतला. आनी हीच म्हजी व्याप्ती आनी मर्यादा आसा.

1.6 अभ्यास पद्दत

भालचंद्र गांवकार हांच्या कथांचो चिकित्सक अभ्यास करताना हांव सर्वेक्षण पद्दत ते म्हळ्यार मुलाखती आनी प्रस्ना विचारून अभ्यास जाला. तशेंच वर्णनात्मक पद्दत, चिकित्सक समिक्षा पद्दत आनी समाजशास्त्र पद्दतीन अभ्यास जाला.

संदर्भ

1. गांवकार, भालचंद्र. गांव नाशिल्ली वाट. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2007.
2. रेडकर, प्रणिता. एन. शिवदास हांच्यो वेंचीक कथांचो चिकित्सक अभ्यास. प्रबंधिका. ताळगांव-गोंय. गोंय विद्यापीठ 2021-2022.
3. केळेकार, रविन्द्र. पाप-पुण्य, जाग आदी. मार्च 2001.
4. गांवकार, भालचंद्र. दोंगराचे आवडें. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2003.
5. गांवकार, भालचंद्र. अंदल्ले उस्वास. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2001.

6. बुडकुले, किरण. अक्षर सरिता. आंगशी – गोंय. बिम्ब प्रकाशन. 2009.
7. गांवकार, भालचंद्र. कोंकणी भाशाविज्ञान. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 1993.
8. गांवकार, भालचंद्र. साहित्य: एक भासाभास. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 1998.
9. बुडकुले, किरण. साहित्य नियाळ. श्रीस्थळ काणकोण. श्री दत्त पद्मजा प्रकाशन. 1998.

प्रकरण दुसरें

भालचंद्र गांवकार हांचे व्यक्तीमत्व आनी कार्य

- 2.1 भालचंद्र गांवकार हांचीं जीण आनी वळख
- 2.2 साहित्याचो व्यासंग आनी लेखनाक सुरवात
- 2.3 भालचंद्र गांवकार हांचीं साहित्यीक मोलावणी
- 2.4 साहित्याच्या मळार लेखकाक मेळील्ले पुरस्कार

2.1 भालचंद्र गांवकार हाची जीण आनी वळख

कोंकणी लेखक भालचंद्र गांवकार हे एक नामनेचे साहित्यकार तशेंच एक शिक्षक जावन आसात. तांचो जल्म 15 फेब्रुवारी 1968 ह्या दिसा फोर्डे म्हालातल्या बेटोड्या ह्या गांवांत जालो. भाटां-कुळागरांनी सोबिल्लो असो हो गांव. घरच्या आनी भोंवतणच्या वाठारांत तांचे भुरगेपण सारले. सुरवेक आतांच्यो सारको शाळा नाशिल्ल्यो, देखून 5 वर्सांच्या पिरायेचेर ताणी गांवच्या सरकारी शाळेंत प्रवेश घेतलो. उपरांत बेटोड्या गांवातल्या माध्यमीक शाळेंत 10वीं मेरेनचे शिक्षण पुराय करून फोर्डेच्या गोंय विद्याप्रसारक मंडळ ह्या उच्च माध्यमीक शाळेंतल्यान ताणी आपली 12वीं पुराय केली. चौगुले महाविद्यालयांतल्यान तांची बी.ए ची पदवी इंग्लीश आनी कोंकणी विशय घेवन मेळयली जाल्यार दोन वेळा एम.ए करून इंग्लीश आनी कोंकणी ह्यो पदव्यो मेळयल्यो. तर ही लेखकाची एकंदरीत शिक्षणीक वाटचाल जावन आसा. ह्या मजगती तांकां तांच्या घरच्यांचो पुराय सांगात शिक्षणाच्या लागून लाभलो. उपरांत ताणी रोजरी वाणिज्य आनी कला महाविद्यालय, नावेली, साश्टी – गोंय हांगा 1992 ते 2022 वर्सा मेरेन सहयोगी प्राध्यापक म्हूण विद्यार्थ्यांक शिकयला.

लेखक गांवांत रावपी आशिल्ल्यान तांकां शेतां-भांटांची खूब आवड. भालचंद्र गांवकार हांका लेखनाच्या भायर झाडा रोवपाक खूब आवडटा. आयज लेगीत कितलेशेंच कवाथे, माडयो तशेंच हेर झाडां ताणी रोयल्यांत. हाचे फाटले कारण म्हणल्यार तांच्या भोंवतणचो वाठार, आपल्या वाठारप्रमाण मनीस घडता, आनी ह्या सगळ्यांचे चित्रण आमकां तांच्या साहित्यांत बरें तरेन पळोवपाक मेळटा.

2.2 साहित्याचो व्यासंग आनी लेखनाक सुरवात

साहित्य बरोवपाक भालचंद्र गांवकार हांणी सुरवात ल्हानपणा सावन जाल्ली. आपल्या मनातलें विचार तें मेळटा त्या कागदार बरोवन दवरताले. तांच्या लिखणेची सुरवात कविता सगळ्यांत पयलीं साहित्य प्रकारा कडल्यान जाली. खंयच्याय साहित्याकाराची सुरवात कवितेंतल्यानूच जाता तशी हांचीय जाली. ह्यो कविता ताणी कोंकणी आनी मराठी भाशेंतल्यान बरयल्यो.

उपरांत ल्हव ल्हव करून तांकां वाचनाची गोडी लागली आनी ताणी शाळेंतल्या वाचप घरातल्यान पुस्तकां घेवन आपले वाचन चालू दवरले. इतलेच न्हय तर लेखक कविता बरयताले आनी आपल्या इश्टांक वाचून दाखयताले. पूण त्या वेळार साहित्याची आवड चड जाणांक नाशिल्ल्या कारणाक लागून ते इश्ट लेखकाची फकाणा करताले. कांय वेळा लेखक स्वता खंती जातालो. पूण तांणे आपल्या विचारांक खंडीत पडूक दिलें ना.

लेखकान आयज मेरेन कथा, कविता, एकांकी, हेर पुस्तकां बरयल्यात. तेन्ना तांच्या कथांनी वा कवितांनी जे विशय आयल्यात ते काल्पनीक नासून सत्य घटनेचेर आदारिल्ले आसात. कारण लेखक साहित्य बरयतना काल्पनीक शैलीचो वा कथानकाचो आस्पाव आपल्या लिखणेंत चड करिना. जे कितें आपल्या भोंवतणी घडटा वा घडिल्ले आसा ताचेर लेखक उजवाड घालता आनी तो विशय आपल्या साहित्यांत हाडटा. मात विशय आनी आशय तशेंच दवरून पात्रांची वा गांवांची नांवां ते बदलतात.

भालचंद्र गांवकार हाणी आपल्यो कविता रचपाक खासा असो वेळ केन्ना दिलो ना. हाचे कारण म्हणल्यार तांका त्यो कविता महाविद्यालयांत म्हणजे विद्यार्थ्यांच्या मदीं आसतना वा बरींत आसतना सुचताल्यो. उपरांत ते त्यो मेळटा त्या कागदार बरोवन काडटाले. पूण कथा बरोवपाक मात खासा वेळ दिवचो पडटा अशें लेखकाक दिसता. भालचंद्र गांवकार हांका वास्तवीक विशय अणभवाच्या माध्यमातल्यान बरोवपाक चड आवडटा.

लेखक खूब पयलीच्यान बीम्ब, सुनापरान्त हांचे आपले साहित्य बरोवन हाडले. तांचे आयज मेरेन तीन कथा संग्रह आयल्यात. ते म्हळ्यार 'अंदल्ले उस्वास' हो तांचो पयलो कथा संग्रह 2001 वर्सा उजवाडावन आयलो. दुसरो 'दोंगराचे आंवडें' 2003 वर्सा आयलो आनी तिसरो 'गांव नाशिल्ली वाट' 2007 वर्सा उजवाडावन आयलो. तांचे चार कविता संग्रह आसांत ते म्हळ्यार 'आडवणांतले उले' 1991 वर्सा उजवाडावन आयलो. 2001 वर्सा तांचो 'यादिचे देगेर' दुसरो कविता संग्रह आयलो. 'थाव' हो तांचो तिसरो कविता संग्रह 2005 वर्सा आयलो तर 2018 वर्सा 'वावझड' हो कविता संग्रह उजवाडावन आयलो. तशेंच तांचे दोन भासविज्ञानीक नदरेन अभ्यास केल्ले पुस्तकां आयल्यात ती म्हळ्यार 'कोंकणी भाशाविज्ञान' 1993 वर्सा तर 'साहित्य एक भासाभास' 1998 वर्सा उजवाडावन आयला. तांचे दोन संपादीत केल्ले पुस्तकां आसपावल्यांत. पयलो 'काव्यफुलां' हो कविता संग्रह 2008 वर्सा तर दुसरो 'प्रतिनिधीक कथा झेलो' हो कथा संग्रह 2014 वर्सा आयला.

लेखकान स्वताच्या जिवीताविशी एक आत्मचरित्र बरयलें ते म्हळ्यार 'तडवीं ल्हारां हुपताना' आनी 2018 वर्सा उजवाडावन आयले. हालीच, 2024 वर्सा तांची एक कादंबरी आयला ती म्हळ्यार पनवत.

अशें वेगवेगळ्या साहित्य हाताळून लेखकान समाजांत आपलो बुनियाद घट केलो. तांच्यो कितल्योश्योच कथा कविता अनेक भाशांनी अणकारीत जाल्ल्यो आसात. लेखनाच्या मळार तांकां तांच्या घरच्यांचो लेगीत बरो सांगात मेळिल्लो आसा. मुखेल म्हणल्यार ते गांवांतले एकलेच अशें भुरगे आसले जांकां बरोवपाची आनी मुखेलपणान साहित्याची आवड आसली आनी म्हणून तें बरें शिक्षण घेवन हो दर्जो मेळवंक पावलें.

2.3 भालचंद्र गांवकार हाचीं साहित्यीक मोलावणी

समाजातल्या दर एका व्यक्तीची आपली अशी खासा वळख आसता. सगळेच ह्या संवसारांत ताकिवंत जावपाक पावना, पूण जण एकलो आपल्या जिणेत जे कितें करता ताका ताची व्हडवीक आसता. कोण दोतोर, जाल्यार कोण शिक्षक, कलाकार, चित्रकार आदीं जाता. हांच्याच वांगडा एक लेखक सुद्धा आमच्या समाजाचो म्हत्वाचो घटक थारता. कारण आपल्या लिखणेतल्यान तो समाजाचे चित्रण लोकां मुखार दवरता. तेन्ना लेखक घडपा फाटलीं कारणां जाणून घेवप खूब गरजेची आसता.

फकत लेखक घडपाची कारणां नासून त्या लेखकाचो साहित्याच्या मळावेलो अणभव, तांची साहित्य कृती दिता. दर एक लेखक जे कितें बरयता ते ताच्या अणभवांचेर आधारिल्ले आसता, त्याच अणभवांच्या आनी आपल्या कलात्मकतायेच्या आधारान लेखन साहित्य रचता. त्याच विशयांची जाण आसची तर आमी त्या लेखका विशी जाणून घेवप खूप गरजेचे जातून आमकां त्या विशयांची खोलाय मेळटली. तशेच एक लेखक म्हळ्यार भालचंद्र गांवकार. तांच्या कथांनी आमकां वेगवेगळे अश्यो गजाली सापडटात, तांची फाटलीं कारणां आनी तांचे विशी आमी जाणून घेव्या.

भालचंद्र गांवकार हाणी कथा भायर हेर साहित्य प्रकार हाताळात. पूण ते सामके वेगळे आसा. तांच्यो कविता तांच्या कथा परस वेगळी आसा. तांचें चार कविता संग्रह आसात. आठवणांतले उले (1991), यादिकें देगेर (2001), थाव (2005) आनी वावझड (2018). भालचंद्र गांवकार कोंकणी भाशेंतले लेखक तशेंच एक साहित्यकार आनी एक शिक्षक जावन आसा, तांच्यानी कविता हो साहित्य प्रकार पयलीच बरोवपाक सुरवात केली. तशेंच तातूंत मनाची व्यथा, अभिव्यक्त जावन आयिल्ल्यो कांय कविता, कांय जिणेचो अणभव, कांय घडणुको जाची याद करून तें बरयतात.

साधारण मनीस, ताचें जीण, तांचें संघर्श आनी तसोच ताचो मोग, मागीर तो आवय भुरग्यां मदी आसू, वा तो चेड्या चेडवां मदलो मोग आसू, अशें साबार विशय तांच्या कवितांनी आयल्यात. कांय कडेन कविता समजपाक जायना कारण त्यो खूब अलंकारीक नदरेन बरयिल्यो आसात. पूण एक तरेचो वातावरण निर्माण ते तांच्या कवितांनी रंगयता. तांचीं कांय हेर पुस्तकांय आसात ती म्हळ्यार कोंकणी भाशाविज्ञान (1993) आनी साहित्य एक भासाभास (1998), ही दोनूय पुस्तकां भाशेचें विज्ञानीक नदरेन अभ्यास करून हेरांक, भासविज्ञाना विशीं चडान चड कळपाक हें पुस्तक बरयला. ह्या पुस्तकांत भास, भाशेचें बोली, व्याकरण, उच्चार, स्वन, ध्वनी, ध्वनी बदल, लिपी अर्थबदल, भाशेंचे घडण, भाशेचे वेगळेपण, प्रमाण भास, पोटभास, आवय भास अशें साबार विशय तांच्यानी अभ्यास करून बरयल्यात.

एकंतरीत लोकांक कोंकणी भास, जाणून दिवन ती कितली गिरेस्त आसा हें लेखक ह्या पुस्तकांनी मांडटा. अशें साबार लेखन तांणी केला ते आमकां हांगां दिसता. सगळें साहित्यांत ताणें वेगवेगळे विशय हाताळटात तशेंच कथेंच्या मळार वेगवेगळे प्रयोग तांच्यानी केल्यात. तांचो हो योगदान भोव गिरेस्तकांयेचे आसा.

लेखकान साबार विशय आपल्या कथांनी मांडिल्ले आसा. तांचे साहित्य समाजाचें, आधुनिकतायेक लागून जालो बदल, पर्यावरणीक विशय भेस बरेतरेन लेखकान मांडला. तांच्यानी एक आत्मचरित्र बरयलां तातूंत तें स्वताचो जिवीत आमकां स्पश्ट पणान सांगता. तांच्या जिवितांतलो दर एक गजाल ताणे सातत्यान तातूंत मांडला. तांचे हालीच एक कादंबरी आयलां तातूंत लेगीत तांच्यानी एकंतरीत ग्रामीण जीण दाखयला तशेंच उदरगतीक लागून जालो बदल ते सहजपणान घडयतात.

बारीकसाणेन विचार करून आपलें मनातले ते सातत्यान मांडटा. भालचंद्र गांवकार हांचो एकदंरीत प्रवास खूब बरो आसा. ह्या मजगती तांकां कोंकणीतल्या, हेर भासांतल्या

लेखकांक मेळपाची, तांचे विचार जाणून घेवपाची संद मेळ्ळी, कांय वेळा समक्षकांनी भालचंद्र गांवकार हांच्या साहित्याची तूस्त केल्या. पूण ताणें तें सकारात्मक तरेन घेवन ताचेर काम केलें. तशेंच ताचें ह्या साहित्याचो मोल वाचकांक तांचे साहित्य वाचतकच जाणवतले.

2.4 साहित्याच्या मळार लेखकाक मेळील्ले पुरस्कार

भालचंद्र गांवकार हांकां कोंकणी भाशा मंडळाचो पुरस्कार 1991 ह्या वर्सा फावो जाला. तशेंच कला अकादेमी राज्य पुरस्कार तांकां 2001 ह्या वर्सा फावो जालो.

2001 वर्सा तांकां कोंकणी भाशा मंडळाचो पुरस्कार लाबलो. 2003 वर्सा कथा इनाम पुरस्कार नवी दिल्ली तांकां फावो जाला. डॉ. टी. एम. ए. पै. फांवडेशन पुरस्कार तांकां 2005 वर्सा फावो जाला.

संदर्भ

1. गांवकार, भालचंद्र. *गांव नाशिल्ली वाट*. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2007.
2. गांवकार, भालचंद्र. *दोंगराचे आवडें*. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2003.
3. गांवकार, भालचंद्र. *अंदल्ले उस्वास*. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2001.
4. गांवकार, भालचंद्र. *कोंकणी भाशाविज्ञान*. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 1993.
5. गांवकार, भालचंद्र. *साहित्य: एक भासाभास*. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 1998.
6. गांवकार, भालचंद्र. *आडवणांतले उले*. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 1991.
7. गांवकार, भालचंद्र. *यादींचे देगेर*. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2001.
8. गांवकार, भालचंद्र. *थाव*. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2005.
9. गांवकार, भालचंद्र. *वावझड*. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2018.

10. गांवकार, भालचंद. तडवीं ल्हारां हुपतानां. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2018.
11. गांवकार, भालचंद. काव्यफुलां (कविता संग्रह). संपादीत. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2001.
12. गांवकार, भालचंद. प्रतिनिधीक कथा झेलो (कथा संग्रह). संपादीत. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2001.
13. रेडकर, प्रणिता. एन. शिवदास हांच्यो वेंचीक कथांचो चिकित्सक अभ्यास. प्रबंधिका. ताळगांव-गोंय. गोंय विद्यापीठ 2021-2022.
14. बुडकुले, किरण. अक्षर सरिता. आंगशी – गोंय. बिम्ब प्रकाशन. 2009.

प्रकरण तिसरें

कथा:- स्वरूप आनी संकल्पना

3.1 कथेचो स्वरूप आनी संकल्पना

3.2 कथेच्यो व्याख्या

3.3 कथेचे प्रकार

3.4 कथेचे घटक

3.1 कथेचो स्वरूप आनी संकल्पना

मनीस साहित्यांतल्यान जेन्ना व्यक्त जालो, तेन्ना ताणें आपल्यो भावना साहित्याच्या तरेकवार प्रकारांनी मांडल्यो आनी अशें करून साहित्याचे वेगवेगळे प्रकार तयार जालें. साहित्याचे मुखेल दोन फांटे म्हणल्यार गद्य आनी पद्य, गद्य साहित्यांत आमकां कथा, कादंबरी, निबंद, नाटक आदी प्रकार मेळटा. तर पद्य साहित्यांत कविता. दर एका साहित्य प्रकाराक आपले अशें विशेश गूण आनी खाशेलपणां आसा, जे तांकां हेरां पासून वेगळे करता देखून साहित्याचो दर एक प्रकार आपल्या तरेन परिपूर्ण जाला.

कथा एक लोकप्रिय साहित्य प्रकार आसा. 'ललीत साहित्याच्या मळार कथा हो सगळ्यांत चड लोकप्रिय साहित्य प्रकार. ल्हान धरून जाण्ट्यां मेरेन आनी शेतकार धरून राजकारण्या मेरेन सगळ्यांकूच हो प्रकार मानवता. ताचीं दोन कारणां आसात. एक म्हळ्यार तातूंतले कथानक आनी दुसरें म्हळ्यार तिजो मोटवो आकार, अदीम काळासावन लोक-काणयो, पुराणां, महाभारत-रामायणांतल्यो कथा, अरेबियन नाइट्स लोकांक भूल घालीत आयल्यात. हीच काणी काळांतरान बदलत आयचे आधुनीक कथेचो रुपकार घेवन फुडें आयल्या. मोटवो आकार हें आयचे कथेचें खाशेलेंपण ह्या ताकतिकेच्या संवसारांत लोकांक फुरसतीचो वेळ साप्प उणो आसा. तातूंत टेन्शनांची भर. हें टेन्शन उणें करपाक कथावाचन हो भेस वरो उपाय. तशांतूय जीव दिवपाक लेगीत फुरसत ना अशें म्हणपी वाचप्यांक थोड्या वेळा भितर वा बशिल्ले बसकेक वाचून सोंपोवपाक कथा ह्या प्रकारा परस सोपो दुसरो प्रकार ना'¹.

कथा हो सगळ्यांत ल्हान पूण कमीच उतरांनी व्हड आशय दिवपी साहित्यप्रकार जावन आसा. 'सांगप आनी आयकप म्हणल्यार कथन आनी श्रवण ही मनशाची प्रवृत्ती आशिल्ल्यान आदल्या काळार घडिल्ल्यो घडणुको लोकांक कथन करप जाताले आनी लोक उत्सूकतायेन त्यो आयकताले. समाजाक बरी देख दिवपा पासत आनी समाजांत

नितीक शिकवणिचो प्रसार करपा पासत सुरवातेक काणयो कथन करपाची प्रथा पडली. उपरांत ती पारंपारीक सांच्यांत बसयतना तिका लोकसंस्कृतीचें दायज फाव जालें. ल्हव ल्हव ती लोकां भितर रिजली आनी लोककाणयेचें रूप घेतलें. मनशाच्या स्वभावा प्रमाण, समाजीक धर्मीक वृत्ती प्रमाण तातूंत विशय आनी आशय रिगले². ‘लोकांक कमी वेळा भितर कितें तरी प्रभावी वाचपाची गरज पडपाक लागली आनी हेच गरजेंतल्यान कथेच्या रुपान मोटवो आवाठ आशिल्लें प्रभावी आनी लोकांक समजतलें आनी तांचे आवडीचें अशें गद्य कथनपर लेखन तयार जालें³.

कथा हो साहित्य प्रकार खूब आदी सावन मनशाच्या मनाक भुलयत आयला. ल्हान आसतना आवय सुकण्याच्यो काणयो सांगताली, आजो-आजी आमकां राजा-राणी, भुतां, राक्षस, देव, परी अशे कथा सांगपाक लागली. मनीस संस्कृती, समाज हे संकल्पनेंत जगपाक लागलो आनी दिसपट्टे जिणेंत घेतिल्ले अणभव जेन्ना सावन दुसऱ्यांक सांगपाक लागलो तेन्ना त्या अणभवांक काणयेच्या रुपा घेतलें. त्या वेळार लिखित कांय निर्माण जावंक नाशिल्ली. अशा वेळार ताच्या मुखार आशिल्ल्याक तो आपले अणभव सांगपाक लागलो.

‘मनीस आपले दीसपटे जिणेंत वेगवेगळ्या रुपांनी आनी संघर्शांनी भरिल्ली जीण घेवन जगत आसता. ही जीण जगतना ताका जायत्या गजालीं कडेन वेगवेगळ्या आयामांतल्यान वेव्हार करचो पडटा’⁴.

कथा हो एक गद्य साहित्य प्रकार. घडणूक, लोककाणी, कथा, दीर्घकथा, लघुकथा असो साहित्याच्या ह्या प्रकाराचो प्रवास वेगवेगळ्या काळांत हीं वेगवेगळीं रुपां घेवन मुखार आयलो. आवाठान ल्हान, उण्यांत उणीं पात्रां आनी प्रसंग अशें कथेचे स्वरूप आसलें तरी कथन हो मुखेल घटक आशिल्ल्यान मनशाचे जिणेंत घडिल्ले प्रसंग कल्पनेच्या आदारान लेखक कथन करीत आसता. कथा मनशां इतलोच आदलो साहित्य प्रकार, काळावांगडा

कथा बदलत गेला, लेखकांनी कथेक वेगवेगळ्या शैलीन बरोवपाचो आनी आकार दिवपाचो प्रयत्न केलो, तशेंच काळांतरान ती विकसीत जायत गेली, कथेंचे नवे गूण – दोश तशेंच खाशेलपणां वाडपाक लागलीं.

3.2 कथेची व्याख्या

कथा कशी आसची हाचेर अभ्यास भारतीय आनी पाश्चात्य जाणकारांनी केला. त्याच जाणकारांच्यो ह्यो व्याख्या आसात.

भारतीय जाणकारांनी दिल्ल्यो व्याख्या:-

1. दामोदर मावजो- ‘खासा/विशिष्ट एकमुळो परिणाम सादपा खातीर लहानशें कथानक, मर्यादीत व्यक्तिरेखा आनी वैचीक घडणुको हांचो एकजीव निर्मणेचो गद्य साहित्य प्रकार म्हळ्यार कथा’⁵
2. प्रा. न. सि. फडके- ‘कमीत कमी पात्रे आणि कमीत कमी प्रसंग वापरून थोड्या वेळात परिणामकारक रितीने सांगितली व ऐकणाऱ्याच्या मनावर एकच एक ठसा उमटविणारी हकीकत म्हणजेच कथा होय’⁶.

थोडीच व्यक्तिरेखा आनी प्रसंग वापरून, थोड्याच वेळांत परिणामकारक रितीन सांगप जाचो परीणाम वाचप्याचेर शेवट मेरेन उरता ती कथा.

3. कोलाहलाचार्य- ‘प्रबन्धकल्पनां स्तोकसत्यां प्राज्ञाः कथा विदुः’⁷.

कथा म्हणल्यार कल्पनेन तयार जाल्ली आनी जातूंत सत्य आसा अशें तज्ञांचे मत.

4. मुंशी प्रेमचंद- ‘कहानी एक ऐसी रचना है जिसमें जीवन के किसी एक अंग या मनोभाव को प्रदर्शित करना लेखक का उद्देश्य रहता है। उपन्यास की भाँति उसमें मानव जीवन का संपूर्ण रूप दिखाने का प्रयास नहीं होता और न हो उसमें उपन्यास की भाँति विविध रसों का संमिश्रण होता है। कहानी एक रमणीय उद्यान नहीं जिसमें

भाँति-भाँति के फूल, बेल-बूटे सजे हुए है। कहानी एक ऐसा गमला है जिसमें एक ही पौधे का माधुर्य अपने समुन्नत रूप में दृष्टीगोचर होता है'⁸.

कथेंतल्यान लेखकाचो मुखेल उद्देश म्हळ्यार मनशाच्या जिणेंतल्या खंयच्या एका घडणूकेचे कथन करप. ती कादंबरी सारकी आसची न्हय, कथा बाग न्हय जातूंत तरेकवार फुलां- झाडां आसतात. तर ती एक कुंडली जातूंत एकूच रोपो आसता जो आमकां प्रगत स्वरूपांत दिसता आनी स्वता परिपूर्ण आसता.

पाश्चात्य जाणकारांनी दिल्ल्यो व्याख्या:-

1. एडगर एलन पो- 'A prose narrative requiring from half an hour to one or two hours in its perusal'⁹

अर्दवर ते एक वर वा दोन वरांनी वाचून सोंपता ती म्हळ्यार कथा.

2. क्रिस बालदिक- 'A fictional prose tale of no specified length, but too short to be published as a volume on its own, as novellas sometimes and novels unusually are. A short story will normally concentrate on a single event with only one or two characters, more economically than a novel's sustained exploration of social background'¹⁰.

खयंची काल्पनीक कथा जाका अमुकच अशी लांबी नासता, कादंबरी वा नवलकथा सारकी ख्रिस्तिनी प्रकाशीत जावपा सारकी नासता, लघुकथा फक्त एकूच घडणूकेचेर आनी एक ते दोन व्यक्तिरेखाचेर आदारीत आसता, कादंबरेच्या नदरेंत तुलनेंत ती ल्हान आसता.

3. एलिझाबेथ बाँवेन- 'The first necessity of a short story at the out set is necessities'¹¹.

अर्थात्, कथेच्या रचणुकेची गरज हो कथेचो सगळ्यांत मुखेल आनी म्हत्वाचो गूण आसा. गरजेतल्यार जायते विशय सामकारा येता आनी हाताळपाक वाव फावो जाता.

4. एच.ई. बेट्स - 'The short story can be anything that the author decides it shall be'¹². लेखकाक जें भावता, जें लेखक अणभवता तें मांडपाचो हक्क लेखकाक आसता. आपल्या विशयाक कथेचें स्वरूप दिवपाक कशे तरेन विशयाची मांडणी करची ते कथेच्या शेवटा मेरेन पुराय प्रक्रिया आसा. लेखकाची स्वतंत्र प्रक्रिया आसता. अशे तरेन साबार अभ्यासकांनी कथेची व्याख्या. ह्यो व्याख्या कथेच्या स्तराची वळख घडयतात.

3.3 कथेचे प्रकार

दर एक लेखक आपल्या अणभवांतल्यान लेखन करता. दर एका लेखकाचे अणभव आनी सांगपाची पद्दत वेगवेगळी आशिल्यान आमकां एका साहित्याचे तरेकवार प्रकार पळोवपाक मेळटा. दर एका लेखकान समाजांतलें वा आपल्या भोंवतणचें वेगवेगळे विशय हाताळपाचो प्रयत्न केला, पूण हें सगळेंच प्रकार सगळ्यांच लेखकांनी हाताळात अशें ना. कांय विशयांचेर वा प्रकारांचेर कमी प्रमाणांत लेखन जाल्ले आसा. साहित्यात मेळपी वेग वेगळे कथेचे प्रकार म्हळ्यार...

इतिहासीक कथा

इतिहासीक कथा ही इतिहासीक घडणुकांचेर आदारीत आसता. हातूंत आमकां आदल्या काळाचे म्हत्वाचे, घडणुको तशेच व्यक्तिरेखा पळोवंक मेळटा. इतिहासीक कथेतल्यान आमकां म्हायती मेळटा, तशेच आदले काळातले आनी आताच्या काळातले फरक कळटा. हांगां लेखकाक खूब अभ्यास करचे पडटा. कसलीय तारीख, कसलेय वर्स, कसलीय घडणुक, घालचे पयली अभ्यास करून बरोवचे आसता. कारण हातूंत चुकिची

म्हायती वाचप्यांमैरेन पावपाक शकता, म्हणून अभ्यास आनी शोध वावर करप म्हत्वाचे थारता. कांय वेळार ह्यो कथा इतिहासीक गवाय दिता आनी दस्तावेज म्हूण वापरपाक येता. देखून हांगां लेखकाक सादूर रावचे पडटा

सामाजीक कथा

सामाजीक कथेंत आमकां समाज आयिल्लो दिसता. समाजाच्या घडणुकांचेर आदारिल्ली ह्यो कथा आसता. समाजांतले जायते विशय कथाकारांनी आपल्या लेखनांत मांडून आंमचो सरभोंवतणचो समाज साहित्यांत हाडला, हातूंतल्यान समाजांत घडपी वायट घडणूको वा समाजांतल्यो नाका आशिल्ल्यो रूढी-परंपरां हांचेर बडी मारपाचो प्रयत्न लेखक हांगां करता. समाजाक जागृत करपा खातीर आनी समाजाचें प्रभोधन करपाच्या हेतून ह्यो कथा आकाराक येतात. कोंकणी कथेंच्या मळार आमकां सामाजीक विशयाच्यो कथा चड प्रमाणांत हाताळिल्ले दिसतात.

ग्रामीण कथा

ग्रामीण कथेंत ग्रामीण जिणेचें वर्णन जाल्लें दिश्टी पडटा. गांवगिरो वाठार, ताची भास, चालीरिती, परंपरा, जगपाची पद्दत हांच्या आदारान ग्रामीण जिणेचें राहणीमान कथेंत पडबिंबीत जाता. ग्रामीण जिवितांतले प्रस्न, तशेंच मनशाचो संघर्श कथेंत दिश्टी पडटा. ह्यो कथा वास्तवीक जाल्ल्यान वाचप्यांक त्यो प्रभावी थारतात. तशेच वाचप्यांच्या मनाचेर ताचो परिणाम जाता.

नव कथा

ह्या प्रकाराच्या कथांनी आमकां आधुनीक विशय हाताळिल्ले दिसतात. आधुनीक विशय आनी जीण व्यक्त करपी कथांक नवकथा अशे म्हणटा. उद्देगीकरण लागून मनशाची जगपाची तरां बदल्लां. 'आधुनिकतायेच्या वाऱ्यान मनशाचीं नितीमुल्यां, संस्कृती, परंपरा हांचो हास जावपाक लागलो. कळत न कळत ह्या सगल्या गजालींचो प्रभाव ताचे

जिणेपद्दतीचेर जावपाक लागलो. ह्या सगल्या बदलांचे पडबिंब कथेंत पडपाक लागलें आनी नवकथेन जल्म घेतलो'¹³. शारीकरणाक लागून जाल्ले समाजीक, संस्कृतीक, कुटुंबीक बदल मनशां मदीं जवपाक लागलो आनी तेच कथेंत येवपाक लागले आनी नव कथा घडपाक लागलें.

विनोदी कथा

ज्या कथेंतल्यान लोकांच्या तोंडार हासो येता ती विनोदी कथा. ह्या कथांनी आमकां विनोदाचेर चड भर दिल्लो दिसता. ह्या कथांनी व्यक्तिरेखा, प्रसंग विनोदी शैलीचे आसता. मुखेल उद्देश म्हणल्यार वाचप्याचे मनोरंजन करप तांकां हासोवप आनी समाज प्रबोधन करपाचे काम विनोदी कथा करता. साहित्यांत विनोदी कथा खूब उण्यो दिश्टी पडटात. पूण ह्या कथांचो साहित्य प्रकारान एक मोलाचो वांटो दिल्ले आसा

मनोविश्लेशणात्मक कथा

ह्या कथांनी लेखकान आमकां मनशाच्या मनाचो भाव दिसता तशेंच लेखक मनशांच्या मनाचेंर थांव घेता. 'एखाद्या मनशाचे विचार, ताच्यो भाव-भावना, उमाळे, ताचो मानसीक संघर्श हे विशय मानसशास्त्रीय कथेंत व्यक्त जातात, हांगा मनशाचो आंतरीक संघर्श आनी ताच्यो अतृप्त इत्सा दिसतात'¹⁴. एका मनशांच्या ताच्या सरभोंवतणच्या वातावरणाच्या मनाचेर प्रभाव जाता, ताच्या वागणूकेचेर कसो परिणाम जाता हे कळटा. कांय कथेंतल्यान पात्रांचो आमकां मानसीक संघर्श दिसता.

गूढ कथा

गूढ कथा हो आधुनीक प्रकार आसलो तरी ताचो मूळ पोरण्या साहित्यांत दिसता. कथेंच्या ह्या प्रकारांत सत्य कितें आसा तें रोकडेंच कळना. ह्या कथेंत सुरवातेक घडणूक वा वातावरण रहस्यमय रितीन येता, कथा सोपसर ती गूढ उरता आनी तिच्या शेवटाक सत्य कितें तें वाचकां मेरेन येता, अश्या कथेंतल्यान एका गजालीचें गूढ सोदप जाता. गूढ कथेंत

सगळ्यांत म्हत्वाचें आसता तें वातावरण, लेखक जितल्या प्रभावीपणान वातावरण निर्मिती करतलो तितलीच ती चड प्रभावी जातली आनी वाचकांमेरेन पावतली.

विज्ञान कथा

ह्यो कथा विज्ञाना बद्दल म्हायती दिवपाच्या हेतून बरयतात. ह्या कथेंतली व्यक्तिरेखा विज्ञानीक नदरेन विचार करतात. ह्या कथेंत कल्पना आनी सत्य दोनूय गजालीचो मेळ आसा. बदलत्या काळाक लागून कथांनी वेगवेगळे नवे विशय हाताळिल्ले दिसतात. हातूंतलोच एक विशय म्हणल्यार विज्ञान. ह्या कथांनी विज्ञानाच्या संदर्भांत आशिल्ल्या तरेकवार गजालींचो उल्लेख येता, विज्ञाना खातीर भविश्यकाळांत आमचें विश्व वा आमी कशे आसतली हाचेय उजवाड घालपाचो प्रयत्न ह्या कथांनी जाता. कोंकणींत विज्ञान कथा ह्यो कमी प्रमाणांत आसात.

लोककथा

‘लोककथा म्हणल्यार लोकांनी आपल्या चालीरितीं प्रमाण आनी संस्कृताये प्रमाण आशय घेवन समाजांत घडपी गजालींचें लोकां खातीर जें कथन केलें ताका लोककथा अशें म्हणू येता’¹⁵. लोककथेचो जनक लोकसंस्कृती तशेंच लोकमानस आसता. ‘लोकांच्या मनांतले समज-गैरसमज, लोकपरंपरा, समाजीक, संस्कृतीक, धर्मीक चाली-रिती तशेंच भौसाच्या पुराय मानसीकतायेचें पडबिंब कथांनीं जाल्ल्यान त्यो मानव वंश विज्ञान आनी समाजशास्त्राच्या अभ्यासाचे नदरेन खूब म्हत्वाचें आसता’¹⁶. लोककथा हो पारंपारीक प्रकार आसलो तरी तो एक पिळगे कडल्यान दुसरे पिळगे मेरेन वतना एका देशांतल्यान दुसऱ्या देशांत, एका समाजांतल्यान दुसऱ्या समाजांत पावता.

3.4 कथेचे घटक

कथानक

कथा ह्या साहित्य प्रकाराचो पयलो म्हत्वाचो घटक म्हळ्यार 'कथानक'. कथेचे बीज म्हळ्यार कथानक. लेखकाक जेन्ना कथाबीज मेळटा तेन्ना ताचेर विचार करून अभ्यास करचो आसता अशें केल्यार कथाबीज फुलता. कथेक सुरवातेच्यान शेवट मेरेन बांदून दवरपाचे काम कथानक करता. कथानक तीन पांवड्यां वयल्यान चलता. सुरवात, मध्य आनी शेवट अश्या तीन पांवड्यां वयल्यान कथा फुलता. सुरवातेक कथेचो विशय कळटा. मध्य भागांत ताचो विकास आनी शेवटाक कथा वाचतना वाचप्याक मनांत निर्माण जाल्या प्रस्नांचो जापो मेळटात.

पात्रां

पात्रां कथानकाक जिवंत करतात. पात्रांच्या माध्यमातल्यान कथेंतलो प्रसंग समजपाक मदत जाता. कथेंत मेजकी पात्रां आसप गरजेचे आसता. पात्रां आपलें हालचालीतल्यान कथानक घडयतात. कथानक फुडें व्हरपाक पात्रांचो सगळ्यात मोटो वांटो आसता. पात्रचित्रण बरे जाले जाल्यार ती वाचप्यांच्या मनाचेर परिणाम करता.

संवाद

कथेंन संवादाक खूब म्हत्व आसता. संवाद कथानकाक गती दितां. पात्रांचे मनोभाव व्यक्त करता. संवाद वाचप्यांच्या मनाचेर परिणाम करता. जशे पात्रां मर्यादीत आसपाक जाय तशेंच कथेंतले संवाद लेगीत सादे, सोपे आनी सुटसुटीत आसपाक जाय. 'संवाद हो कथेंचो घटक आसलो तरीय ताका म्हत्वाचो घटक मानपाक जावचेना. जायते फावट संवादाबगर बरी कथा जांवक शकता. केन्ना केन्नाय एकाद्री पुराय कथा संवादातल्यानूच तयार जावक शकता'¹⁷. अशें मत लेखक भालचंद्र गांवकार हाणी उकतायला.

निवेदन

निवेदन हें कथेंचे खाशेलें आंग जावन आसा. बरोवपी आपल्या मनांतल्यो गजाली सांगपाच्या उद्देशानान निवेदकाक जल्माक घालता, निवेदन म्हळ्यार कथा सांगप आनी निवेदक म्हळ्यार जो कोण कथा सांगता तो. जेन्ना निवेदक कथेंतलें पात्र जावन वावुरता तेन्ना ताका प्रथम पुरूशी निवेदक म्हणटा. निवेदक कितें घडलां, किते घडटा आनी किते घडटलें हाची चत्राय दिता. निवेदन हे दोन तरेचे आसता. जेन्ना निवेदक कथेतलें पात्र जावन वावुरता तेन्ना ताका प्रथम पुरूशी निवेदक म्हणटा. तर दुसऱ्या तरेच्या निवेदनांत निवेदक कथेत भितर खंयच दिश्टी पडना जाका तृतीय पुरूशी निवेदक म्हणटा, निवेदक फकत कथा सांगना तर कांय फावटी तो व्यक्तिरेखाच्या वा घटना संदर्भात आपली मतां मांडटा.

वातावरण निर्मिती

वातावरण निर्मिती हो कथेंचो म्हत्वाचो घटक. कथा गुणांनी बरी आसली तरी वातावरणा बगर ती सोबना. कथा खंयच्या परिस्थितींत वा खंयच्या फाटभुयेंचेर घडटा, हे कळपाक वातावरण निर्मिती मदत करता. जेन्ना कितेंय घडटा तेन्ना ताचो संबंद तांच्या भोवतणच्या गजालीचेर आसता. मागीर ते समाज, संस्कृती, सैम अशे साबार गजाली आसा.

भास शैली

भास शैली हो कथेंचो खाशेलो घटक जावन आसा. ज्या आदारान लेखकान शब्दांचो अर्थ वापरला, जंय म्हणी, पोरण्यो उतरावळी वापरल्या ती भास शैली. हातूंत एकतरेची गती आसची पडटा. ही गती संवाद, विरोध आनी समतोल ह्या तीन घटकांचेर आसता. वाचप्यांक समजता तशे सादे, सोपे आनी सरळ भास वापरपाक जाय. कथेंत अंलकारीक भाशेंचो उपेग जायना. जितले बरे तरेन भास शैलीचे मांडप जाता, तितलो कथा वाचप्यांमेरेन बरे तरेन पावता.

संघर्ष

कथा म्हळ्यार तातूंत संघर्ष आसपाक जाय मागीर तें मनशां मदलो आसूं, मनीस आनी समाजीक परिस्थिती हांच्यातलो आसूं, वा दोन मना मदलो आसूं, मनशाक अश्या सगळ्या संघर्शाचो सामकार करचें पडटात. कारण विरोध हें कथेचें मुखेल आंग आसता. आनी संघर्शाच्या आदारानूच कथा मुखार वता. सगळ्यांत पयलीं कथेच्या कथानकाची मांडणी संघर्ष तंत्राचेर करची पडटा. हो संघर्ष कथेचे सुरवातेसावन शेवटा मेरेन चालू उरता.

संदर्भ

1. वैरेकार, श्याम. (संपादीत) कोंकणी भास साहित्य आनी संस्कृताय. गोगळ. मडगांव. कोंकणी भाशा मंडळ, 2003. 224¹.
2. नायक, सुशांत. कथामंथन सिध्दांतीक आनी इतिहासीक विवेचन. कवळें. फोंडे-गोंय. मानवी प्रकाशन. २०१८. 22².
3. वयलोच संदर्भ, 22³.
4. वयलोच संदर्भ, 23⁴.
5. मावजो, दामोदर, (संपादीत) कथा एक नियाळ, कोंकणी भास, साहित्य आनी संस्कृती. वैरेकार, श्याम, सरदेसाय माधवी. म्हाळशी कमलाकर. विद्यानगर. मडगांव. गोंय: कोंकणी भाशा मंडळ. मार्च 2003. 224⁵.
6. नायक, सुशांत, कथामंथन सिध्दांतीक आनी इतिहासीक विवेचन, कवळें, फोंडे-गोंय: सानवी प्रकाशन, 2018. 45⁶.
7. मंगळवेडेकर, राजा. कथा आणि कथाकथन. शनिवार पुणे 30. साधना प्रकाशन. 1971. 4⁷.

8. नायक, सुशांत. कथामंधन सिध्दांतीक आनी इतिहासीक विवेचन. कवळें, फोंडें-गोंय. सानवी प्रकाशन. 2018. 47⁸.
9. बाल्डिक, खिस. द कॉनसायस ऑक्सफर्ड डिशनरी ऑफ लिट्ररी टर्मस. ऑक्सफर्ड न्यूयॉर्क. ऑक्सफर्ड युनिव्हर्सिटी प्रेस. 2001. 263⁹.
10. नायक, सुशांत. कथामंधन सिध्दांतीक आनी इतिहासीक विवेचन. कवळें, फोंडे - गोंय सानवी प्रकाशन. 2018. 44¹⁰.
11. अब्राम्स, एच, एम. हार्फम, एम, एच. (संपादीत) ग्लॉसरी ऑफ लिट्ररी टर्मस. युएसए मायकेल रोसेनबर्ग. 2005. 331¹¹.
12. नायक, सुशांत, कथामंधन सिध्दांतीक आनी इतिहासीक विवेचन, कवळें, फोंडें-गोंय: सानवी प्रकाशन, 2018. 42¹².
13. वयलोच संदर्भ, 98¹³.
14. गोवेंकार, दिव्या. शिला कोळंबकार हांच्यो कथांचो चिकित्सक अभ्यास. प्रबंधिका. ताळगांव-गोंय. गोंय विद्यापीठ 2022-2023. 27¹⁴.
15. नायक, सुशांत, कथामंधन सिध्दांतीक आनी इतिहासीक विवेचन, कवळें, फोंडें – गोंय: सानवी प्रकाशन, 2018. 81¹⁵.
16. वयलोच संदर्भ, 81¹⁶.
17. गांवकार, भालचंद्र. साहित्य: एक भासाभास. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 1998. 46¹⁷.
18. बुडकुले, किरण. साहित्य नियाळ. श्रीस्थळ काणकोण. श्री दत्त पद्मजा प्रकाशन. 1998. 49.

8. नायक, सुशांत. कथामंधन सिध्दांतीक आनी इतिहासीक विवेचन. कवळें, फोंडें-गोंय. सानवी प्रकाशन. 2018. 47⁸.
9. बाल्डिक, खिस. द कॉनसायस ऑक्सफर्ड डिशनरी ऑफ लिट्ररी टर्मस. ऑक्सफर्ड न्यूयॉर्क. ऑक्सफर्ड युनिव्हर्सिटी प्रेस. 2001. 263⁹.
10. नायक, सुशांत. कथामंधन सिध्दांतीक आनी इतिहासीक विवेचन. कवळे, फोंडे - गोंय सानवी प्रकाशन. 2018. 44¹⁰.
11. अब्राम्स, एच, एम. हार्फम, एम, एच. (संपादीत) ग्लॉसरी ऑफ लिट्ररी टर्मस. युएसए मायकेल रोसेनबर्ग. 2005. 331¹¹.
12. नायक, सुशांत, कथामंधन सिध्दांतीक आनी इतिहासीक विवेचन, कवळें, फोंडें-गोंय: सानवी प्रकाशन, 2018. 42¹².
13. वयलोच संदर्भ, 98¹³.
14. गोवेंकार, दिव्या. शिला कोळंबकार हांच्यो कथांचो चिकित्सक अभ्यास. प्रबंधिका. ताळगांव-गोंय. गोंय विद्यापीठ 2022-2023. 27¹⁴.
15. नायक, सुशांत, कथामंधन सिध्दांतीक आनी इतिहासीक विवेचन, कवळें, फोंडें – गोंय: सानवी प्रकाशन, 2018. 81¹⁵.
16. वयलोच संदर्भ, 81¹⁶.
17. गांवकार, भालचंद्र. साहित्य: एक भासाभास. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 1998. 46¹⁷.
18. बुडकुले, किरण. साहित्य नियाळ. श्रीस्थळ काणकोण. श्री दत्त पद्मजा प्रकाशन. 1998. 49.

19. मावजो, दामोदर. (संपादीत) कथा – एक नियाळ, कोंकणी भास, साहित्य आनी संस्कृती. वैरेंकार, श्याम, सरदेसाय माधवी. म्हाळशी कमलाकर. विद्यानगर. मडगांव. गोंय: कोंकणी भाशा मंडळ. मार्च 2003, 226.
20. नायक, जयंती. (संपादीत) कोंकणी लोककाणयो. साहित्य अकादेमी दिल्ली. साहित्य अकादेमी. 2000. 6.
21. बुडकुले, किरण. अक्षर सरिता. आंगशी – गोंय. बिम्ब प्रकाशन. 2009. 38.
22. केणी, चद्रकांत. साहित्य स्वाध्याय. पणजी – गोंय. गोवा कोंकणी अकादमी. 2007. 73.

प्रकरण चवथें

भालचंद्र गांवकार हांच्या कथेचो घटकांच्या नदरेंतल्यान अभ्यास

- 4.1 कथेंतलें कथानक
- 4.2 कथेंतलीं पात्रां
- 4.3 कथेंतलो संघर्श
- 4.4 कथेंतली वातावरण निर्मिती
- 4.5 कथेंतलीं भास

4.1 कथेंतलें कथानक

‘दोंगराचे आवंडे’ हे कथेंत ‘आबा’ सदांच गांव राखून गांवान शेत करून जगता. पूण आधुनीकतायेक लागून सगळें बदलता. तशेंच मीन वेवसाय येताकच पुराय गांवचे लोक बदलतात. आपले जिणेंत जाल्लो बदल पळोवन तांकां खूब खंत भोगतां. मीन वेवसायाक लागून आपलो अख्खो दोंगर सोंपता हेवूय ताका जाणवता. आनी तो आपलो निमणो स्वास घेता आसतना लेगीत दोंगराक वाटायत अशें सांगता. ‘आनी दोळे उकते जाले’ हे कथेंत गांवांत शाळा येवन पुराय गांव आधुनीक जिणे कडेन लागी येता. गांवांनी कारखानो आयिल्ल्यान गांवचे लोक शेती वेवसाया कडल्यान पयस वतात आनी कारखान्यांनी कामां करपाक वतात. त्या कारखान्यांक लागून शेतां नश्ट जातात.

‘रानगोरू’ हे कथेंत शेतकार जेन्ना कश्ट करून आपलें शेत करून पोट भरताले तेन्ना राती कडेन गोरवां येवन तांच्या पुराय शेताची नाशाडी करतालीं. हाचें मुखेल कारण म्हणल्यार आधुनिकताय. जेन्ना लोक कारखान्यांनी कामाक वचपाक लागले तेन्ना तांच्या गोरवांचो सांबाळ करपाक कोणाकच फावनासलें आनी कांय लोक तर तांकां अशेंच सोडटाले. हाका लागून गोरवां रानगोरू जातालीं आनी निमाणे कडेन शेतकाराच्या पोटाचेर प्रस्न पडटाले. ह्या कारणाक लागून गोरवांक वीख दिवन मारताले.

आदल्या काळार गांवचे लोक अंधश्रद्धेंत कसलीय गजाल करपाक तयार आसताले.

‘भोगावळ’ हे कथेंत आयची युवा पिडी तांच्या शिक्षणांतल्यान आदल्या काळांतल्यान चलत आयिल्ले परंपरेक थांबयतात आनी ताका लागून जाल्ली जाणटेल्यांची वेदना कळटा.

मनशाच्या हातीन पयशे येवपाक लागता, तशें तशें मनीस आपली जीण जगपाची पद्दत बदलता. ताचें मागीर जनावरांक लेगीत सोसचें पडटा. मनीस आपल्या वांगडा आशिल्ल्या

गोरवांचें चितिनात आनी तीं वेगळे तरेन वागपाक लागतात. हें आमकां 'आमचो पांडू... आमकां जावो' ह्या कथेंत जाणवता.

गरीब परिस्थितींत रावपी एकटो जाणटेलो, ताची घराची अवस्था एक फिल्म निर्देशक आपल्या फिल्मांत पयशें दिवन दाखोवपाक सोदता. तेन्ना त्या जाणटेल्या मनशाच्या स्वाभिमानाचेर कशेतरेन परिणाम जाता हें आमकां 'स्वाभिमान' हें कथेंत दिसता. तशेंच गरीबीत मनशाक जेन्ना नकारात्मक नदरेन पळयता वा सांगता ते ताच्या मनांत उरता. हे 'दळडीर' ह्या कथेंत आमकां कमलेशाचें दळडीरपण दिसता.

तशेंच एका भिकार्याची जी अवतिकाय जाता, जेन्ना आपल्या दुयेंत बायलेचें मरण करपाक पयशे नाशिल्ल्या कारणाक लागून भिकारी तिका कोयरान लासतां. तेन्ना पुलीस तिचो खून केल्ल्या आरोपान त्या भिकाऱ्याक धरता आनी ताची जी अवस्था जाता तें आमकां मरणश्राप कथेंत दिसता. तेच वरी मनीस गरीब आसलो तरी तांच्या मदी मोग आसता. पूण गिरेस्त मनशा कडेन तें आसना. तशेंच तांची मानसिकता, प्रत्येक रीत, परंपरा तिगून दवरपाक जाय. हें लेखक आमकां 'अभिषेक' ह्या कथेंत पटोवन दिता.

'इश्टाचें धनी' हे कथेंत स्वार्थी मनशाची एक बेस बरी देख लेखकान आमकां दिल्या. हे कथेंत जाणटेलो एकटो रावता आनी ताका झाडां लावपाची आवड आसता. लेखक ताका इतली झाडां कित्याक लायता, फुडाराक हीं कोण पळयतलो हो प्रस्न करता, त्या वेळार तयार जातलीं अशें सांगता. आनी निमाणे कडेन हेच मागीर लेखक पळयता घरांतलीं मनशां सगळीं ताच्या धनाच्या आशेन निमणे संस्कार करपाक येतात.

'निर्णयाचो खीण' हें कथेंत एका सर्वसामान्य मनश्याची व्यथा आमकां हांगा जाणवतां. दर एक कामगार आपली उदरगत जावची ह्या हेतून कामाक वता. पूण जेन्ना कामाक फायदो जावन लेगीत कामगारांचो पगार वाडना. हें जिणेचें एक कडू सत्य, म्हणून कामगार दुसऱ्या कामांक वयतां. थयूंच तांची ही अपेक्षा भंग जाता.

तशेंच 'धंद्याचो एक दीस' हे कथेंत सर्वसामान्य मनशाची जीण कश्ट केलें शिवाय जायनां. कथेंत आमकां 'बबन' हाची वेदना जाणवता. कशेतरेन पोट भरपा खातीर तो बाजारांत वचून चादर विकता स्वता लुकसाणांत पडून, कारण ताका ताच्या भुरग्यांचें मागणें पुराय करचें आसता.

तशेंच एक वेगळो तरेचो आशय घेवन आयला ती कथा म्हळ्यार 'नशिबाचें खावटे' ही कथा. एका कामगाराचे जिणेंत जेन्ना चड पयशे येता वा ताका भांगर मेळटा तेन्ना तो गांव सोडून वयता. आनी गिरेस्त मनीस जावन परतता. आनी राजकारणाक बसता. पूण ताका फकत दोन मतां मेळटात. हांतूंतल्यान आपणान पयशे खूब जोडले पूण एकूय मनीस जोडलो ना म्हणपाचें ताका समजता.

'प्रतिभा' हे कथेंत आमकां बायल आनी दादल्याचें नातें दिसून येतां. संवसारांत बायलां कशीं आसात, आशिल्ली आनी एक आधुनिक बायल लेखक बारीकसाणेन ह्या कथेत मांडटा. तशेंच 'साडी' हे कथेंत लेखकान आमकां एक बायल, घरकान्न कशी आसता, हें भेस बरेतरेन देख दिवन पटोवन दिलां. बायलांक समाजांत लोक कितें म्हणटा तें चड म्हत्वाचें आसता. तशेंच एकादे बायलेची सामकी आवडटी गजाल म्हणल्यार साडी तेंय लेखक सांगतां.

चली जांव स्त्री जेन्ना सहन करपाची क्षमता सोंपता तेन्ना ती एके देवीचें रूप घेता हे आमकां 'चेडू' हे कथेंत दिसता. सोरो पिवून बापूय आपल्या चलयेक एका अनवळखी घरांत सोडटा आनी ताचे बदला पयशे घेता. आनी हें प्रकरण अशें खूब फावटी चलता. ते चलयेक लेखक आनी ताची बायल आपले चली म्हूण जपतात. तेय ताची सगळीं कामां करता, सगळें आयकतां. पूण चली जेन्ना बापाय वांगडा वचपाक न्हयकारता तेन्ना तो आयकना तेन्ना चली ताका झाडून मारून धावंडायता. तशेंच बायलांचेर आनी चलया भुरग्यांचेर अपराध वाडिल्ल्या कारणान आपल्या धुवेच्या भलायकीक लागून जाल्ली एका आवयची व्यथा

तशेंच त्या ल्हान भुरग्याच्या मनाचेर जो परिणाम जाता तेय आमकां 'कवळें मन' हे कथेंत दिसता. तशेंच 'मोड' हे कथेंत एके बायलेची वेदना आमकां दिसता. आपल्या घरच्यांक मरण आयिल्ल्या उपरांत ती पिशी जाता. राजकारणाच्या विश्वासात घराचे आशेन रावून तिचे हे हाल जाता.

तशेंच 'अंदल्ले उस्वास' हे कथेत आदले काळाचो मोग दिसून येता. जेन्ना चली आपल्या मनांतल्यो भावना एके चिटयेच्या रुपांत ताका कळयता. चलयेक आपलो मोग सांगपाचो आसता म्हूण तें आपूण एक चीट बरोवन आपल्या ट्रंकात दवरता, तेन्नाच ताका ताचो बापूय कुवेटाक रावपाक वरता आनी त्या कारणांक लागून तें ताका चीट दिवपाक पावना आनी ताच्या ह्या जिणेंतल्या घडणुकेंत ताका खूब वायट दिसता. ताचे लागून तें हारश्यांत पळोवन रड-रड रडटा.

'भिजूड' हे कथेंत आयच्या तरणाट्यांची देख दिवन लेखक मोगाची गजाल सांगतां. मोग करपाक सगळे फुडें आसतात, पूण लग्न जावपाक तांकां भिरांत दिसता हें आमकां हे कथेंत दिसता. जशें आंकवार वासंतीक चार वर्साचो एक चलो आसता आनी ताका तें एकटेच पळयता. ही गजाल सुभाशाक कळटकूच तो सामको निराश जाता.

मनशाक ल्हानपणांत कसलोय अपघात पळयल्यार तो ताच्या मनांत उरता. तशेंच 'नशिबाचो खेळ' हे कथेंत मिना हें मोटार अपघात पळोवन भिल्लें आसता. ताका लागून लग्न जावन तें आपल्या नवऱ्याक मोटार घेवन वचपाक न्हयकारता. आनी बर्सींत चडटा आसतना ताची तकली आपटून ताचो जीव वयता. होच नशिबाचो खेळ मिना वांगडा जाता.

'आनी तो दीस उदेलो' हे कथेंत बर्सींतल्या प्रवासांत घडिल्ल्यो घडणुको आमकां दिसतात. जेन्ना मनीस बर्सींत चलयांक वा बायलांक मुद्दाम सतोवपाचे यत्न करतात, तेन्ना कोणूच

उलथनात, ती वगीच सगळें सोंसतात. पूण हे कथेंत बायल त्या मनशाक जोतें मारता. हें परिवर्तन लेखक हे कथेंत मांडटा.

चली चल्या मदलो भेदभाव कांयच उरना हें आमकां 'निपुत्रीक' हे कथेंतल्यान जाणवता. जेन्ना आपा मरता ताचें निमणे संस्कार कोण करतलो हो प्रस्न पुराय गांवाक पडटा. पूण निमाणे कडेन तांची चली सगळे स्वता करता. तेन्ना सगळे गांवचे लोक अजाप जाता आनी एकतरेन तांचे दोळे उगडटात.

बायलेचें सोशण जेन्ना अखेरेचो पांवडो हुंपता तेन्ना ती सामकी उनगतां. तिच्या मानसीक ताणाक लागून ती पिशी जाता. तशेंच समाज कशेतरेन तिका पळयता तें 'वर्तुळ' हे कथेंत दाखयलां.

'भिरांकूळ मनीस' हे कथेंत संवसारांत जेन्ना एखादी मनशाची वायट वृत्ती म्हूण पातळटा तेन्ना पुराय संवसार ताका त्या नदरेन पळयतात. पूण कांचन जेन्ना ह्या मनशाक मेळटा तेन्ना ताचे सगळें वायट चितप बदलता. कारण तो मनीस तसो आसना.

गांवांत जेन्ना एक राकेसा वरींच नांवांचो चलो आसता तेन्ना गांवच्या लोकांचे हाल कितें जातात हें आमकां हे कथेंत बेस बरेतरेन पळोवंक मेळटा. लोक भिवून सगळें तो सांगता तेंच करताले. लोकांचें जगप लेगीत कठीण जाल्लें हेय आमकां 'दादा' हे कथेंत जाणवता. एक वेगळो विशय घेवन आयला तो कथा म्हळ्यार 'काळजांतलें' हे कथेंत, वेळ सारच्या पयलींच मनशाक कोणाच्या मनांत कितें चल्लां तें जाणून घेवंक जाय. तशेंच आपल्या इश्टाच्या मनांतलें जाणून घेवचे पयलींच तो आत्महत्या करता. हें दुख्ख लेखकाचें कथेंत आमकां दिसता.

तेच वरी 'गुढ' हे कथेंत मनशाच्या भूतकाळांत घडिल्ल्यो कांय घडणुको बऱ्योच परिणामकारक आसतात. जेन्ना मुर्तीकाराची बायल आनी भुरगें मरता. ही घडणूक ताच्या

मनाचेर खूब वायट परिणाम करता आनी निमाणे कडेन तो थंयच तांच्या मुर्ते सामकार मरता.

‘ओंवळ’ हे कथेंत ओंवळ हाचे प्रतीक घेवन सुदेश एके चलयेचेर मोग करतालो. ती चली ओंवळां पुंजावंक सदां त्या झाडा कडेन येवन सुदेशाक मेळून वताली. एक दीस झमझमीत पावसान तें झाड तिचेर पडटा आनी ती मरता. हेच गजालीचो ताचेर परिणाम जाता आनी म्हणून ताका ओंवळ हें नांव लेगीत आवडना. तशेंच एक वेगळे तरेची प्रेम ‘सुरांचें पिशे’ हे कथेंत आमकां दिसता. वाचकांच्या मनांत प्रस्न निर्माण करपी कथा. गितार निमाणे कडेन लेखकाचें काय त्या प्रेमिकाची हो प्रस्न पडटा. ताचेर आपली मोगाची निशाणी त्या पुर्तुगेज मनशाली हें तो चिंता.

‘एक चीट’ हे कथेंत लेखक चीटयेच्या प्रयोगान कथा रचता. जेन्ना बायल शिक्षण घेवपा खातीर भायर वता. ताच्या उपरांत घोवाचो हाल जाता आनी तो पिसो जाता. जेन्ना बायल आपूण परतता, हें चीट धाडून सांगतां तेन्ना तो, ती आपल्याक आता वळखतली कांय ना हे येवजीत आसता. एक आधुनिक बायल आमकां हे कथेंत दिसता.

‘वांजुटो’ हे कथेंत लेखकाक झाडां लावपाक खूब आवडटा. तो पर्यावरण मोगी आसता. पूण कथेंत आमकां लेखकाचो बापूय ताचे लग्न जायना म्हूण ताका वांजुटो म्हणटा. एक समज निर्माण करता तो म्हणल्यार आंकवार भुरग्यांनी झाडां लावंक जायना. तें केन्नाच फुलना पूण बापूय मरतकच तो तें झाड मारता. एक आधुनिक तरणाटो, जो आदल्या काळातल्यान चलत आयिल्ले श्रध्दा तो मानीना.

तशेंच आयची युवा पिडी दिसान दीस तवनास जायत आसा. तांकां कोणाचें कांयच लागना फकत स्वताची मनमानी करतात. जेन्ना जाणटेलो ताका रस्तो विचारता तेन्ना ते ताका फटयतात आनी रस्त्याच्यो लायट्यो फोडटात. हाका लागून भुरग्यांक अर्देकुटें शिक्षण

दिवंक जायना आनी तांकां बरी देख दिवपाक जाय अशें 'शेणिल्लो गांव' हे कथेंत लेखक आमकां सांगपाचो यत्न करता.

तरणाट्याक आयजकाल भायर वचून काम करपाक खूब आवडटा अशीच एक देख 'पावलुची पावलां' हे कथेंत आसा. जेन्ना पावलूक शेत करपाक चिकलान देंवपाक वीट दिसता, आनी शेत करप हें उण्या दर्जाचें काम अशें ताका दिसता. पूण जेन्ना तो भायर वता तेन्ना थंय लोकांचे घर निवळ करप हें ताका कळटा, तेन्ना तो धावून रोकडोच परतता. आनी शेत करपाक शेतान वतां.

बेबदो हो सदांच वायट आसता. अशे आमच्या लोकांचे चिंतप आसा. पूण 'बेबदो' हे कथेंत चित्र वेगळें आसा. फकत ताका "बाबा" ह्या पात्राचेर राग आसता. कारण तो सामको स्वार्थी मनीस आसता. आपल्या फायद्याक लागून तो लोकांक फसयता, तांच्या जाग्यार आपले बंगले बांदता. तशेंच चल्यांचेर बळजबरी करता. म्हणून बेबदो ताचेर राग दवरून आसता. हे कथेंत एक वेगळ्याचा प्रकारचो मोग आमकां पळोवंक मेळटा. तो चलयेक लागून सोरो सोडटा आनी आपलो मोग परगटायता.

एका गरीब रूमबोंयाची वेदना आमकां 'रूमबोंय' हे कथेंत जाणवता. पावसाळ्यांत तो आपल्या बापायक हॉटेलाच्या सगळ्यांत वयल्या फ्लोरार दवरता आनी गिमाळ्यांत ताका भायर झोपडेंत रावचें पडटा. आपल्या बापायची काळजी तो कशेतरेन घेता हे आमकां हें कथेंत दिसता.

तशेंच 'दोळे उक्ते जाले' हे कथेंत समाजांत जेन्ना मनीस सोरो पियेवन येता तेन्ना तांच्या घरच्यांक खूब त्रास जाता. आनी जेन्ना ताचो चलो सोरो पिवपाक वयता तेन्ना यशाक खूब वायट दिसता. आनी ताका ताचो राग येता आनी घरा येतकच, पूत आपूण तुका लागून थंयच बसलो पूण तूं थंय रावलो ना आनी पियनासतना आयलो हें आपल्याक बरें दिसलें अशें तो म्हणटा. हें आयकून यशाचे दोळे उक्ते जाता.

‘संद’ हे कथेंत फा. नेल्सनाक जाल्ल्या गैरसमजाक लागून डेवीड ताच्या नदरेंतल्यान पडटा. आनी ताका कॉलेजींत दाखलो मेळपाक कठीण जाता. फादर लेखकाक सांगून ताचो दाखलो आडावपाक सोदता पूण लेखक ताचेर विश्वास दवरता आनी ताका दाखलो दिता आनी ह्या संदीक लागून तो व्हड मनीस जावपाक पावता.

‘गांधीजील्या देशांत’ हे कथेंत एक आतंकवादी जेन्ना गोंयांत हमला करपाक म्हूण येता पूण तो सापडटा, भारतीय सैनीक ताका धरतात. तो दुयेंत जाल्लो आसता आनी ताका रगत जाय आसता, रगत दिवपाक पुराय भारताचे लोक तयार जातात. ह्या मनीसपणाक लागून ताचें मनपरिवर्तन जाता आनी तो आपूण निमाणे कडेन भारतीय रगताचो मनीस आनी आपल्याक फासी होच एक न्याय आसा, तो आपल्याक दियात अशें म्हणटा.

तशेंच ‘मोने झूज’ हे कथेंत एक आतंकवाद्या वांगडा सापडल्लो एक भारताचो मनीस आमकां दिसता. तो पाकिस्तानान शिरकता पूण व्हड आतंकवाद्या वांगडा ताका एक दीस गोंयांत येवचें पडटा. तेन्ना तो आपल्या भारताक लागून मोने झूज करता.

जमनीक लागून जाल्लो दोन धर्मां मदलो वाद आमकां ‘खणटा खणट’ हे कथेंत जाणवता. तशेंच जाग्याक लागून मनीस आपलें मनीसपण कशेतरेन विसरता, हे आमकां दिसता.

सैन्यांत काम करपी मनशाचें हाल, मनीस थंय आपल्या देशा खातीर जीव दिवन काम करतात. ‘निश्टूर’ हे कथेंत लेखक सैन्यांत काम करतालो. आनी ताचो एक पांय थंय मोडटा. जायत्या वर्सांनी तो घरा परतता. घरा येवन ताची बायल सोडून गेली आनी ताचे पेन्शनाचे पयशेय घेवन गेली हें ताका कळटा. तशेंच आवय बापायचे जाल्ले हाल पळोवन ताका खूब खंत भोगतात.

‘सपनांतल्यो आल्लयो’ हे कथेंत जाणटेलो आवय बापायचे त्रास दिसता, घर आसून लेगीत तांकां वृद्धाश्रमांत रावचें पडटा. चलो आपणाक व्हरूंक येना म्हणून तांची आपेक्षा भंग जाता.

तशेंच 'एकसुरी जीण' हे कथेंत दोन लग्न जाल्ले पूत आसून लेगीत बापायक घरांत एकटोच रावपाक पडटालें. बायल आसली तेन्ना तिचो वांगड ताका आसलो. पूण ती भायर पडल्या उपरांत सगळें बदल्लें. ती भायर पडली तेन्ना तांचे भुरगे लेगीत त्या घरांत सोयरे कशे आयले. बापायक कितें जाय ना तें विचारूना आनी ताचे उपरांत लेगीत घरांत आयले ना. आनी निमाणे कडेन बापूय भायर पडटा तेन्ना तें येतात. भितर कुडींत वचून पळयल्यार बापायन स्वताच्या निमण्या संस्काराक लागून पयशे दवरलेले पळोवन दोगांय चल्यांक लज दिसता आनी दुख्ख भोगता.

तसोच एक विशय 'फटकिरें तत्वगिन्यान' हे कथेंत आमला. लेखक एके तरेचें तत्वगिन्यान पटोवन दिता. तें म्हणल्यार जेन्ना दर्यांत बोट वयता तेन्ना ती आपलें अस्तीत्व सोडून थंयच स्थीर जाता. तशेंच भुरगे जेन्ना कामाक लागून भायल्या देशांत वतात तेन्ना ते थंयच रावतात. परत आपल्या गांवघरा येनात.

'लामणदिवो' हे कथेंत आवय जेन्ना लेखकाच्या सपनांत येवन ताका आपणाक लामणदिवो जाय अशें म्हणटा तेन्ना लेखक दोंगरार वचून निर्जिव जिवांक पळोवन रडटा आनी हें केन्नाच जावपाना अशें सांगतां. हातूंत आमकां मनशाचें जिणेंत आदल्यो गजाली कशें तरेन सातत्यान तशेंच उरता हें कळटा. तशेंच मनशाचें मानसीक ताण जाणवतां.

'धुमकेतू' ही एक विज्ञानीक कथा जावन आसा. जेन्ना एखादो विज्ञानीकाचें नवेंच लग्न जाल्लें आसता पूण कामां लागून ताच्या कुटुंबाचेर दुर्लक्ष जाता आनी निमाणे कडेन ताची बायल ताका सोडून वता.

'फाटीं वोंस... फुडें वोंस' हे कथेंत बसीतलो प्रवास हांगा दिसता. तशेंच बसीतलें वातावरण, किलिंडर कसो आसता, ताची भास, ताची वागपाची तरा, सगळें हांगा बेस बेरे तरेन पळोवंक मेळटा. आदले लोक बसीत आसल्यार कशेतरेन आसले आनी आतां ते कशे आसात हांचे मदलो फरक हांगां आमकां जाणवतां. तरणाटे सिटार बसतात आनी

जाण्टेल्यांक उबें रावचें पडटा, बायलांक आपल्या भुरग्यांक घेवन उबें रावचें पडटा. त्याचवरी 'हाण्डीर आसा चेडो आनी...' हे कथेंत लेखकान कथेक सोबसारके माथाळो दिला. लेखक बर्सीतल्यान प्रवास करतना ताचें पाकीट शेणलें अशें ताका दिसता आनी तो तें सोदपाक लागता आनी ताका लागून जाल्लो सगळ्यांक त्रास आमकां कथेंत दिसता. पूण निमाणे कडेन पाकीट घरा कडेन आसता आनी हेच गजालीचेर लेखकाक अजाप जाता.

राजकरणी कशेतरेन वावुरता तशेंच, विरोधी पक्ष कितेंय करून मंत्र्यांक सकयल्या दर्जेर पावोंक शकतात आनी आपल्याक जाय तशे हुकूम कामगान्यांचेर सोडटात. हे आमकां 'फातरपटो' हे कथेंत जाणवता.

तशेंच राजकारण कशे तरेन एका सर्वसादारण मनशाचे हाल करता, विरोधी पक्ष कशे तरेन वायट चिंतता त्या मनशाचेर वेगवेगळे अपराध केल्ल्याचे आरोप करता हे आमकां 'तिकेट' कथेंत पळोवंक मेळटा.

मनीसपणांत जेन्ना मनीस एखाद्या कामगाराचेर विश्वास करून घर ताच्या भरवंश्यार सोडून थोडे दीस भायर वता. तेन्ना कामगारांच्या मनांतली अवतिकाय तशेंच ताची बदलती वृत्ती आमकां 'पातकन्हाण' हे कथेंत कळटा.

भायले लोक गोंयांत येवन, गोंयचीं भाटां विकतीं घेतात आनी तांची गुलामगिरी गोंयकारांक करची पडटा. असलेच तरेचे प्रस्न हाडपी 'नवो भाटकार' ही कथा. पूण हातूंत निमाणे कडेन भाटकार गोंयकारांक लागून ते भाट आपूण स्वता विकत घेता आनी आपले गोंयकारपण तो गोंयकारांक दाखयता.

'अशेंय एक जैत' हे कथेंत आधुनीकतायेक लागून आयची युवा पिडी कशेतरेन भाट नश्ट करपाक वयता. त्या भाटार रात दीस कश्ट करून बापायन तयार केल्ल्या भाटाक तो

विकता. आवयचें म्हणणें लेगीत आयकना, आपल्याक जाय तशें तो बापायच्या पयश्यांनी मजा मारता.

कामगारांचे त्रास तशेंच तांची स्थिती आमकां जाणवता, जेन्ना पात्रावांची कामां जातात, ते तांकां 'तुमचें काम जालें तुमी चलात' अशें म्हणटात मागीर त्या त्रासदायी जिवितांत कामगारांची दशा तशेंच तांच्या बायल भुरग्यांची दशा आमकां 'गांव नाशिल्ली वाट' हे कथेंत पळोवंक मेळटा. आधुनीक जिणेक लागून गोंय कशेतरेन बदलता. आदलें गोंय आनी आताचें गोंय हांच्या मदलो फरक लेखक आमकां 'निमाणो हात' हे कथेंत पटोवन दिता. भालचंद्र गांवकार हांच्या सगळ्या कथांचेर नदर मारली जाल्यार तांकां आधुनीक जीण तशेंच ग्रामीण हांचो मदलो अणभव भेस बरेतरेन जाणवता. तशेंच कांय कथानका गुंथिल्लीं आसात आनी तांचे शेवट समजपाक कठीण जाता आनी कांय कथांनी निमाणे कडेन वाचकांक प्रश्न करता वा विचार करपाक लायता.

4.2 कथेंतलीं पात्रां

कथेचो सगळ्यांत म्हत्वाचो घटक म्हणल्यार पात्रां. आपल्या साहित्यांत लेखक वेगवेगळीं पात्रां हाडून वेगवेगळ्या परिस्थितींत मनीस कसो वागता, तशेंच मनशाची वेगवेगळीं रूपां, तांची मानसिक्ता आनी तांचो स्वभाव ह्यो सगळ्यो गजाली आमकां पात्रचित्रणांत कळटात. तशेंच पात्रांच्या माध्यमांतल्यान लेखक समाजांत वायट गजाली घडटा तें दाखोवन ताका एक वेगळी नदर दिता.

भालचंद्र गांवकार हांच्या कथेंतलीं चडशीं पात्रां वास्तवीक जिणेंतलीं जाल्यान, कथा बरी फुलोण आयला आनी दर एक घडणूक वाचप्यांक लागिंची दिसता. सगळींच पात्रां आपल्या तरेन परिपूर्ण जावन आयल्यांत. तांच्या कथेंतलीं पात्रां पळयल्यार चडश्यो बायल आसात, तशेंच दादले, युवा तरणाटेय पात्रांच्या स्वरूपांत आमकां पळोवंक मेळटा.

‘मरणश्राप’ हे कथेंत भिकारी हें पात्र कशेतरेन गरिबीत झुजता हें आमकां दिसता. आपल्या बायलाची कूड कोयरान लासून ताचे हाल जाता आनी पुलीस जेन्ना ताका व्हरता तेन्ना तो सगळी गजाल सर्विस्तर सांगता. ताच्या मनाचेर आशिल्लो मानसीक ताण आमकां भिकारी ह्या पात्रा मदीं दिसून येता.

तशेंच ‘रूमबॉय’ हें पात्र बिहारच्यान गोंयांत येता. ताच्या बापायक पावसान भिजचें पडटा. कारण तो रस्त्याच्या कुशीक झोपडी घालून रावता. ताचो एक पांय आसना तेन्ना तो रूमबॉय ताका आपूण काम करता थंय व्हरून पावसाक लागून वाटोवपाक दवरता आनी परत सकाळी कोणाक कळनासतना परत रस्त्यार सोडटा. एक चलो कशेतरेन गरीब परिस्थितींत आपल्या बापायक पळयता हें आमकां हांगा जाणवता.

भालचंद्र गांवकार हांच्या कथांनी चडशीं जाणटीं पात्रां आमकां दिसतात. गरीब परिस्थिती आसून सुदां जाणटेलो आपलो स्वाभिमान राखता. आनी आपल्या घरातली अवस्था एका फिल्मात दाखोवपाक न्हयकारता हे आमकां ‘स्वाभिमान’ हे कथेंतल्या जाणटेल्या मदीं दिसता. तशेंच ‘इश्टाचें धनी’ हे कथेंत आमकां ‘गंगाराम’ झाडां लावन आपली आवड पुराय करता आनी आपल्या फुडल्या पिळगेक तशेंच घरांतल्या लोकांक ते धनी फुडें मेळटले अशें सांगता.

‘जानूदादा’ हें एक पारंपारीक तशेंच एक भावार्थी पात्र तांच्या ‘भोगावळ’ हे कथेंत आयलां. तशेंच ‘नवो भाटकार’ हे कथेंत आमकां ‘म्हादू’ हो जाणटेलो दिसता. जो सदांच फुडाराचें चिंत्ता. भविश्यांत गोंय कशेतरेन भायल्या लोकां कडेन जातलें आनी गोंयचो मनीस फकत तें पळोवंक रावतलो अशेतरेन तो आपलें दुख्ख कथेंत दाखयता. तेच भशेन ‘अशेंच एक जैत’ हे कथेंत ‘क्रिष्णाचें’ दुख्ख दिसून येता. कशेतरेन ‘संतीश’ उदरगते लागून भाट विकता आनी क्रिष्णा हो त्या भाटाक कश्टान रोयलेले यादीत खंती जाता. ‘सपनांतल्यो आल्ल्यो’ हे कथेंत आमकां जाणट्या जानकी आनी महादेवाचें दुख्ख लेखक दाखयता. समाजांत

असमाजीक म्हणल्यार वृद्धाश्रमा सारके घटक आयल्यार जाणट्या लोकांक आपलें घर आसून लेगीत थंय रावचें पडटा आनी आपल्या भुरग्यांच्या मायेक आशेवचें पडटा. उदरगतीक लागून गांवांनी भुरगे शिकपाक लागले आनी हाका लागून ते आधुनीक जिणे कडेन वळपाक लागले. ताची देख म्हणल्यार 'भोगावळ' कथेंतलो 'सावकारालो चलो' तशेंच झाडांक नश्ट करपाक लोकांक आडयता.

'पावलु' हो मॅट्रिकांत नापास जालो म्हण शेती वेवसाय काम सोडून भायल्या देशांत वता. थंयचें काम कळटकच आपूण स्वता परतो तोंड घेवन गोंयांत येता. आपल्याच निर्णयाचीं चूक ताका जाणवता.

तशेंच 'दोंगराचें आंवडें' हे कथेंत तरणाटे कारखान्यांनी कामाक वतात आनी मीन वेवसाय गोंयांत करपाक दितात. तशेंच शेता कडेन वचपाक ताचे कडेन वेळ नासता. पूण 'आबा' हें पात्र सदांच गोंयचो गांवगिरो वाठार तिगून दवरपाचो विचार करता. गांवच्या लोकांक आदार करता, तांकां आयुर्वेदीक वखदां करून दिता, पुराय गांवचे लोक ताका खूब मानतात. तशेंच एक पात्र म्हणल्यार 'आपा', सगळे गांवचे लोक ताका मानताले तशेंच सगळे आयकताले. तो सगळ्यांक आदार करतालो. केन्नाच चली आनी चल्या मदलो फरक करिनासलो. ताची चली 'नीला' तेय हुशार चली. सगळ्यो गजाली करतालें, आधुनीक विचारांचें आसलें. तशेंच पळयल्यार 'ओंवळ' हे कथेंतलो 'सुदेश', 'दोळे उक्ते जाले' हे कथेंतलो 'सुरेश', 'वांजुट्टो' कथेंतलो 'गणपत', 'अशींय एक जैत' कथेंतलो 'सतीश', 'नवो भाटकार' हे कथेंतलो 'गिरिश' अशीं साबार पात्रां उदरगती वांगडा मता जुळोवपी आयल्यांत.

'कवळें मन' कथेंतले ल्हान 'सुमिका' आवयन एकाद्री गजाल सांगलें तें कशेतरेन ताच्या मनाचेर परिणाम जाता हें जाणवता. तांच्या कथांनी बरे तशेंच कांय स्वार्थी मनीस आयल्यात ते म्हणल्यार 'पातकन्हाण' कथेंतलो 'राजू' जो काम करपी मनीस आसता पूण

मदींच ताका आस जाता आनी चोरीची भावना ताच्या मनांत जाणवता. 'दादा' हे कथेंतलो 'नरेश राकेस' हो सामको स्वार्थी आसता. फकत आपल्या फायद्याचो विचार करता. 'अण्णा' हें पात्र लेगीत सारकें आपलेंच चिंततालो गांवच्या लोकांक लुकसाण करून आपली जीण जगतालो.

धर्म, जात ह्या गजालींचेर वाद करपी पात्र म्हणल्यार कृष्णलाल आनी उस्मान. ते धर्माक लागून मनीसपण लेगीत विसरतात. तशेंच तांच्या तीन कथांच्या पात्रांनी आमकां सैन्यात वावुरपी जवान दिसता. ते म्हणल्यार 'मोने झूज' तातुंतलो 'अझर', 'निश्टूर' हे कथेंतलो 'पराग' आनी 'गांधीजीच्या देशात' हे कथेंतलो 'अफझल'.

तांच्या कथेंत आमकां बायल वा स्त्री पात्रां लेगीत भोव बरेतरेन पळोवंक मेळटात. तांच्या कथांनी स्त्री आमकां एक बायल, चली, आवय, मोगिका अश्या साबार रूपांनी दिसता. जशें 'सपनांतल्यो आल्ल्यो' आनी 'फटकिरें तत्वगिन्यान' ह्या दोन कथांनी आवयचे मोग, तांची भुरग्यां विशीं माया हें सगळें हे कथेंत तशेंच ल्हान 'सुमीचे' मन आमकां 'कवळें मन' हे कथेंत लेखक दाखयता. 'मोड' हे कथेंत 'देवकी' हाचे मनाचेर जे परिणाम जातात आनी ताका लागून तें पिशें जाता. एकंदरीत कुटुंब मेल्ल्यान तिची जीं अवस्था जाता ते आमकां बरेतरेन दिसता.

'अंदल्ले उस्वास' हें कथेंतले 'रिटा' बापायचे आयकचे पडटा आनी कांय उपाय ना म्हूण ते भायल्या देशांत वता पूण ताका ताच्या मोगाची चिट्येची जाप दिवंची आसता. पूण तें जायत ना आनी हाचो प्रभाव ताचेर जाता. आनी तें आदल्या यादीन आपल्याक पळोवन रडटा.

'एक चीट' हे कथेंत बायल शिकपाक भायल्या देशांत वता आनी वर्सान गोंयांत येवपाचे म्हूण चीट ताच्या घोवाक दिता. पूण ती चीट वाचून ताचो घोव ती आपल्याक वळखतली

काय ना प्रस्न ताका पडटा. अशे साबार कथांनी ताचीं स्त्री पात्रां आयल्यांत, कांय वास्तव तरेन तर कांय काल्पनीक वृश्टितल्यान लेखकान ताका रचला. तांच्या थोड्या कथांनी बसीत आशिल्ल्या पात्रांचे भेस बरे तरेन तो चित्रण करता. जेन्ना रस्त्यार पुलीसांक पळयतकच ते कशेतरेन आपले खाकी कपडे घालतात आनी कंडक्टर टिकेट काडपाक लागता. अशे तरेची वृत्ती तांच्या मदीं जाणवता. 'बबन' हो एक कश्ट करपी मनीस ताका बाजारांत आपलें लुकसाण करून चादर विकपाक कांयच खंत भोगना कारण ताका आपले घरच्यांक जेवण, तशेंच भुरग्यांनी खेळणी हाडपाक सांगला म्हूण तो फाटीं फुडें चितनासतना आपूण लुकसाणांत पडून लेगीत बाजारांत ते विकता.

तशेंच 'विष्णू' हें पात्र कशेतरेन आपल्या बायल भुरग्यांच्या मरणा उपरांत एकटो एकसुरो जाता आनी त्याच विचारांनी आसता ताका लागून तो पिसो जाता. ताच्या मनाची व्यथा आमकां लेखकान बरेतरेन मांडिल्ली दिसता. अशे तरेन लेखकान भोव बरेतरेन वाचप्यांच्या मनाचेर भर घातला. तशेंच कथा पुराय वाचून पात्रांचें मनांतलें जाणून घेवंक एक तरेची उमळशीक लागता. जेन्ना 'भिरांकूळ मनीस' हे कथेंत आमी 'कामील' एक भिरांकूळ तसोच भोव वायट मनीस अशें खबरांपत्रांनी येता. पूण जेन्ना कथेंत तो निमणे कडेन कांचनाक कांयच करना वयल्यान ताका बरेतरेन सोडटा हे वाचतकच एक तरेचो लोकाचो समज जाणवता.

अशे तरेन लेखकान साबार पात्रां आपल्या कथांनी दवरल्यांत. तशेंच तांच्या कथेंतलो एक विज्ञानीक आमकां सांपडटा जो सदांच आपल्या कामान व्यस्त आसता. ताका घरच्यांक दिवपाक लेगीत वेळ आसना. हे कथेचें नांव 'धुमकेतू'. 'विक्रम' हो विज्ञानीक आसता. अशीं साबार पात्रां घेवन लेखकान आपल्यो कथा बरयल्यात. तशेंच कांय पात्रां वाचकांच्या मनांत उरपा सारकीं आसात. तांच्या कथेंतलो पात्र निर्जिव नासून प्रभावी आसात.

4.3 कथेंतलो संघर्श

मनीस आपल्या जिणेंत कठीनातल्यान कठीण परस्थितीक तोंड दिवन फुडें वता. एक बरी जीण जगपाक तो सदांच जिणे कडेन संघर्श करता. जेन्ना मनशा वांगडा वायट कितें घडटा तेन्ना संघर्श निर्माण जाता. संघर्शाचे दोन प्रकार आसात, पयलो आंतरीक संघर्श. हो संघर्श मनशाच्या मनांत स्वताच कडेन चालू आसता. तशेंच दुसरो बाह्य संघर्श जातूंत दुसऱ्या मनशाच्या, ताच्या विचारांच्या विरुद्ध आसता. भालचंद्र गांवकार हे कथेंत आमकां चड आंतरीक संघर्श जाणवता. दुसरो संघर्श उण्या प्रमाणान दिसता.

‘कवळें मन’ हे कथेंत एका ल्हान भुरग्याच्या मनांत चलिल्लो संघर्श आमकां जाणवता. कशे तरेन भुरग्याच्या मनाचेर परिणाम जाता हेय आमकां जाणवता.

‘मरणशत्राप’ कथेंत एका गरीब भिकार्याचो संघर्श स्वाता कडेन जाणवता. जेन्ना ताची बायल मरता आनी तिची निमाणी विधी करपाक ताचे कडेन पयशे आसनात आनी म्हणून तो कोयरांत वचून तिका उजो लायता. जाणटेल्या आवय बापायची वृध्दश्रमांत जी व्याथा जाता ती ‘सपनांतल्यो आल्ल्यो’ हे कथेंत जाणवता. आवय कशेतरेन भुरगो येतलो हे आशेन सगळी तयारी करून बसता. पूण निमाणे कडेन तिची अपेक्षा भंग जाता, तशेंच ‘एकसुरी जीण’ हे कथेंत आमकां बापायक दोन चले आसून लेगीत एकटो रावचो पडटा. आनी अशे तरेन तो आपल्या मनांतल्यान संघर्श करता.

‘शेणिल्लो गांव’ हे कथेंत एका जाणटेल्याक कशे तरेन तरणाटे फटयतात आनी मजेक ते सरकाराच्यो लायटी फोडटात. जाणटो आपूण अनवळखी गांवांत पावता आनी आजकालच्या तरणाट्यांक बरी देख दिवपाक जाय हें तो सांगता. त्या परिस्थितींत ताचो जो संघर्श आसा तें लेखकान बरे तरेन मांडलां.

‘अंदल्ले उस्वास’ हे कथेंत चलीयेचे मना आड वचून आपल्या मोम्या कडल्यान पयस वता. पूण कांय वर्सा फाटले गजालीन तें आयब लेगीत आयकून तितलेंच ताच्या मनाचेर ताण जाता. ‘अभिशेक’ हे कथेंत आमकां गरीब - गिरेस्त मनशां मदलो संघर्श पळोवपाक मेळटा. कशे तरेन मनीस कितलोय गरीब आसल्यार ताच्या घरांत मोग, माया आसनात. पूण गिरेस्त मनशाचें अफाटें आसता.

तेच बशेन ‘नशिवाचें खांवटें’ हे कथेंत चेन्ना मनीस एक सादो कामगार सता तेन्ना तो सर्वसादारण मनीस बरो मनीस कसो जगता. पूण चेन्ना ताका भांगर मेळटा तेन्ना तो स्वार्थी जाता. ताका पयशांचें सामकें पशें लागता. ‘धंद्याचो एक दीस’ हे कथेंत लेखकान गरीब मनीस कशे तरेन दिसभर कश्ट करता आनी आपली जीण जगता ते जाणवता.

तिनप्पाचो संघर्श आमकां जाणवता. तो एक कामगार आसून ताका कशेतरेन एका जाम्याच्यान दुसऱ्या जाम्यार कामाच्या सोदात आपल्या कुटुंबा सयत भोंवचें पडटा. भाटकार मुंडकार हे वेवसाय कशे तरेन कमी जाता ताचेर कामकरी गोंयकारांचो संघर्श आमकां जाणवता. तेच बशेन भाटकाराचो हुस्को जाणवता. तांच्या कांय कथांनी बायलांचेर शोशण जाता, बायलांक समाजांत चली कशे वागपाक जाय, तिचेर पळोवपाची नदर, ती एक वस्तू न्हय ह्या सगळ्या गजालींचो परिणाम स्त्री मनाचेर कशेतरेन जाता आनी तचो संघर्श लेखकान मांडला.

ताच्या चडश्या कथांनी पर्यावरणाचेर, गांवाचेर जाल्लो परिणाम आनी ताका लागून गांवच्या लोकांचो संघर्श आमकां ‘दोंगराचे आवडे’ आनी ‘दोळे उक्ते जाले’, ‘निमाणो हात’, ‘आमचो पांढू आमकां जावो’ ह्या कथांनी दिसून येता. दर एक कथांनी वेगवेगळे विशय घेवन ते मांडटात.

‘निरटूर’ हे कथेंत एक सैनीक आपल्या घरा कडल्यान पयस सैन्यांत वता आनी आपली जीण देशाक दिता आनी झूजांत जखमी जावन तो एका पायान अंपगूळ जात. कांय वर्सांनी

तो घरा परतता पूण तेन्ना सगळे बदलिल्ले ऐसता. तशेंच घराकडल्या मनशाचे संघर्श आमकां पळोवपाक मेळटा. तशेच बायल आपले पयशे घेवन सोडून गेली हे कळटकच ताचे ताच्या मना वांगडा जो संघर्श जाता ते आमकां हे कथे वरवीं पळोवपाक मेळटा.

तशेंच 'मोने झूज' हे कथेंत आमकां एकटो भारतीय मनीस आंतकवाद्यामदीं भारतांत परतो येता. ताका आपल्या कैद करून व्हेल्ल्यो त्यो सगळ्यो गजाली याद येतात. पूण झूजा वेळार तो आपूण भारतीय आसपाचो एक आपली जबाबदारी पुर्ण करता.

'गांधीजीच्या देशांत' हे कथेंत जेन्ना आंतकवाद गोंयात येवन सांपडटा तेन्ना ताका भारताच्या लोकामदलो एकचार जाणवता तशेंच मनिसपण ते कशे तरेन तिगून दवरतात तें ताका कळटा. पूण निमाणे कडेन आपल्याक मरण हीच ख्यास्त उपकरता कारण आपूण आतां भारताचें रगत घेवन ताचें वायट चितलें न्हय. मरचे पयलीं मनशामदलो संघर्श चलता तो संघर्श हे कथेंत जाणवता. ह्या तिनूय वेगळेतरेन लेखकान आमकां आंतकवादाचो संघर्श पटोवन दिला.

हे तरेन लेखकान साबार कथांनी वेगवेगळे तरेन मनशामदीं संघर्श पटोवन दिवपाचो यत्न केला. तशेंच ताच्या कथांनी संघर्श हो सरघल्या मनशांमदीं आसता. ताचे सामना करपाक जाय. जिणेंतले दर एक गजाल मागीर ती गरीब मनशांमदीं, जाणट्या मदीं आसूं वा तरणाट्यामदीं आसूं. अशे साबार लेखकांच्या कथांनी आमकां तांच्यानी जिणेंत कशेतरेन संघर्श पळयला वा अणभवला हाचो एक आराखडो पळोवपाक मेळटा. तशेंच तांचे कथेंत संघर्श कितलो बरेतरेन रुचिल्लो आसा ते जाणावता.

4.4 कथेंतली वातावरण निर्मिती

वातावरण निर्मिती ही कथेंत म्हत्वाची कारण लेखक जें कितें सांगपाक सोदता, तें वातावरण निर्माण केल्या उपरांत चड बरें तरेन वाचकांक कळटा. तांच्या दोळ्यामुखार तो देखाव वा

घडणूक उभी जाता तितलें बरें तरेन चित्रण जाता. तितलोच प्रभाव वाचकांचेर जातलो आनी कथा फुलतली. लेखक आपल्या कथांनीं सैमाचें वर्णन करता आनी ते वाचतना वाचकांक सैमात आशिल्लो सगळो जीव दिसता.

खुबशे फावट लेखकान सुरवातेक कांय सैमाचीं वा प्रसंगाचीं वर्णनां करून वातावरण निर्मिती केल्या. ज्या थळ, काळ, संस्कृतीक, भुगोलीक, समाजीक, वातावरणांत हें पात्र घडला, तें बेस बरें तरेन कथांनीं जाणवतात. लेखकाच्या कथांनी वेगवेगळें तरेन केल्यांत. तांच्या 'धंद्याचो एक दीस' हे कथेंत ताणें पुराय बाजाराचें वर्णन केलां. कशेतरेन बाजारांत लोक येतात, तें वस्तू घेवपाक कितली वासपूस काडटा आदी.

तशेच 'फाटीं वोंस...फुडें वोंस', 'हांडीर आसा चेडो आनी....', 'आनी तो दीस उदेलो' ह्या कथांनी आमकां बर्सीतलो प्रवास करपी लोकांचे चित्रण, तशेंच बर्सीतल्या साबार लोकांचे विचार, ड्रायव्हर, कंडक्टर, ह्या सगळ्याचो बेस बरे तरेन लेखकान दर्शन केला. तशेंच बर्सीतलो देखाव आनी तांचे वातावरण निर्मिती बारीकसाणेन केला. तशेंच भालचंद्र गांवकार हाणें गरीब मनशाचे घर, ताची जीण, हे लेगीत बरेतरेन मांडला. तें वाचतकच पुराय दृश्य दोळ्यामुखार उभें जाता. तांच्या 'इश्टाचे धनी', 'भिकारी' आनी 'स्वाभिमान' ह्या कथांनी तें दिसता.

आधुनीकतायेक लागून जाल्लो बदल हाचेर बरें तरेन वातावरण निर्माण केलां. हें आमकां तांच्या 'गांव नाशिल्ली वाट', 'अंदल्लें उस्वास', आनी 'दोळे उक्ते जाले', ह्या कथांनी गांव कशेतरेन शाराकडेन लागी जाता हे जाणवता. तशेंच गांवात कारखानें आयिल्ल्यान कशेतरेन बदल जाता तो देखाव आमकां दिश्टी पडटा.

'दोंगराचें आवंडे' हे कथेंत लेखकान बरेतरेन केल्ले चित्रण आमकां पळोवंक मेळटा. मीन वेवसाय आयलें उपरांत लोक कशेतरेन उदरगतीकडेन लागी जाता आनी शेत वेवसाय विसरतात.

सोबीत सुंदर दोंगर कसो आसता ताचे वर्णन बरेतरेन लेखकान केला. तशेंच ओवळां हे कथेंत झाडांनी एकेतरेची लागणूक कशें तरेन मनशाक आपल्याकडेन ओडटा ते दिसता. तशेंच झाडांमदी बसून शिकप, विचार करप, हो एक बरो देखाव आनी ओवळांचे दृश्य, सवण्यांचो आवाज अशें सोबीत पद्धतीन वातावरण निर्मिती केला.

लेखकान आपल्या कथांच्या मळार वातावरण खूब बरें तरेन निर्माण केला. वातावरण निर्मिती ना जाल्यार कथा तितकी बरी समजना. आनी तांचे कथानक इतलें फुलून येना. पूण भालचंद्र गांवकार हांच्या कथांनी वातावरण बेस बरें तरेन आयला. तांच्या कथांनीं जितली वातावरण निर्मिती आसता तितलीच कथा प्रभावी जातात.

4.5 कथेंतलीं भास

भालचंद्र गांवकार हांणे कोंकणी भाशेच्या मळार भोव मोलाचो वावर केला. तांणी भाशेचो शास्त्रीय पद्धतीन अभ्यास करून भाशेचीं दोन पुस्तकां उजवाडावन हाडल्यात. तीं म्हणल्यार कोंकणी भाशाविज्ञान (1993) आनी साहित्य एक भासाभास (1998) ह्या दोनूय पुस्तकांनी तांच्यानी विज्ञानीक नदरेन अभ्यास केलां. तातूंत भाशेची बोली, भास, व्याकरण, उच्चार, स्वन, ध्वनी, लिपी, प्रमाणभास, पोटभास, आवयभास अशें साबार विशय हाताळल्यात. एकंदरीत कोंकणी भास जाणून ती कितली गिरेस्त आसा हे लेखकान ह्या पुस्तकांनी मांडलात.

तांच्या कथेंतली भास सामकी सादी, सोपी आनी सुटसुटीत आसात. वाचप्यांचेर बारीकसाणेन परिणाम सादता. एकादी गजाल वाचकांक सुचकतायेन सांगप हे तांचे खाशेलपण. ते सहज एक व्हडलो वा खर देख वाचप्यांक दितात. तांच्या कथांनी घडणूक कशी आसा तशेंच वेगवेगळीं पात्रां आयल्यांत. लेखकान ल्हान भुरग्यांची पात्रां हाडल्यांत

तशेंच ल्हानपणांतलीं भुरग्यांली भास तांच्या कथांनी येता. तेचपरी जेन्ना जाण्टेलें पात्र आयलां तेन्ना आदल्या काळाचो जाणकार कसो तो दिसता.

तांच्या कांय कथांनी शेतवडीची उतरावळ आयल्या आनी आधुनीकतायेक लागून तें उपरांत मिनाखणीची भास जाता. हातूंत आमकां समाजा बरोबर भास बदलता हें जाणवता. तांच्या 'रानगोरूं', 'आमचो पांडू... आमकां जावो' ह्या कथांनी दिसून येता. तशेंच गरीब मनशांची सामकी सादी, सोपी भास आमकां तांच्या 'एकसुरी जीण', 'दळडीर', 'आनी दोळे उक्ते जाले', 'गांव नाशिल्ली वाट' ह्या कथांनी पळोवंक मेळटा.

'गूढ', 'माडे', आनी 'एक चीट' ह्या कथांनी आमकां एकतरेची पिशी कशी वागता, तांचीं भास हें जाणवता. तशेंच कांय कथांनी तांच्यानी बसीतलो कंडक्टर आनी ड्रायव्हर हांची भास जाणवता. तशेंच 'धंद्याचो एक दीस' हे कथेंत बाजारांतली भास जाणवता.

कांय कथांनी इंग्लिश भास वापरल्यात. तें म्हणल्यार 'फातरपट्टो' आनी 'स्वाभिमान'. 'पावलुची पावलां' हे कथेंत चड प्रमाणांत ओपारी वापरिल्ली दिसता. क्रिस्तांव समाजांतलें लोक साश्टी म्हालांतली बोली उलयता तशेंच लेखकान साश्टी बोली वापरल्या. दोन वाठार भुगोलीक नदरेन आपली भास बदलता तशेंच हांगां जाता. लेखकान 'एकसुरी जीण', 'पावलुची पावलां', ह्या कथांनी साश्टी बोली वापरल्या.

दर एका लेखकाची आपली वेगळी अशी बरोवपाची शैली आसता. तशेंच आमकां भालचंद्र गांवकार हांच्या बाबतींत जाणवता. सुरवातेंचें तांचें कथा झेले आदल्या काळांतली भास परगटायता. तशेंच उपरांतचें दोन कथा झेले सर्वसामान्य मनीस सातत्यान कसो उलयता तीच भास आमकां दिसता.

भास ही काळांतरान, समाजावांगडा आपले रूप बदलता. तशेंच आपल्या रूपांत बदल घडयता. एक भासविज्ञानीक म्हूण पळयल्यार तांचो वावर खूब व्हड आसा आनी तेंच आमकां तांच्या कथांनी पळोवंक मेळटा. पाचव्या प्रकरणांत तांची वेगवेगळी विशिश्ट

उतरावळ आनी वाक्यप्रचारांची मांडणीं मांडणी केल्या , आपल्या साहित्यांत लेखकान म्हणी, ओपारी, वाक्यप्रचार वापरून भाशेक गिरेस्त केल्यात.

संदर्भ

1. गांवकार, भालचंद्र. गांव नाशिल्ली वाट. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2007.
2. गांवकार, भालचंद्र. दोंगराचे आवडे. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2003.
3. गांवकार, भालचंद्र. अंदल्ले उस्वास. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2001.
4. गांवकार, भालचंद्र. कोंकणी भाशाविज्ञान. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 1993.
5. गांवकार, भालचंद्र. साहित्य: एक भासाभास. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 1998.
6. गांवकार, भालचंद्र. तडवीं ल्हारां हुपतानां. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2018.

प्रकरण पांचवे

भालचंद्र गांवकार हांच्या कथेंतले समाज दर्शन

- 5.1 कथेंतलो समाज
- 5.2 कथेंतली ग्रामीण जीण
- 5.3 कथेंतले रुढी परंपरा
- 5.4 कथेंतलो समाजीक वेवसाय
- 5.5 कथेंतली जाती वेवस्था

5.1 कथेंतलो समाज

दर एक समाज हेरापरस वेगळो आसता. दर एक समाज तयार जावपा फाटल्यान तांच्यो आपआपल्यो खाशेल्यो चालारिती, परंपरां आसतात. ह्या चालीरिती परंपरे प्रमाण तांचे वागप, राहणीमान, विचार करप, सणपरबो मनोवप थारता. समाजातलो दर एक मनीस हातूंत बांदिल्लो आसता. भालपद गांवकार हांच्या कथेंत ते ज्या समाजांत रावताले. तांचे चालीरिती, परंपरा, तांच्या कथेंत भेस बरेतरेन आयिल्ले दिसतात.

आमच्या समाजांत 'भिकाऱ्याक' कसल्या नदरेन पळयता तें आमकां 'मरणश्राप' हे कथेंत दिसता. पुलीस ताचेर आरोप लायताले, ताणें आपल्या बायलेचे खून केला अशें तांकां दिसतालें आनी भिकारी म्हणल्यार समाजांत ताचे कांयच चलना आनी ताचे कोण आयकून लेगीत घेयनात. ताका समाज उणें लेकता. तशेंच 'वाजुटो' हे कथेंत एक चलो जेन्ना लग्न जायना ताका समाज वाजुटो अशें म्हणटा आनी होच समज गांवच्या लोकांमदीं आमकां 'वाजुटो' हे कथेंत दिसता. आंकवार भुरगी जेन्ना झाडां लायता तेन्ना तीं झाडां फुलनात आनी तिय वाजुटो जाता असो समज आमकां हे कथेंत दिसता.

गरीब मनशाचे संघर्श आमकां 'दळडीर' ह्या कथेंत दिसता. तशेंच गिरेस्त मनशाचे समज कशे आसता ते आमकां 'अभिषेक' हे कथेंत दिसता. समाज जेन्ना एकाद्रो मनीस वायट अशें थारायता तेन्ना तो मनीस वायट अशी वृत्ती लोकांमदीं जाता आनी लोक ताका त्याच नदरेन पळयतात. हें आमकां 'भिराकूळ मनीस' हे कथेंत भेस बरेतरेन लेखकान मांडिल्ले दिसता. 'गूढ' कथेंत एकाद्रो मनीस वेगळेतरेन वागता म्हणल्यार तो पिसो अशें पुराय समाजाक दिसता. ताचे फाटल्यान कारणां कितें हें कोणूय चिंतना आनी त्या मनशाक पिसो हे जाहीर करतात. 'साडी' हे कथेंत बायलेक आपल्या घोवान हाडला ते साडीच्यान चड म्हत्व समाजांत आशिल्ल्या लोकांचे तिका चड म्हत्व आसता.

समाजांतले लोकांचे आयकून ती घोवान हाडिल्ली बदलपाक सांगता. आयजच्या काळांत समाजाचें म्हणे लोक खूब मानतात.

‘वर्तुळ’, ‘चेंडू’, ‘अंदल्ले उस्वास’ आनी ‘मोड’ ह्या कथांनी आमकां संवसारांत अस्तुरीक कशेतरेन समाज पळयता तें दिसता. चली एक वस्तू, तिका एका उण्या दर्जेन लेखप, मोन्यांनी तिणें सगळें आयकून घेवप हें सगळें लेखकान भेस बरेन ह्या कथांनी मांडला. तशेंच ‘निपुत्रीक’ कथेंत एक चली आपल्या बपायचे अंतिम विधी करपाक जायना म्हूण पुराय समाज तिका आडखळ हाडटा पूण निमाणे कडेन तिच तांचे वृत्ती बदलता.

‘भोगावळ’ हे कथेंत आमकां शिगमो करताना लोक झाडांचे नाशाडी करतात आनी तेन्ना सावकारालो चलो तांकां झाडांक मारपाक थांबयता आनी तेन्ना पुराय समाज ताचे वांगडा वाद करता, तो धमकीपणा करता म्हूण तांकां दिसता. तो एक दोशी अशें समाज ताका त्या नदरेन पळयता. अश्या साबार कथांनी लेखकान आपल्या समाजांत कितें घडटाले ताचो बारीकसाणेन विचार करून बरयलां.

5.2 कथेंतलें ग्रामीण जीण

ग्रामीण जीण हो साहित्याचो एक म्हत्वाचो भाग जावन आसा. भालचंद्र गांवकार हांच्या तिनूय कथाझेल्यांत मुखेल प्रमाणांत ग्रामीण जीण आयला. लेखकान स्वता अणभव करून ही जीण आपल्या साहित्यांत रचला अशें दिसता. लोकांचे गांव, तांचे गांवपण, एकवट, वेवसाय, कुटुंबीक जीण तशेंच गरीबी हें सगळें आमकां भेस बरेतरेन तांच्या कथांनी दिसता. ‘रानगोरू’ हे कथेंत गोरवां, तांचे जीण तशेंच शेती वेवसाय हे मुखेलपणान आमकां दिसता. लोक गरीब परिस्थितींत आपले जीण कशेतरेन जगताले तें लेगीत आमकां हकथेंत दिसता. तशेंच ‘आमचो पाडू... आमकां जावो’ हे कथेंत गोरवां कशेतरेन मनशां कडेन लागीं आसता आनी जेन्ना मनीस गिरेस्त जावपाक लागता तेन्ना ताचे मन कशेतरेन दुखता तें

आमकां हे कथेंत दिसता. पुरायपणेन शेती वेवसाय, गांवचे जीण आमकां ह्या दोनूय कथांनी दिसता.

‘दादा’, ‘ओवळ’, ‘निश्टूर’ आनी ‘शेणिल्लो गांव’ ह्या कथांनी लेखकान पुरायपणेन गांवचे वर्णन केले आमकां दिसता. तशेंच तांचे चालीरिती, तांचे जीण, एकंतरीत लेखकान मांडला. ‘पावलुची पावला’, ‘भोगावळ’ ह्या कथांनी आमकां शेतकार, तांचे जीण बारीकसाणेन लेखकान मांडिल्ले दिसता.

भाटकार – मुंडकार हांचो संघर्श तशेंच गोंयपण, लोकांचे एकवट, तांचे त्रास, आमकां ‘नवो भाटकार’ आनी ‘अशीय एक जैत’ ह्या कथांनी दिसता.

‘भोगावळ’ हे कथेंत गांवचे लोक, जाणकाराचे जीण, तांचे विचार कशेतरेन बदलता तांचे लागून चालीरिती हो सगळ्यांत म्हत्वाचो आसता आनी हें आमकां लेखकान हे कथेंत मांडिल्ले दिसता. ‘निपुत्रीक’ कथेंत गांवचे एकवट तशेंच गांवचे परंपरा दिसता. गांवांत लोक कशेतरेन भाटकारा कडेन कामाक वताले आनी आपले जीण जगताले हें आमकां ‘नशिबाचे खावटे’ हे कथेंत दिसता.

‘आनी दोळे उक्ते जाले’ आनी ‘दोंगराचे आंवडे’ ह्या कथांनी आमकां गांवचे लोक, तांचे एकवट, तांचे वेदना, कशेतरेन गांवचे परिवर्तन जाता आनी ताचे लागून गांवच्या लोकांक जाल्लो त्रास सामके बरेतरेन लेखकान आपल्या कथांनी मांडिल्ले दिसता तशेंच शेतकार तांचे चालीरिती आमकां दिसता.

एकंतरीत पळयल्यार लेखक आपूण त्या वाठारांत रावून जगला म्हणून ताणें आपल्या अणभवातल्यान हे कथा बरयलात अशें दिसता. तशेंच तांच्या कथांनी सातत्यान मनीस कशेतरेन गांवांत रावतालो आनी कशेतरेन जगतालो हे सहज बरयिल्लें दिसता.

5.3 कथेंतले रुढी परंपरा

आदल्या काळार एक गांव वा एक वाठार पळयतना त्या वाठाराची एक विशिश्ट परंपरा आसता. ते लोकांनी तयार केले आसता. गांवचे लोक आपल्या जिवन प्रवासांत तोरेतरेचें गिन्यान मेळयता, गांवांत तांच्या बारीक - सारीक कितलेशेच उत्सव मनयतात, हे लोक भोळे आनी भावार्थी आशिल्ल्यान खंयचेय गजाली पुर्णपणेन परंपरेन करतात.

भालचंद्र गांवकार हांच्या कथेंत कांय प्रमाणांत आमकां ह्यो परंपरा आयिल्ल्यो दिसता. तांच्या 'लामणदिवो' कथेंत आवय आपल्या चल्या कडेन आपल्याक नातू दायजो घराचो दिवो पेटयतलो. चल्याचे लग्न करून रोकडे ताचे भुरगें जावंचे अशें आवयची अपेक्षा आसता आनी ही परंपरां पयलीच्यान चलत आयल्या.

तशेंच 'आनी तो दीस उदेलो' ह्या कथेंत चल्यांनी वा बायलांनी घराची कामां करपाक जाय अशें आसा ही परंपरां खूब पयलींच्यान चालू आसा आनी ती आमकां हे कथेंत दिसता.

'दोळे उक्ते जालें' हे कथेंत मनीस जेन्ना काम करून, थकून घरा येता तेन्ना ताका आपली थकान कमी करपा लागून सोरो पिवचे पडटालें तशेंच बापूय मेले उपरांत घरची पुराय जाबाबदारी ताच्या चल्यान घेवचे पडटा. हे चालीरिती खूब पयलींच्यान चलत आसा आनी तें आमकां 'दळडीर' हे कथेंत आमकां दिसता.

'वर्तुळ' आनी 'अभिषेक' हे कथेंत आमकां चलीयांचेर कितले बंदन आसता ते दिसता. व्हंकलान न्हवारीच न्हेसपाक जाय हे आमकां 'अभिषेक' हे कथेंत दिसता. 'वर्तुळ' कथेंत चलीयेचे समाजांत कोणूय आयकना तरणाटे झाडां लायल्यार ते फुलनात अशी परंपरा 'वाजुटो' हे कथेंत दिसता.

'दोंगराचे आंवडे' हे कथेंत चली भुरग्याचे लग्न ल्हानपणांतूच करपाक जाय ताचे सयरीगत घराचे मनशा वांगडाच करपाक जाय असो समज आसता. 'निपुत्रीक' हे कथेंत चली

भुरग्यान बापायचें निमणें संस्कार करुंक जायना अशें परंपरा पयलींच्यान आजून मेरेन चलत आसा.

‘रानगोरू’ कथेंत मनीस कसलेय काम करचे पयले वा शेत रोवचे पयलीं ताका थंयची पुजा करून घेवची पडटाली. तशेंच बऱ्या कामाची सुरवात करता तर पुजा करप म्हत्वाची परंपरा अशें आमकां हे कथेंत दिसता.

‘भोगावळ’ कथेंत शिगमो हो उत्सव व्हड उमेदीन परंपरेन करता आनी ते तशेंच करपाक जाय असो समज आमकां दिसता. अशे तरेन लेखकान साबार परंपरां तांच्या कथांनी दिसतात.

5.4 कथेंतलो समाजीक वेवसाय

दर एका समाजांत तरेकवार वेवसाय येतात तेच परीं लेखकान वेग वेगळे वेवसाय आपल्या कथांनी मांडला. तेच आमकां तांच्या कथांनी दिसतात. ‘अशींय एक जैत’ आनी ‘नवो भाटकार’ ह्या कथांनी आमकां लेखकान उदरगतीक लागून भाटकारांमदीं जालों बदल भेस बरेतरेन आमकां दिसता. तर ‘गांव नाशिल्ली वाट’, ‘आनी दोळे उक्ते जाले’, ‘दोंगराचे आवंडे’ ह्या कथांनी आमकां मीन खणपाचे काम करतात. ताचे त्रास, तांचे वेदनां, ल्हान ल्हान भुरगें तांचे वेदांत, तांचे कुटुंब हे सगळे गजाली आमकां ह्या कथांनी मांडिल्ले दिसतात.

‘स्वाभिमान’, ‘दादा’, ‘लामणदिवो’ कथांनी आमकां गरीब परिस्थिती लागून लोक दुसऱ्यागेर कामाक वतात तशेंच ते दिसवाडो घेवन आपले घर चलयतात. ‘निपुत्रीक’ हे कथेंत शेतकार तांचे काम तशेंच ते लोकांगेर कामाक वचून आपले जीण जगतालें. तिकेड हे कथेंत आमकां भाटकाराचे काम करपी लोक कशेतरेन वावुरतात ते दिसता.

आदल्या काळांत मुर्तीकार ही परंपरा आनी तीच कांय लोकांची वेवसाय आसली. तांची कला त्या वेवसायेतल्यान कळटा. हें आमकां 'गूढ' हे कथेंत दिसता.

'धद्याचो एक दीस' हे कथेंत मनीस जेन्ना बाजारांत चादर विकपाक बसता तेन्ना ताचे तेच काम जाता आनी त्या पुराय दिसान जाता तितले लोकांकडेन बरे वायट करुन थोडे पयशे जोडटा. 'दोळे उक्ते जाले' हे कथेंत लोक फॅट्रींत कामाकरपाक वतात.

तशेंच 'दळडीर' हे कथेंत एक चित्रकार आंमका दिसता. तांच्या घरांत इतली वायट परिस्थिती आसून ती चित्रा काडपाचे सोडना आनी हातूंतल्यान ताका कांय पुरस्कार लेगीत मेळटात. अश्या साबर वेवसायाचे लेखकान आपल्या कथांनी उल्लेख केल्ले पळोवंक मेळटा. तशेंच ते आपले जीण कशे तरेन जगतालें हे आमकां जाणवता.

एकंतरीत पळयल्यार शेती वेवसाय हो मुखेल केंद्रबिंदू जावन आसा. ताचे भायर कांय वेवसाय दिसता ताचेय मांडणी हांगा केल्यात. पुराय मेळून समाजीक वेवसाय आंमका दिसता मागीर तो कुंबार आस, भाटकार-मुंडकार आसूं, शेतकार आसूं, खण वेवसाय आसूं, कुळागरांनी कामा करप आसूं, गोरवां राखप अशे तरेकवार वेवसाय आंमका दिसता. शेतकाम हें उण्या दर्ज्येचो काम. आयजच्या तरणाट्याक तें करपाक लज दिसता.

— 'पावलुची पावलां' हे कथेंत 'पावलु' शेती वेवसाय सोडून कुवेटान काम करपाक वयता. थंय वतकच ताका लोकांचे घरांची कामां करपाक जाय म्हूण कळटकच ताका आपलीच पावलां जड लागपाक लागता. तो धांवून परत गोंयांत येता आनी शेतांत काम करपाक सुरवात करता.

'दोंगराचे आंवडे' आनी 'आनी दोळे उक्ते जाले' ह्या कथांनी आमकां गांवांनी आदल्या काळासावन चलत आयिल्ली शेती वेवसाय दिसता.

लोकांचे जीण ताचेर चलताले. पूण उदरगत आयिल्ले कारणान सगळें बदलतात. लोक सगळे कारखान्यांनी कामांक वचपाक लागतात. ताचे लागून शेती वेवसाय खूब उणे लोक

करतात. तशेंच 'नशिबाचे खावडे' हे कथेंत लोकांचेर उपाट गरीबी आशिल्ल्यान लोकांक दिसभर शेतांत काम करून आपले जीण जगतकच तांचें घर चलतात. पूण जेन्ना मनशाचें हातीक चड पयशे लागता तेन्ना तो आळशी जाता.

'आमचो पाडू..... आमकां जावो' आनी 'रानगोरूं' ह्या कथांनी आमकां गोरवांचे वेदना दिसता. जेन्ना गोरवांक मनशांकडल्यान एक वेगळे तरेची वागणूक मेळटा तेन्ना तांचे मनार परिणाम जाता आनी तांकां वायट दिसता.

तशेंच 'रानगोरूं' हे कथेंत जेन्ना मनीस कारखान्यांनी कामांक वचपाक लागता तेन्ना गोरवां गांवांत अशींच भोंवतात. तांकां पळोवपी कोण आसनात म्हणून तीं एकटी जाता आनी पुराय गांवच्या लोकांचे शेत नश्ट करतात.

'निमाणो हात' हे कथेंत पयलींचो गोंय आनी आतांच्या गोंयांत कशेतरेन बदल जाला ताचेर लेखक सांगता. लोक शेती वेवसाय सोडून सगळे वेगवेगळे कामांनी वयतात आनी आपले जीण जातात पूण आदल्या काळार अशें नाशिल्ले लोकांक फक्त शेती वेवसाय करूनूच आपले जीण जगचे पडटाले.

5.5 कथेंतली जाती वेवस्था

भालचंद्र गांवकार हांच्या कथांनी चड प्रमाणांत जाती वेवस्था दिसना. कांय मेजकीच कथांनी तें आमकां दिसता. लेखक ज्या काळार साहित्य रचताले त्या काळासावन जाती वेवस्था आमकां दिसता. तशेंच ताचे लागून लोकांमदीं आशिल्लो भेदभाव आमकां दिसता.

'खणटा खणटा' हे कथेंत आमकां जाग्याक लागून दोन धर्मा मदलो वाद दिसता. मनीसपण विसरून लोक एकामेका वांगडा जाती लागून झगडटात. तशेंच 'नशिबाचें खावटे' हे कथेंत कुळवाडी हे भाटकारां कडेन लग्न करनासले कारण तांकां ते उणे जातीचे अशें मानताले.

हाचे लागून भाटकाराचे चली धांवून लग्न करता. तशेंच 'वर्तुळ' हे कथेंत बायलांक पातक आनी ते उणे जातीचे अशें मानतात आनी दादलो हो व्हडल्या जातीचो असो गैरसमज ते पयलींच्यान पाळटात.

'मोड' हे कथेंत चलीयेक तांच्या मोगी वांगडा लग्न जावपाक दिना कारण तो दयदिगेर रावतालो. ताची जात कांयच ना वा तो एक खारवी समाजातलो अशें म्हणून ते चली धांवून लग्न जाता. अश्या तरेन आमकां तांच्या कथांनी जाती वेवस्था आयिल्लें दिसता. काळ बदलता तसो जाती मदीं भेद भाव उणे जालेले आमकां दिसता पूण कांय लोक आजून सक्तपणान ते पाळटात अशें आमकां ह्यो कथा वाचतकच दिसता.

संदर्भ

1. गांवकार, भालचंद्र. अंदल्ले उस्वास. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2001.
2. गांवकार, भालचंद्र. दोंगराचे आवडें. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2003.
3. गांवकार, भालचंद्र. गांव नाशिल्ली वाट. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2007.
4. बुडकुले, किरण. अक्षर सरिता. आंगशी - गोंय. बिम्ब प्रकाशन. 2009.
5. बुडकुले, किरण. साहित्य नियाळ. श्रीस्थळ काणकोण. श्री दत्त पद्मजा प्रकाशन. 1998.

प्रकरण सवें

भालचंद्र गांवकार हांच्या कथेंतले विशेशताय

- 6.1 आधुनीकताय
- 6.2 स्त्री प्रतिमा
- 6.3 पर्यावरणीय विचार
- 6.4 वाक्यप्रचार आनी म्हणी

6.1 आधुनीकताय

भालचंद्र गांवकार हांच्या चडश्या कथांनी उदरगतीक लागून जाल्लो बदल दिसता. लोक कशे तरेन आधुनीकताये कडेन लागी जातात हे लेखकान भेस बरें तरेन आपल्या कथांनी मांडला. मनीस आपले जगप सोपे करपाक आधुनीक जीण जगता आनी ताचो परिणाम पुराय गांवांक वा वाठाराक जाता. तांच्या चडश्यां कथांनी लोकांचें राहाणीमान, तांचें वागप, हें कशेतरेन बदलता ते आमकां दिसता.

“पातकन्हाण” हे कथेंत आमकां तांच्या राहाणीमानातल्यान तांची जीण आधुनीक आसा हें कळटा. तें आपल्या घरांत कामगार दवरतात. हीं परंपरा हालीच चालू जाल्या, पयलीं लोक आपल्या घरांतलें काम आपूण करतालें. ‘भिरांकूळ मनीस’ आनी ‘निपुत्रीक’ कथेंत आधुनीक चली दिसता. चली कामाक साकून रातच्या वेळार एकटेच घरा येता. शारीक जीण तें जगता. तशेंच ‘निपुत्रीक’ हे कथेंत चली शिकता आनी व्हड जाता आनी समाजाचें आयकनासतना आपल्या बापायची निमणी विधी तें करता. आदल्या काळा सारकें चलीं आनी चल्यां मदलों भेद भाव आमकां ह्या कथांनी दिसनात.

‘एक चीट’, ‘प्रतिभा’ आनी ‘साडी’ ह्या कथांनी एक आधुनीक बायल आमकां दिसता. बायल शिकून भायल्या देशांत वतां. घोवा मुखार तिचेंच चलतां, हों बदल आमकां ह्या कथांनी जाणवता.

‘अशीय एक जैत’ आनी ‘नवो भाटकार’ ह्या कथांनी आमकां भाटकारांचें भुरगें भाट विकून वा नश्ट करून आपल्या फायद्याचें चिततां. हो आधुनीक तायेक लागून मनशांमदीं जाल्लों बदल आमकां ह्या कथांनी दिसता.

‘पावलुची पावलां,’ ‘फटकिरें तत्वगिन्यान’ आनी ‘एकसुरी जीण’ ह्या कथांनी आमकां भुरगें शिकून भायल्या देशांनी कामांक वतां आनी आपलीं जीण थंयच जगतात. ‘धुमकेतू’

हे कथेंत आमकां एका विज्ञानिकाची वेदना दिसता. तो आपल्या कामाभितर घुसिल्लों आसता आनी ताका लागून आपल्या घरांतल्यांक तो दुर्लक्ष करता.

उदगतीक लागून पुराय शेतां – भाटां नश्ट जाता. तांच्या जाग्यार व्हड व्हड कारखाने, इमारती येतात आनी लोकांची जीण बदलता. तेच लोक गांवांतलो शेती वेवसाय सोडून कारखान्यांनी कामांक वतां आनी पुराय गांवांक मीन वेवसायाक लागून आधुनीक जीण जगचें पडटा. लोकांचें अशें तरेन परिवर्तन जाल्लें आमकां ‘दोंगराचें आवडें’, ‘आनी दोळे उक्ते जालें’ ह्या कथांनी लेखकान बारीकसाणेन मांडिल्लें दिसता.

‘रानगोरूं’ कथेंत लोक कारखान्यांनी वतां तेन्ना आपल्या गोरवांक अशेंच सोडटात मागीर तीं पुराय शेताची नाशाडी करतात. गोंयची कशें तरेन उदगत जाता. शेतां, झाडां- पेडां आशिल्ल्या जाग्यार बिल्डींग इमारती आयल्यात अशें लेखक ‘निमाणो हात’ हे कथेंत बरें तरेन मांडटा.

अशें तरेन लेखकान प्रत्यक्षान पळोवन ह्यो कथा रचिल्ल्यो आसूंक शकतात. लोकांचे आधुनीक जीणेक लागून जाल्लो हाल, तांच्यो वेदनां, कांय कडेन बरें पूण कांय कडेन वायट परिणाम जाल्लें दिसता.

6.2 कथेंतली स्त्री प्रतिमा

भालचंद्र गांवकार हांच्या कथांनी आमकां वेगवेगळे रूपां दिसून येता. ‘वर्तुळ’ हे कथेंत ‘एवेन’ ही बायल एकटी आपली जीण जगता. ती एक वस्तू अशें लोक तिका वापरतात. भुरगें जावन ताका जेवण नाशिल्ल्यान ती मरता. तेन्ना समाज तिका कसले नदरेन पळयता ताचे लागून ती पिशी जाता आनी जीव दिता. त्याच तरेन ‘मोड’ ह्या कथेंत ‘देवकी’ ह्या बायलेची व्यथा आमकां दिसता. जेन्ना तिचे पुराय कुटुंब दर्यादेगेर वादळांत सोपता तेन्ना ती पिशी जाता.

‘अंदल्ले उस्वास’ हे कथेंत ‘रिटाच्या’ मनातलें कळटा, समाजांत चल्याक सगळें आयकचे पडटालें तशेंच बापूय सांगता तशें तें आयकताले. ताचो मोग असफल जाले कारणान ताचें मनातले मनाक घुस्मटमार जाता. ‘कवळे मन’ हे कथेंत आवयचे वेदना जाणवता. ल्हान भुरग्याचे ल्हानशे मनाचेर कशेतेरेन परिणाम जाता हें आमकां दिसता. ‘भिजूड’ हे कथेंत वासतीचे मन आमकां जाणवता. ती एकटी आपल्या ल्हान भुरग्याक सांबाळटा. जेन्ना मोग करून ताचो मोगिका तिका सोडून वयता आनी ताचेलागून तिचें लग्नाविशींचे बदलतें विचार आमकां ह्या कथेंत दिसता.

तशेंच ‘भिरांकूळ मनीस’ हे कथेंत एके चलीयेचे मन आमकां दिसता. जेन्ना संवसारांत एकाद्रया मनशाविशीं वायट चिंतप आसता तेन्ना ती चली ताचेकडेन कशेतेरेन वागता, तिचे त्या मनशाकडेन पळोवपाची वृत्ती आमकां दिसता. ‘साडी’ हे कथेंत समाजांत बायलांक साडी कितली आवडटी गजाल हें दिसता. तशेंच बायलांचे लागून समाजाचे मता कितलें म्हत्व आसता तें दिसता. तशेंच ‘प्रतिभा’ हे कथेंत घोव आपल्या बायले कडेन मोग करता आनी तिचें म्हणें प्रमाण तो वागता. एक चलीयेचे वेदना आमकां ‘अभिषेक’ हे कथेंत दिसता. जेन्ना ती गिरेस्त घराण्यांत लग्न करून वता आनी तिचे व्हडली अपेक्षा भंग जाता. ‘फटकिरें तत्वगिन्यान’ आनी ‘सपनांतलो आल्ल्यो’ हे कथेंत आमकां आवयचें मन तशेंच तिचें दुख्ख दिसता. जेन्ना भुरगे आसून तांकां एकटेपण सोंसचें पडटा तेन्ना तांची अवस्था कशी जाता तें लेखकान भेस बरेतेरेन मांडला. ‘लामणदिवो’ हे कथेंत आवयक नातू जाय आसता पूण चलो तिची ही आस पुराय करना.

‘आनी तो दीस उदेलो’, ‘निपुत्रीक’ आनी ‘एक चीट’ हे कथेंत आमकां एक आधुनीक चली, बायल दिसता. चली चल्यापरस कमी न्हय आनी म्हणून ती आपल्या बापायचे निमणे विधी करता तेन्ना पुराय गांव आश्चर्य जाता. तशेंच ‘एक चीट’ हे कथेंत एक शिकपी बायल आमकां दिसता. ‘आनी तो दीस उदेलो’ हे कथेंत बसीतलो घडणूक आनी तातूंत

आशिल्ली एक आधुनीक बायल जी आपल्या हक्का खातीर उबी राविल्ली बायल आमकां दिसता. अशेतरेन बायल आदल्या काळार कशी आसली आनी आता तीं कशी आसात हें आमकां भेस बरेतरेन लेखकान मांडिल्ले दिसता.

6.3 कथेंतलो पर्यावरणीय विचार

भालचंद्र गांवकार हे मूळ फोंडे म्हालांतल्या बेतोड्या गांवचे. भाटां कुळागरांनी सोबिल्लो हो गांव. तेच प्रमाणांत तांच्या कथांनी पर्यावरण दिसून येता. तांच्या कथांनी ताणें सोब सारकें पर्यावरण दाखयलां. तांच्या कांय कथांनी झाडां लावपाचो संदर्भ आयिल्लो आमकां पळोवंक मेळटा.

‘भोगावळ’ कथेंत परंपरेक लागून झाडां नश्ट जाता आनी उपरांत सावकारालो चलो गांवच्या लोकां कडेन वाद करता. ‘मोड’ हे कथेंत गरीब मनीस दर्या देगेर झोपडीं घालून जीण जगता तें दिसता. जाग्यांक लागून दोन धर्मां मदल्या वादाक लागून, माती खणून पुराय पर्यावरण हानिकारक थारता.

‘वाजुट्टो’ आनी ‘इश्टाचें धनी’ आमकां झाडां लावपाची आवड लेखकान पात्रां मदीं दाखयल्यांत. तशेंच ‘नवो भाटकार’ आनी ‘अशेंय एक जैत’ ह्या कथांनी भाटकाराचो कशे तरेन मनीस नाश करपाचो चितता तें आमकां दिसता.

‘दोंगराचें आवडें’ हे कथेंत मीन वेवसायाक लागून पर्यावरण कशे तरेन नश्ट जाता आनी ताका लागून लोकांक भोगचें पडटा, हें लेखकान बेस बरें तरेन मांडिल्लें दिसता.

तशेंच कांय कथांनी लेखकान बरे तरेन पर्यावरणाचें वर्णन केलां आनी वाचतना एके तरेन पर्यावरण वाचकांच्या नदरे मुखार येता अशें दिसता. ‘निमाणो हात’ आनी ‘ओंवळ’ ह्या कथांनी तें आमकां दिसता.

भालचंद्र गांवकार हांणीं पर्यावरणीय दृष्टिकोनांतल्यान बरें तरेन वर्णन केल्लें दिसता. तें वाचकांक एकंदरीत प्रसन्न करता. पर्यावरणांत दर एक गजाल तितलीच म्हत्वाची आसता. ताका लागून लेखकान तें तांच्या कांय कथांनी मांडिल्लें आमकां दिसता. तशेंच वाचकांक वाचपाची गोडी लागिल्ली आमकां दिसता. तांतूतल्यान पात्रांची पर्यावरणाक पळोवपाची नदर आमकां दिसता.

6.4 कथेंतली वाक्यप्रचार आनी म्हणी

6.4.1 वाक्यप्रचार

1. पिराय मळबाक तेंकप – सामको जाणटो जावप.
2. रातीचे दीस करप - खूब कश्ट करप.
3. सपनां करपून वचप – चितिल्ले सगळे फुकट वचप.
4. भूंय भरवण करप – नश्ट करप.
5. आंगार काटो उबो जावप – भिरांत दिसता.
6. सासणाची मांद्री कवळची पडप – सासणाची देश सोडून वचपाक पडप.
7. आशेक आकऱ्यो फुटप – आशा खरे अशें दिसप.
8. सपना मातयेभरवण जावप – सपनां नश्ट जावप.
9. कानार हात दवरप – आयकप ना शे करप.
10. खोशयेक शीम मेर उरप ना – उपाट खोशी जावप.
11. मळब तकलेर घेवन बसप - खूब विचार करप.
12. दुख्खाचे सांवट पातळप – गांवभर दुख आसप.
13. तोंड वाकडे करप - सारके उलोवप ना.

14. जिवार येवप – वाज येवप.
15. हामेर फुटप – खोशयेन रडप.
16. हड्डे गर्वान फुलून येवप – अभिमान दिसप.
17. ताळो सुकून येवप – तान लागप.
18. पांयाची तिडक मस्ताक मारप – खूब राग येवप.
19. सोणकुटेर फुलोवप – थापट मारप.
20. दोळ्यार पदर लावप - रडप.
21. उमळशीक तेंगशेर पावप – चड अपेक्षा दवरप.
22. खंत भोगप – वायट दिसप.
23. तिडक मारप – राग येवप
24. मळब कोसळ्ळप – आकांत येवप.
25. मन खिन्न जावप – मनाक वायट दिसप.
26. नाक आपटून घेवप - सकयल पडप.
27. हात मुंगरप – हात भितर घालून वस्तू एकठांय करप.
28. भानार येवप - शुदीर येवप.
29. कच्च जावप – भंय दिसप.
30. काळजांतलो उजो ओंकप - खूब वायट वायट उलोवप.
31. रागान तांबडो जावप – खूब राग येवप.
32. मोव पडप – चड उमळशीक उरप ना.
33. भिरांतीचे सांवट पातळप – पुरायकडेन भिरांत निर्माण जावप.
34. तिडक मारप – राग येवप.
35. मातयेभरवण जावप – नश्ट जावप.

36. आशा पालोवप – आशा भंग जावप.
37. फुगार जावप – राग येवप.
38. भिरभिरी मारप – राग येवप.
39. हाडांची काडा करप – खूब कश्ट करप.
40. आस्त पालवप – अपेक्षा उरप ना.
41. न्हिद खळोवन उडोवप – अजाप जावप.
42. म्होवाळ उलोवप – बरेतरेन ल्हव आवाजान उलोवप.
43. जीव तोडून काम करप – खूप कश्ट करप.
44. लक्ष्य गांठवप – यश मेळोवप.
45. वाठार नदरेन सासवप – सगळेकडेन बारीकसाणेन पळोवप.
46. बारीकसाणेन तेळप – बारीकसाणेन पळोवप.
47. कपलार हात मारप – नशिबाक दोश दिवप.
48. तोंडार दिवाळी फुलप – खूब खोशी जावप.
49. कशायकशे वाटेक लावप – कशायकशे खर्च करप.
50. मन मारप – मनांतले करप ना.
51. शिंगा लांवक सोदप – फटोवंक सोदप.
52. वास लागूंक नासप – कसलेय गजाली बदल खबर नासप.
53. जळामळाक फाफसप – वेगवेगळ्या सुवातेर वचप.
54. दोळे भरोन येवप – रडपाक येवप.
55. नेटान पांय उखलप – बेगबेगीन चलपाक लागप.
56. वाट मेकळी करप – वचपाक रजाय दिवप.
57. वास लागप – कळप.

58. दुख्खाचे कातरे पडप – अतिशय वायट दिस येवप.
59. दोळे उजो ओकप – सामके रागान पळोवप.
60. काचाबूल जावप – भियेवप.
61. पिरायेची साठी हुपप – सामको जाणटो जावप.
62. जीव थाऱ्यार पडप – जिवाक सुशेग दिसप.

6.4.2 म्हणी

1. उमथ्या कळशार उदक – केल्ले यत्न फुकट वचप.
2. उखल्ली जीब लायली ताब्यांत – फाटलो फुडलो विचार करिनासतना वागप.
3. म्हशीचें शींग म्हशीक चड लागना – आपले आपल्याक सदाचबरे दिसता.
4. शीताफुडें मीठ खावप – स्वताक हुशार समजप, आपले तेंच खरे करप.
5. बांयचें तोंड धापूं येता.....न्हयचें जायना – एकादी गजाल चड वेळ लिपूंक शकतात.
6. हांडीर आसा चेडो, सोदता सगलो वाडो – लागी आसून लेगीत कळनाशिल्ले भाशेन वागप.

संदर्भ

1. गांवकार, भालचंद. अंदल्ले उस्वास. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2001.
2. गांवकार, भालचंद्र. दोंगराचे आवडें. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2003.
3. गांवकार, भालचंद. गांव नाशिल्ली वाट. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2007.
4. बुडकुले, किरण. अक्षर सरिता. आंगशी – गोंय. बिम्ब प्रकाशन. 2009.

5. बुडकुले, किरण. साहित्य नियाळ. श्रीस्थळ काणकोण. श्री दत्त पद्मजा प्रकाशन. 1998.
6. धुगट, पै, मनोहर. कोंकणी म्हणीसागर. गोवा कोंकणी अकादेम बोरी, फॉर्ड-गोंय. 2002.
7. नागवेंकार, हरिश्चंद्र. आस्वादन. गौयकार प्रकाशन, मडगांव-गोंय. 1987.

प्रकरण सातवें

समारोप आनी निश्कर्श

6.1 समारोप आनी निश्कर्श

6.1 समारोप आनी निश्कर्श

भालचंद्र गांवकार हाणी कविता, कथा आनी हेर भाशीक पुस्तकां बरयल्यात. हाचे लागून ते एक बरे लेखक म्हूण आमच्यां मुखार आयज आसात. तशेच तांच्यानी कथाकार म्हूण नांव जोडिल्ले आसा. तांचे आयजमेरेन तीन कथासंग्रह आसात. कथा साहित्य प्रकारांत आयज तरेकवार विशय आयिल्ले आसा हें आमकां तांच्या कथांनी पळोवंक मेळटा. खासकरून साहित्याचे घटकांचेर तांच्यानी वावर केला. एकंदरीत कथा हो प्रकार पुरायपणान अभ्यास करून ताचे बारीकसाणेन नोंद करून आनी ते साहित्यांच्या रूपांत वाचकां मुखार बरोवन हाडप हे तांच्यानी केला.

मनीस साहित्यांतल्यान जेन्ना व्यक्त जाता तेन्ना तो आपल्यो भावना, अणभव, कांय घडणुको साहित्यांच्या तरेकवार प्रकारांनी मांडटा हें आमकां तांच्यो कथा वाचले उपरांत जाणवता. कथांचे बारीक, नियाळ करून, ताचो भोव बरेतरेन अभ्यास केल्लो आमकां हांगां दिसता. काळांतरान कथा बदलत गेल्या, वेगवेगळे लेखक वेगवेगळे विशय हाताळटात. तेच प्रमाण वेगवेगळे प्रयोग कथेच्या मळार ते करता आनी ते आमकां सातत्यान तांच्या कथांनी दिसता.

गोंयची गांवगिरी जीण आनी खास करून फोडें म्हालातल्या बेतोड्या वाठारांतल्या संस्कृतायेचो दिश्टावो घडटा. जसो दर एक लेखक आपलो निजाचो वाठार साहित्यांत खूब सुंदर रितीन मांडटा तेच तरेन लेखकान आपल्या वाठारांतल्या लोकांचे जिवीत, तांच्यो चाली रिती, श्रद्धा अंधश्रद्धा, सुखदुख्खाचें चित्रण, लोकांची आधुनिक जीण, आपल्या कथांनी मांडला. लेखकाच्यो कथा वाचतकच ग्रामीण जिवन तें जगिल्याचो एक अणभव येता.

तांच्या कथांचो अभ्यास करतकच त्या वाठारांतले समाज जिवन कशें आशिल्ले तें जाणवता. लेखकान त्या वाठाराचे आनी थंयसरल्या लोकांच्या जिवनाचे प्रतिनिधीक

चित्रण केला. कथांचे माथाळे कथेच्या आशय-विशया कडेन जुळटात. माथाळ्यांतल्यान कथेक ताका न्याय मेळटा. भालचंद्र गांवकार हांच्यो कथा नव्या आशयांक आनी विशयांक रूप दिवपी आसा.

तांच्या कथेंत इंग्लीश, हिन्दी उतरावळ वापरिल्ली दिसता. भालचंद्र गांवकार हाणी कथेक सोबसारकी भास वापरला. तशेंच कथा सुंदर करपाक खंयच भाशेची जड उतरांचो प्रयोग केल्लो ना. जे येवपाक जाय ते सरळपणान आयला. बारीक संवादांतल्यान, वर्णनांतल्यान, प्रसंगांतल्यान तांच्या कथेची भाशा आकार घेताना दिसता.

लेखकान थळाव्या बोलीभाशेचो प्रयोग केल्लो दिश्टी पडटा. म्हणी, ओपारी, वाक्यप्रचार वापरून आपली भास गिरेस्त केला. कांय हेर लेखकांच्या कथेंत जे गंभीर विशय आयल्यात ते वाचकांचेर चड खरतायेन परिणाम करतात, ते वाचकांक असवस्त करतात. पूण भालचंद्र गांवकार जेन्ना गंभीर विशय हाताळटा तेन्ना एक जाणवता ते म्हणल्यार गंभीर विशय ते सहजपणान सांगून वता. तांच्यो कथा विचार करपाक लायता.

तांच्या कथेंतली सुरवातेक सोशीक आशिल्ली बायल निमाणेक आपल्या अस्तित्वाचो विचार करता. तांच्या कथेंतली चडशीं बायल पात्रां अन्याय सोसतात. कांय पात्रां मरतात पूण चडशीं सोशीक आसली तरी ती उठटा. पूण तिका तिचेर जावपी अन्याय, अत्याचाराची जाणीव जाता.

तांच्या चडश्या कथांनी ल्हान, वयार आयिल्ले तशेंच आंकवार चलयोंक आपल्या सदच्यां जिणेत जावपी त्रास दिसता. तांच्या कथांनी जाती वेवस्था आशिल्ल्याचें जाणीव जाता. तेच तरेन खूबशा कथांनी गिरेस्त आनी गरीब हो वर्गसंघर्श, भाटकार आनी मुंडकार हांचो संघर्श मुखेलपणान आयला.

ह्या लोकांच्या जिवनांत असंख्य जिवन संघर्श दिश्टी पडटात. शिक्षणाक चड म्हत्व दिल्लें दिसना पूण सोऱ्याचें वेसन आनी वायट संगतीक लागून तरणाटे स्वताचें जिवन पिड्यार

केल्लें दिश्टी पडटा. ग्रामीण जीण पळयतकच शेती वेवसाय, भाटां, कुळागरां, गोरवां आनी खण वेवसाय सुरू जातकच दिसवड्याचें काम करून लोक आपले पोट भरतात. त्या लोकां कडेन परंपरीक गिन्यान आशिल्ल्याचें जाणवता. विशिश्ट चाली रितींचे पालन करतना दिसतात. लेखक वाडट्या मायनींग वेवसायाक लागून सैमाचेर आनी मनशाचेर जे परिणाम जाता ताचेर भाश्य करता आनी पर्यावरणाच्या फुडाराच्या हुसको करता. लेखकाचें आनी सैमाचें नातें हांगा बेस बरे तरेन दिश्टी पडटा. कलात्मक तरेन लेखकान सैमाचें चित्रण केल्लें दिसता.

भालचंद्र गांवकार हांच्या कथांचेर अभ्यास करता आसतना कथेच्या घटकांच्या आधारान तांचो नियाळ घेवप जालें आनी एक गजाल लक्षांत येता. ती म्हळ्यार कथा सगळ्यांच घटकांचे चौकटीत बसताच अश्यो ना. कांय कथांनी निवेदन ना जाल्यार कांय कथांनी फकत संवाद आसात. कांय कथा ल्हान विशयाच्यो आसा मात ताचो आवांठ खूब व्हड आसा.

संदर्भ

1. गांवकार, भालचंद्र. अंदल्ले उस्वास. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2001.
2. गांवकार, भालचंद्र. दोंगराचे आवडें. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2003.
3. गांवकार, भालचंद्र. गांव नाशिल्ली वाट. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 2007.

आदारावळ

1. वैरकार, श्याम. (संपादीत) कोंकणी भास साहित्य आनी संस्कृताय. गोगळ. मडगांव. कोंकणी भाशा मंडळ, 2003.
2. बुडकुले, किरण. अक्षर सरिता. आंगशी – गोंय. बिम्ब प्रकाशन. 2009.
3. गांवकार, भालचंद्र. कोंकणी भाशाविज्ञान. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 1993.
4. गांवकार, भालचंद्र. साहित्य: एक भासाभास. फोंडे-गोंय. गोंय. मित्र प्रकाशन. 1998
5. बुडकुले, किरण. साहित्य नियाळ. श्रीस्थळ काणकोण. श्री दत्त पद्मजा प्रकाशन. 1998.
6. नायक, सुशांत. कथामंथन सिध्दांतीक आनी इतिहासीक विवेचन. कवळें. फोंडे – गोंय. मानवी प्रकाशन. 2018.
7. केणी, चद्रकांत. साहित्य स्वाध्याय. पणजी – गोंय. गोवा कोंकणी अकादमी. 2007.
8. चोपडेकार, हनुमंत. समिक्षा एका साहित्य- साधकाची. तिसवाडी, गोंय: अलिना प्रकाशन. 2019.
9. चोपडेकार, हनुमंत. मोलावणी. सतरी, गोंय: भूमि प्रकाशन. 2021.
10. नायक, जयंती. (संपादीत) कोंकणी लोककाणयो. साहित्य अकादेमी दिल्ली. साहित्य अकादेमी.
11. कानोळकार, डॉ. बाळकृष्णजी. क्ष: समिक्षतलो. त्रिमुर्ती प्रकाशन, साखळी-गोंय. 2008.
12. कोळंबकार, शीला. ओली सांज. सुमन्त केळेकार प्रकाशन, प्रियोळ म्हाड्डोळ-गोंय. 1973.

13. कोळंबकार, शीला. कथाशील. पाटो कॉलनी-पणजी गोंय: गोवा कोंकणी अकादेमी, 2007.
14. गोमिश, ओलिवीन्यु. कोंकणी सरस्पतिचो इतिहास. कोंकणी सरस्पत प्रकाशन, चांदर-गोंय. 1989.
15. धुगट, पै, मनोहर. कोंकणी म्हणीसागर. गोवा कोंकणी अकादेम बोरी, फोर्ड-गोंय. 2002.
16. नागवेंकार, हरिश्चंद्र. आस्वादन. गौयकार प्रकाशन, मडगांव-गोंय. 1987.

हिन्दी

1. बर्मा, धीरेन्द्र, (संपादीत) हिन्दी साहित्यकोश - भाग 1. ज्ञानमण्डळ लि. वाराणसी. ज्ञानमण्डळ लिमिटेड, वाराणसी-1. 2020.

इंग्लीश

1. बाल्डिक, खिस. द कॉनसायस ऑक्सफर्ड डिशनरी ऑफ लिट्ररी टर्मस. ऑक्सफर्ड न्यूयॉर्क. ऑक्सफर्ड युनिव्हर्सिटी प्रेस. 2001.
2. अब्राम्स, एच, एम. हार्फम, एम, एच. (संपादीत) ग्लॉसरी ऑफ लिट्ररी टर्मस. युएसए मायकेल रोसेनबर्ग. 2005.

संकेत थळा

<https://www.lokmat.com/goa/subhash-shirodkar-published-bhalchandra-gaonkar-collection-of-stories-a-a719/>

<https://www.jstor.org/stable/40874509>

<https://uregina.ca/~gingrich/jan698.htm>

https://archive.org/details/20220607_20220607_0843

[https://www.google.com/search?q=bhalchandra+goankar&oq=bhalchandra+goankar&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUqBggAEEUYOzIGCAAQRRg7MgkIARAAGA0YgAQyBggCEEUYQDINCAMQABiGAXiABBiKBTINCAQQABiGAXiABBiKBTINCAUQABiGAXiABBiKBTINCA YQABiGAXiABBiKBTIKCAcQABiABBiBNIBCTEwNjA1ajBqNKgCALACAQ&sourceid=chrome&ie=UTF-](https://www.google.com/search?q=bhalchandra+goankar&oq=bhalchandra+goankar&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUqBggAEEUYOzIGCAAQRRg7MgkIARAAGA0YgAQyBggCEEUYQDINCAMQABiGAXiABBiKBTINCAQQABiGAXiABBiKBTINCAUQABiGAXiABBiKBTINCA YQABiGAXiABBiKBTIKCAcQABiABBiBNIBCTEwNjA1ajBqNKgCALACAQ&sourceid=chrome&ie=UTF-8#fpstate=ive&ip=1&vld=cid:e430be49,vid:VWk_MmTLQwQ,st:0)

[8#fpstate=ive&ip=1&vld=cid:e430be49,vid:VWk_MmTLQwQ](https://www.google.com/search?q=bhalchandra+goankar&oq=bhalchandra+goankar&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUqBggAEEUYOzIGCAAQRRg7MgkIARAAGA0YgAQyBggCEEUYQDINCAMQABiGAXiABBiKBTINCAQQABiGAXiABBiKBTINCAUQABiGAXiABBiKBTINCA YQABiGAXiABBiKBTIKCAcQABiABBiBNIBCTEwNjA1ajBqNKgCALACAQ&sourceid=chrome&ie=UTF-8#fpstate=ive&ip=1&vld=cid:e430be49,vid:VWk_MmTLQwQ,st:0)

[,st:0](https://www.google.com/search?q=bhalchandra+goankar&oq=bhalchandra+goankar&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUqBggAEEUYOzIGCAAQRRg7MgkIARAAGA0YgAQyBggCEEUYQDINCAMQABiGAXiABBiKBTINCAQQABiGAXiABBiKBTINCAUQABiGAXiABBiKBTINCA YQABiGAXiABBiKBTIKCAcQABiABBiBNIBCTEwNjA1ajBqNKgCALACAQ&sourceid=chrome&ie=UTF-8#fpstate=ive&ip=1&vld=cid:e430be49,vid:VWk_MmTLQwQ,st:0)

[https://archive.org/details/dongrache-avonde-by-bhalchandra-](https://archive.org/details/dongrache-avonde-by-bhalchandra-gaonkar)

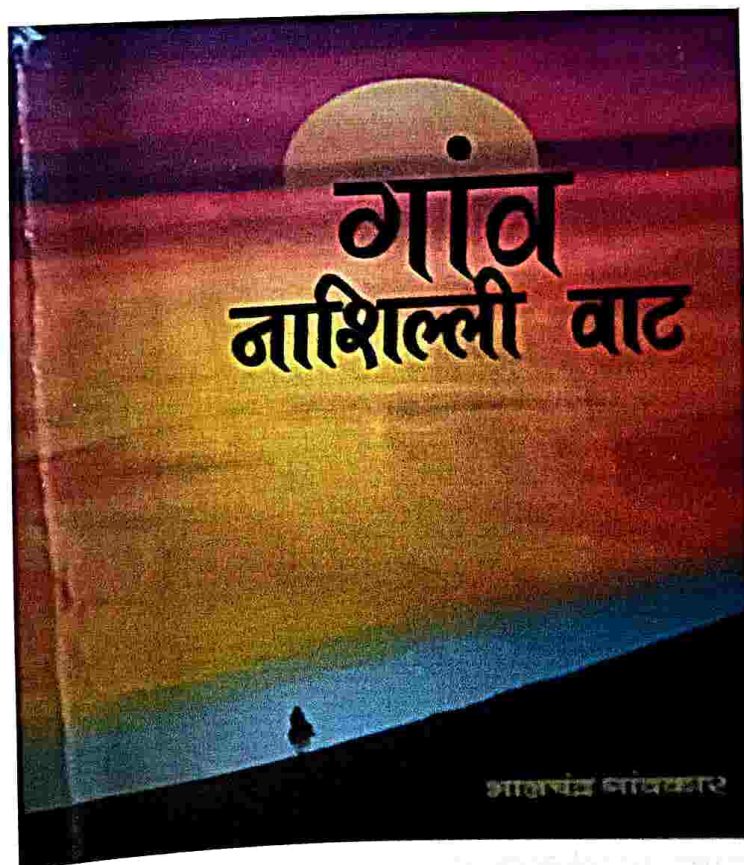
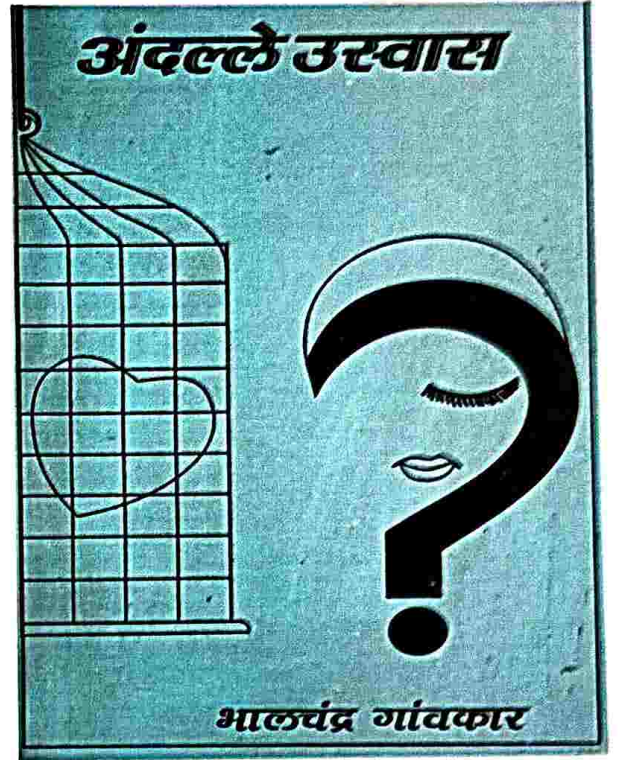
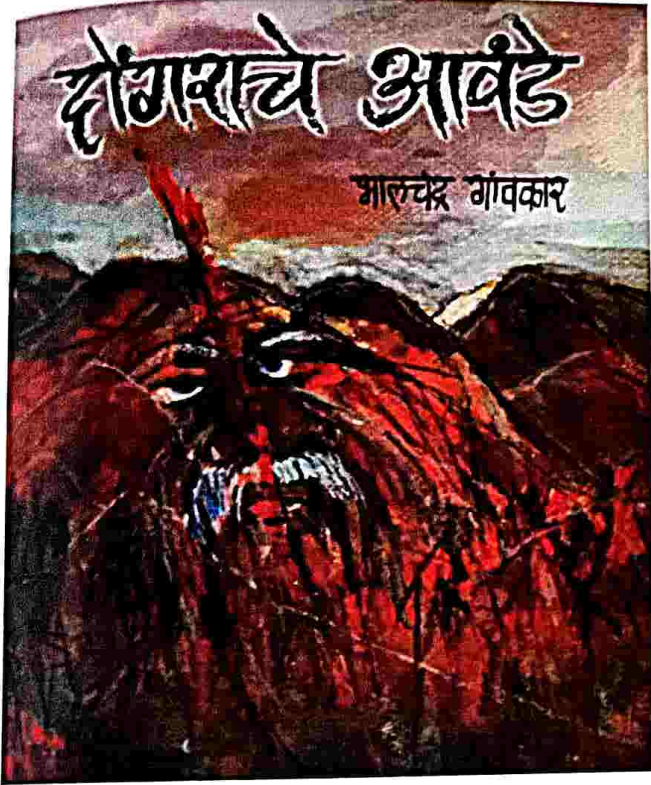
[gaonkar](https://archive.org/details/dongrache-avonde-by-bhalchandra-gaonkar)

भालचंद्र गावंकार

परिशिष्ट 1

प्रकाशित कथा संग्रह

परिशिष्ट 2 :- मुलाखत

प्रस्न 1. तुमचीं जीण आनी घराबो हाचेर थोडक्यात म्हायती दियात.

जाप :- म्हजो जल्म 15 फेब्रुवारी 1964 हया दिसा बेतोडा ह्या गांवांत जालो. आमचो घराबो एक बरो घराबो ही गजाल गोंयभर भर फामाद आसा. आंमच्या घराब्यात शिक्षण आनी शेतकाम हयो मोट्यो गजाली हातांत हात घालून चालतात म्हजे दोन काका प्राचार्य आशिल्ले त्या भायर आंमच्या घराब्यात शिक्षक, दोतोर, अभियेते 8 आदवोगात विंगड मळांचेर काम करपी जायते जाण आसात. इतले आसून शेतकाम कोणें सोडले ना. तें आजून चालूच आसा.

प्रस्न 2. तुमचें शिक्षण खंय आनी कशें जालें?

जाप :- म्हजे मुळावे शिकप गांवांतल्या मराठी शाळेत जाले. इश्कोलातले शिकप गावांतूच जालें फोंडेच्या जी. व्ही. एमस उच्च माध्यमीक विद्याल इकरावी आनी बारावेचे शिक्षण जाले. इंग्लीश विशय घेवपाचे उमेद आशिल्ली त्याखातीर मडगांवच्या चौगुले महाविद्यालयांत हावें प्रवेश घेतले पूण त्याच वर्सा महाविद्यालयांत कोंकणी शिकोवपी ह्या खातीर मोठे आंदोलन जाले. कोंकणी विशय कोणाक जाय आनी कोणाक नाका ह्या मुध्याचेर चौगुले महाविद्यालयान E-3 ब्लोकांत मतदान जाले. प्राचार्य वी. आर. शिरगुरकार होणे आंमच्या ब्लोकांत जांका कोंकणी विशय जाय तांणी एक वटेन बसचे आनी कोणाक नाका तांणी दुसरे वटेन बसात अशें सांगून दोन वाटे केले. कोंकणी नाका म्हणप्या मदीं 135 भुरगीं आशिल्ली, जाल्यार जाय म्हणप्यामदी फकत 15 भुरगीं आशिल्ली तेन्ना खरें म्हळ्यार कोंकणीचें हार जाल्ली पूण आमी तीं मानून घेतली ना. आमी आंदोलन करुन शिक्षण संचालनाकडेन पावलें. मध्यालयानी कोंकणी साहित्याचो विशय सुरू जालो. हें सगळें करता आसतना हांव कोंकणीच्या आंदोलनात पडलो. उपरांत हावेंन इंग्लीश आनी कोंकणी ह्या दोनूय विशयांत एम. ए केल्यो.

प्रस्न 3. तुमकां साहित्य बरोवपाक प्रेरणा खंयच्याय मेळ्ळी?

जाप :- खंयचोच मनीस प्रेरणा घेवन जल्माक येना. तरीय खंयचेय गजालीचो गुण मनशांमदी आसप गरजेचे हांव शाळेत शिकता आसतना तिसरेक आसतना कविता बरयतालो आनी वांगडच्या भुरग्यांक वाचून दाखयतालो. सगळी भुरगीं म्हजी कविता आयकताली आनी उपरांत हासताली तेन्ना म्हाका लज जाताली. उपरांत त्यो कविता हांव

पिंजून भायर मारतालो. हांव आठवेक पाव मेरेन हें अशेंच चालू उरलें पूण आठवेक आसतना हावेन एक प्रयोग सुरु केलो. गोवा व्हेला हांगा एक कवितेचे सर्त दवरिल्ली ते सर्तींत हावेन म्हजी कविता धाडून दिली. ते सर्तींत म्हाकापयले इनाम फावो जालें. त्या उपरांत हांव कविता बरोवपाक लागलो आनी म्हाका जायतीं इनामां फावो जाली. बरोवपाखातीर म्हाका प्रेरणा तशी खंयच्यानूच मेळिना.

प्रस्न 4. सगळ्यांत पयलीं तुमी खंयचो साहित्य प्रकार बरोवपाक सूरवात केली?

जाप :- सगळ्यांत पयलीं हावेन कविता हो प्रकार बरोवपाक सूरवात केली.

प्रस्न 5. तुमचों आवडीचो साहित्य प्रकार खंयचो? आनी कित्याक? (वाचपाच्या आनी बरोवपाच्या नदरेतल्यान)

जाप :- कथा, कित्याकतर कथा हो एक ल्हानसो साहित्य प्रकार जिवीतांतली खंयचीय घडणूक कथेंतल्यान सांगपाक मेळटा. कथेचो प्रकार ल्हान आशिल्ल्यान तो रोकडो बरोवन जाता आनी वाचपी ती रोकडी वाचून सोपयता.

प्रस्न 6. तुमकां तुमच्या घरचो वा घरच्या लोकांचो, आदार शिक्षणाच्या, लेखनाच्या वा एकंदरीत साहित्याच्या मळार कसो जालो?

जाप :- आंमच्या घरांत सगळे लोक शिकिल्ले. शिक्षक आनी प्राचार्य लेगीत आंमछघरांत आशिल्ले. पूण शिक्षणाच्या मळार म्हाका कोणाचोच आदार मेळुना. लेखनाच्या आनी साहित्याच्या मळार हांव सोडून आनी कोणूय वावर करिनात देखून म्हाका कसलीच कोणाचे आदार मेळूक ना.

प्रस्न 7. तुमी कथा हो साहित्य प्रकार कित्याक निवडलो?

जाप :- हावेंन कविता, गितां, कथा, टिका, एकांकी, कादंबरी, अशें सगळें प्रकार हाताळ्यात. हावेंन जायत्यो कथा बरयल्यात पूण कथा हो साहित्य प्रकार हावेंन निवडलो म्हणप सारके जावचें ना कारण म्हजें चार कविता झेले जाल्यार, तीन कथा झेले उजवाडाक आयल्यात.

प्रस्न 8. कथा बरोवपाक तुमकां ताचें कथानक वा कथाबीज कशें सापडटा?

जाप :- म्हाका चडशे साहित्य घराकडेन बसून केन्नाच येवजना. चडश्यो कविता वा कथा म्हाका बशीतल्यान प्रवास करतना वा लोकांच्या गर्देत आसतना पुजतात म्हळ्यार कथेचें कथानक वा कथाबीज म्हाका अशें तरेन मेळटात.

प्रस्न 9. तुमच्यो चडश्यो कथा काल्पनीक आसा कांय घडील्या वास्तवाच्या आदारार रचल्यात?

जाप :- हावेन काल्पनीक आनी वास्तविक, दोनूय तरांच्यो कथा बरयल्यात. हांव बरयता ते चडशे विशय मुखार घडपाचे आसतात. कांय कथा बरोवन जाल्या उपरांत तशी कथा मुखार फुडाराक तीस ते चाळीस वर्सांनी तशीच घडटा. अशें जायते अणभव म्हाका आयल्यात. मोलाचो विमानतळ जावचे पयली चाळीस वर्सा ताचेर कथा बरयली त्या तेंपार गोंयांत दुसरो विमानतळ जातलो ह्या गजालीचे कोणे सपन लेगीत पळोवंक नाशिल्ले, देखून हावेन कल्पना करुन ती कथा बरयली पूण आयज तिच कथा वास्तवीक जाल्यात.

प्रस्न 10. तूमच्या बरोवपाच्या ह्या प्रवासांत तूमचें मार्गदर्शक म्हण तूमी कोणाक मानतात?

जाप :- म्हाका बरोवपाखातीर मार्गदर्शक म्हूण कोणूच मेळ्ळो ना, आयजमेरेन हांव म्हाकाच म्हजो मार्गदर्शक मानता.

प्रस्न 11. 'कवळे मन' हीं कथा वास्तवीक कथा?

जाप :- 'कवळे मन' हीं कथा हावेन २४ वर्सा फाटी बरयली खरें म्हळ्यार ती काल्पनीक कथा, पूण पांच – स वर्सा फाटी अशीच एक गजाल गोंयांत घडली आनी लोक म्हजी कथा वास्तवीक अशें मानपाक लागले.

प्रस्न 12. 'पातकन्हाण' ह्या कथेचेर तुमचें मत कितें? कथा बरोवपा फाटलें कारण?

जाप :- 'पातकन्हाण' ही एक काल्पनीक कथा. घरांत काम करपाखातीर आमी जायते फावट मानाय वा कामेरी दवरतात पूण ताचो स्वभाव आंमका वळखुपाक कळना अशें तरेचीं कथा फुडाराक केन्नाय घडू येता हेंच ही कथा बरोवपा फाटले मुखेल कारण.

प्रस्न 13. 'दोंगराचे आवंडे' ह्या पर्यावरणीय कथेंतल्यान आयच्या ह्या नव्या पिळगेक तुमी कितें सांगूक सोदता?

जाप :- हांव बेतोडेच्या खेडे गावांत रावता. आंमच्या घरा भोवतती हजारांनी झाडापेडां आसात. पूण दुस-या वाठारांनी पळोवपाक गेल्यार लोक झाडापेडांची नाशाडी करतात. ते जाणटे लोक आशिल्ले तांकां झाडांची खूब आवड आशिल्ली पूण नव्या पिळगेक ही आवडनां.

प्रस्न 14. तुमचीं आवडीची कथा खंयची (तुमचीं वा हेर लेखकांची) आनी तों तुमकां कित्याक आवडटा?

जाप :- 'मॅगी' ही कथा म्हजी खूब आवडिची. ह्या कथेंतल्यान शिला नायक हिणे मानसशास्त्रा नदरेन मॅगी ह्या पात्राचे चित्रण केलां. त्या खातीर म्हाका ही कथा खूब आवडटा.

प्रस्न 15. तुमच्या आतामेरेनचे लेखन प्रवासांत तुमचों अणभव कितें?

जाप :- हावेन साहित्याच्या चडश्या प्रकारांतल्यान लेखन केला. लेखक म्हूण आतांमेरेन हजारांनी वळखी म्हाका जाल्यो. हावेन म्हजे साहित्य कोंकणी भाशेंत बरयलें पूण अणकारीत जावन ते संवसारभर पावला. म्हज्यो कथा आनी कविता जायत्या भाशांनी अणकारीत जावन संवसारभर पावल्यात. आयजमेरेन म्हज्यो कथा मराठी, हिंदी, कन्नड, मल्याळम, गुजराती, इंग्लीश, उर्दू, फ्रेंच ह्या भासांनी अणकारीत जाल्यात.

प्रस्न 16. तुमच्यो फुडाराच्यो साहित्यीक तजविजो कसल्यो आसात?

जाप :- आतां दर वर्सा म्हजे नवे पुस्तक काडपाचो हावेस आसा. इतलो तेंप हावेन खूब बरयलें पूण जायतीं पुस्तक अजून उजवाडाक येवपाची आसात. फुडाराक जेन्ना हाव

बरयतालो तेन्ना नव्यो कादंबरी म्हज्या तकलेंत घोळटात. कांय कादंबऱ्यो बरोवपाची तजवीज म्हज्या तकलेंक घोळटा.

प्रस्न 17. आयज नवे लेखक तांच्या साहित्यात नवें नवें विशय हाताळटात ताचेर तुमचें विचार कितें?

जाप :- नव्या बरोवप्यानी पयली हेर भासांतलें आनी बऱ्या बऱ्या लेखकांचे खूब साहित्य पयली वाचपाक जाय आनी उपरांतूच बरोवपाक जाय जाल्यारूच ताचे बरोवप बरें जातलें.

प्रस्न 18. तुमच्यां अणभवाप्रमाण ह्या बदलत्या जगात कोंकणी भाशेक तीगून उरपाक आयज सगळ्यांत चड गरज कसली आसा अशें तुमकां दिसता?

जाप :- जो मेरेन संवसारांत कोंकणी लोक आसता तो मेरेन कोंकणी भाशेक तिगून उरपाक कसलीच गरज ना. ती बरेतरेन तिगून उरतली फक्त ज्या लोकांक कोंकणी कळटा ताणी ते भाशेल्यान कितें तरी बरोवपाक जाय जाल्यारूच ती तिगपाक बरो आदार जातलो.

प्रस्न 19. आयच्या नव्या पिळगेक जे लेखन करपाक सोदतात तांका तुमचो संदेश कितें आसा?

जाप :- नव्या भुरग्यानी लेखन करचे पयली खूब वाचपाक जाय आनी नव्या नव्या विशयांचेर बरोवपाक जाय.

परिशिष्ट 3 :- फोटो दालन

